

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

**AVRUPA DIŞINDAKİ ÜLKELERDEN GELEN
MÜLTECİLERİN TÜRK HUKUKUNDA SIĞINMA
BAŞVURULARINA İLİŞKİN USUL VE SONUÇLARI**

MERLY HURCYL MAGBA

KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI

HAZİRAN 2017

**AVRUPA DIŞINDAKİ ÜLKELERDEN GELEN MÜLTECİLERİN TÜRK
HUKUKUNDA SIĞINMA BAŞVURULARINA İLİŞKİN USUL VE
SONUÇLARI**

Merly Hurcyl MAGBA

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

HAZİRAN 2017

Merly Hurcyl MAGBA tarafından hazırlanan “Avrupa Dışındaki Ülkelerden Gelen Mültecilerin Türk Hukukunda Sığınma Başvuru-larına İlişkin Usul ve Sonuçları” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Gazi Üniversitesi Kamu Hukuku Anabilim Dalında Kamu Hukuku Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Ethem Ender ATAY

Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Başkan : Prof. Dr. Mehmet Emin ÇAĞIRAN

Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Üye : Yrd. Doç. Dr. Mehmet Emin AKGÜL

Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Başkent Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Y. Ar. Gör. Bilge Serin NANI

Tez Savunma Tarihi: 22/06/2017

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Hilmi ÜNSAL

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Merly Hurcyl MAGBA

22/06/2017

AVRUPA DIŞINDAKİ ÜLKELERDEN GELEN MÜLTECİLERİN TÜRK
HUKUKUNDA SIĞINMA BAŞVURULARINA İLİŞKİN USUL VE SONUÇLARI

(Yüksek Lisans Tezi)

Merly Hurcyl MAGBA

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Haziran 2017

ÖZET

11 Nisan'da 2013 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun kabulünden sonra, sığınma hakkı Türkiye'de yeni bir boyut kazanmıştır. Türkiye, 1951 Cenevre Sözleşmesi'ni ve 1967 tarihli ek protokolünü onaylamıştır. Ancak Türkiye 1951 Cenevre Mülteci Sözleşmesi üzerinde "coğrafi bir sınırlama" getirmiştir. Türkiye'ye iltica etmek üzere Avrupa'dan gelenlere mülteci olma hakkı tanınırken; Avrupa dışından gelenlere(şartlı mülteci) bu hak tanınmamakta; ancak üçüncü ülkelere (ABD, Kanada vb.) geçebilecekleri süre boyunca sığınma hakkı verilmektedir. Geçici Koruma rejimi kapsamına giren Suriyeliler hariçtir. Bu bakış açısıyla tez konusu, Avrupa Dışındaki Ülkelerden Gelen Mültecilerin Türk Hukukunda Sığınma Başvurularına İlişkin Usul ve Sonuçları, olarak ele alınmıştır. Birinci bölümde, mültecilerin Türk hukukunda korunmasına ilişkin yasal düzenlemeler ele alınmaktadır. İkinci bölümde ise, sığınma başvurusunun yetkili organlarını Türk hukukunda inceleyecektir. Üçüncü bölümde de, şartlı mülteciler için sığınma başvurusunun usul ve sonuçlarını sunmaktadır.

Bilim Kodu : 50401

Anahtar Kelimeler : Mülteci, Şartlı Mülteci, Sığınmacı, İltica Kanunu, Türkiye.

Sayfa Adedi : 93

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Ender Ethem ATAY

PROCEDURES AND CONCLUSIONS OF AN ASYLUM APPLICATION FOR
NON-EUROPEAN REFUGEES UNDER TURKISH LAW

(M.S. Thesis)

Merly Hurcyl MAGBA

GAZİ UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES

June 2017

ABSTRACT

Since the adoption of the new Law on Foreigners and International Protection "6458 Sayılı Yabancı ve Uluslararası Koruma Kanunu" on April 2013 by the Turkish Parliament, the right of asylum has taken on a new dimension in Turkey. Indeed Turkey has ratified the Geneva Convention of 1951 and its additional protocol of 1967, but Turkey has issued a geographical limitation to these Conventions. This implies a complex asylum procedure because it is different according to the origin of the applicant: Refugees from Europe can be granted refugee status in Turkey while asylum seekers from other continents can be accommodated as conditional refugees pending their resettlement to a third country (USA, Canada, Australia etc.). Except for Syrians who are covered by the Temporary Protection regime. Thus, the topic of our thesis deals with Procedures and Conclusions of an Asylum Application for Non-European Refugees under Turkish Law. Our first chapter deals with the legal regulations on the protection of refugees in Turkish law. Our second chapter will examine the competent bodies of the asylum application in Turkish law. And the third chapter presents the procedure and results of the asylum application for conditional refugees.

Science Code : 50401
Key Words : Refugees, Conditional refugees, Asylum Seeker, Asylum Law, Turkey.
Page Number : 93
Supervisor : Prof. Dr. Ender Ethem ATAY

TEŞEKKÜR

Tezimin her aşamasında her zaman bana destek olan, bilgi ve deneyimi ile bana yol gösteren, tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Ender Ethem ATAY'a teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR.....	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRK HUKUKUNDA MÜLTECİLERİN KORUNMASINA İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER

1.1. Mültecilerin Uluslararası Hukuktaki Statüsünün Gelişimi	7
1.1.1. Milletler Cemiyeti Dönemi.....	7
1.1.2. Birleşmiş Milletler Dönemi	9
1.2. Kavramsal Çerçeve	10
1.2.1. Göçmen kavramı.....	10
1.2.2. Sığınmacı Kavramı	11
1.2.3. Mülteci Kavramı.....	11
1.3. Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi.....	11
1.3.1. 1951 Cenevre Sözleşmesi'nin Tarihi.....	12
1.3.2. 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1967 Protokolü	16
1.3.3. 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi'nin Ana İlkeleri.....	22
1.3.3.1. Devletin Sorumluluğu	22
1.3.3.2. Geri Göndermeme İlkesi	22
1.3.3.3. Uluslararası Düzeyde	24
1.3.3.4. Bölgesel Düzeyde	25

Sayfa

1.3.3.4.1. Afrika	25
1.3.3.4.2. Amerika	26
1.3.3.4.3. Avrupa	27
1.3.3.4.4. Asya	28
1.3.3.4.5. Arap Birliği Ülkeleri	29
1.4. Mültecilerin Korunmasına İlişkin Türk Mevzuatı	31
1.4.1. Türkiye’de Göç Hareketinin Tarihsel Gelişimi	31
1.4.2. Türk Hukukunda Mültecilere İlişkin Mevzuatın Gelişimi	35

İKİNCİ BÖLÜM**TÜRK HUKUKNDA SIĞINMA BAŞVURSU KONUSUNDA YETKİLİ ORGANLAR**

2.1. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK)	45
2.1.1. Tarihçesi	45
2.1.2. BMMYK’nın görevleri	48
2.2. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü	55
2.2.1. Genel Müdürlük	57
2.2.1.1. Kuruluş	57
2.2.1.2. Genel Müdürlüğün Görevleri ve Yetkileri	57
2.2.2. İl Müdürlükleri	59
2.2.2.1. Kuruluş	59
2.2.2.2. İl Müdürlüğünün Görevleri	59
2.2.3. Göç Politikaları Kurulu	62
2.2.3.1. Kuruluş	62
2.2.3.2. Kurulun Görevleri	63

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ŞARTLI MÜLTECİLERİN Sığınma Başvurusunun Usulü ve Sonuçları

3.1. 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'ndaki Uluslararası Koruma Türleri	65
3.1.1. Mülteci.....	65
3.1.2. İkincil Koruma.....	66
3.1.3. Şartlı Mülteci	67
3.2. Şartlı Mültecilere İlişkin Sığınma Başvurusunun Usulü	69
3.2.1. Şartlı Mültecilerin Statüsünün Belirlenmesine İlişkin koşullar.....	70
3.2.2. Şartlı Mültecilerin Statüsünün Belirlenmesine İlişkin Prosedür	70
3.2.3. Başvuru Sahiplerinin İdari Gözetimi	74
3.3. Karşılaşılan Zorluklar	74
3.3.1. BMMYK önündeki Prosedürde Karşılaşılan Sorunlar	74
3.3.2. Türk Makamlar önündeki Prosedürde Karşılaşılan Sorunlar	76
3.3.3. Çözüm Önerileri	78
3.4. Şartlı Mültecilere İlişkin Sığınma Başvurusunu Sonuçları.....	79
3.4.1. Şartlı Mülteci Kararının Sonuçları	79
3.4.2. Şartlı Mülteci Statüsünün İptali	80
3.5. Şartlı Mültecilere İlişkin Kararlara Karşı İtiraz ve Yargı Yolu	80
3.5.1. Şartlı mültecilere İlişkin Kararlara Karşı İtiraz	80
3.5.2. Şartlı Mültecilere İlişkin Kararlara Karşı Yargı Yolu	81
3.6. Başvurusun Kabulü Halinde Başvurucunun Hukuki Statüsü ve Hakları	82
3.6.1. Ulusal Prosedür Boyunca Türkiye'deki Şartlı Mültecilerin Hakları:	82
3.6.2. Türkiye'de Yasal Prosedür Boyunca Şartlı Mültecilerin Yükümlülükleri.	83
SONUÇ	85
KAYNAKÇA.....	87
ÖZGEÇMİŞ	93

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
A.g.e	Adı geçen eser
AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ABÖ	Afrika Birliği Örgütü
AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi.
Bkz.	Bakınız
BM	Birleşmiş Milletler
BMMYK	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
GİGM	Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
ibid	ibidem (<i>Adı geçen eser</i>)
İGİM	İl Göç İdaresi Müdürlüğü
İİK	İnsani İşler Koordinasyonu
İOM	International Organization of Migration
m.	madde
MC	Milletler Cemiyeti
Mülteci-Der	Mültecilerle Dayanışma Derneği
No	Numara
P.	Page
s.	sayfa
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
T.	Tarih
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
UAÖ	Uluslararası Af Örgütü
UGÖ	Uluslararası Göç Örgütü
UMÖ	Uluslararası Mülteci Örgütü
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
UNRWA	Birleşmiş Milletler Yakın Doğu'daki Filistinli Mültecilere Yardım ve Çalışma Kuruluşu

Kısaltmalar**Açıklamalar****Vb**

Ve benzer

YUKK

6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

GİRİŞ

Türkçe karşılığı *Sığınma* ya da *İltica* olan *Asylon*, Yunanca kökenli bir kelimedir "Kutsal sığınma veya dokunulmaz bir yer" anlamına gelmektedir. Bu kavram ilkçağda çıkmış olup dokunulmaz yer, tehlikeden korunmak barınan yer olarak tanımlanır. Sığınma ya da iltica (İngilizce: asylum) belirli yerde bireye veya bir gruba tanınan koruma olarak tanımlanabilir.

Sığınma hakkı (iltica hakkı), kimi ülkelerin önceden belirlenmiş koşullara uygun başvurularda bulunan kimselere verdiği hukuki ve politik bir haktır. Yaşadıkları ülkede cinsel, ırksal, dinsel, politik, kültürel vb. ayrımcılıklara uğradığını gösteren belgelerle hakveren ülkelerin adli makamlarına başvuran kimselerin başvuruları ülkenin ilgili komisyonlarınca incelenir ve eğer kabul görürse kişiye sığınma hakkı verilir. Böylece kişi söz konusu devletin koruması altına girer. Bunun yanı sıra kendi ülkelerinde yaşam koşullarının elverişli olmaması ya da can güvenliğinin tehlikede olması durumunda da iltica talebinde bulunulabilir. Bir ülkede yaşanan içsavaş, savaş, çatışma, katliam ya da soykırım gibi durumlarda kitlesel sığınma istemleri yapılabilir.

Avrupa kıtasında 40 milyondan fazla insanın yerini değiştiren İkinci Dünya Savaşı'nın insani felaketi sonrasında, bu mültecilerin durumu uluslararası toplumu tasalandırmaya başlamıştır. Böylece, dünyanın dört bir yanından yirmi altı delege, bu sorunu gidermek amacıyla Birleşmiş Milletler gözetiminde İsviçre'nin Cenevre şehrinde bir araya gelmiştir. 28 Temmuz 1951'de delegeler "Mültecilerin Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesini"¹ kabul etmişlerdir. Bu kurucu metin mülteci kavramını tanımlayarak, onun temel haklarını belirtmiştir. Bu Anlaşma, Avrupa'daki mültecilerle ve 1 Ocak 1951 öncesinde olaylarla sınırlı kalmıştı².

Bu Sözleşmenin kabulünden birkaç ay önce Uluslararası Mülteci Örgütü(UMÖ) yerine 14 Aralık 1950'de Mülteciler Yüksek Komiserliği kurulmuştur. Bu yeni kurum mültecilerin hak ve refahını korumakla görevlidir. Ayrıca, Cenevre Sözleşmesinin kapsamı, 1 Ocak 1951'den önce meydana gelen olaylar için Avrupa'dan gelen mültecilere sınırlıdır.

¹Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme <http://www.multeci.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/1951-Cenevre-Sozlesmesi-1.pdf>

² Ünal, Ş. (2003). Devletler hukukuna giriş. Ankara: Yetkin Yayınevi, s.159-160.

Sözleşme'nin Avrupa'dan gelenlerle sınırlı olması Türkiye'nin koyduğu çekince nedeniyle Türkiye bakımından geçerlidir. O tarihten sonra tüm dünyada ortaya çıkan çatışmalar, 1967 yılında New York'ta, New York Protokolü olarak bilinen bu yeni bir uluslararası metnin kabulüyle sonuçlanmıştır. Bu Protokol 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesini tamamlar ve böylece ülke ve tarih bakılmazsızın tüm mültecileri korur. Artık iltica bazı olaylardan kaçan belirli kategorilerdeki insanlara sınırlı değildir. Bugüne kadar, 148 devletler Cenevre Sözleşmesi'ni ve/veya 1967 Protokolü'nü imzalamıştır. Bu uluslararası metinler ulusal iltica sistemini düzenlemek için devletleri sorumlu tutmaktadır. Ancak bazı devletler örneğin Türkiye bu metinlere çekince koymuştur.

Türkiye'de durum daha karmaşıktır. Türkiye, coğrafi konumu itibarıyla tarihin her döneminde hedef ülke yahut transit ülke olarak göçe maruz kalmıştır. 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne taraf olan Türkiye, yukarıda da ifade edildiği gibi Sözleşme'yi ve 1967 Protokolü'nü coğrafi sınırlama uyarınca uygulamakta, sadece Avrupa'dan gelenleri mülteci olarak kabul etmekte ve Avrupa dışından gelenleri ise “şartlı mülteci” olarak adlandırmaktadır. Türkiye mülteciliğe ilişkin işlemlerini ise Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ile işbirliği içerisinde yürütmektedir. Başka bir deyişle Türkiye, Avrupa ülkeleri dışından gelen sığınmacılara mülteci statüsü tanınamakta, Sözleşme hükümlerine göre mülteci statüsü niteliklerini taşıyan kişileri “şartlı mülteci” olarak tanımlamakta ve üçüncü bir ülkeye yerleştirilene dek uluslararası koruma sağlamaktadır. Ayrıca Türk hukukuna göre, uluslararası koruma başvurularını Göç İdaresi Genel Müdürlüğü inceler. BMMYK'ya sığınma başvurusunda bulunan kişiler yeniden yerleşime kadar, geçici sığınma hakkı elde edebilmek için İçişleri Bakanlığı'na uluslararası koruma başvurusunda bulunmaları gerekmektedir.

Yabancılar hakkının yasal dayanağı 1982 Anayasası'ndan gelmektedir. 16. Maddesine göre, Temel hak ve hürriyetler yabancılar için milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlanabilir. Bu hüküm, Türk yabancılar hukukunun ana ilkesi olarak kabul edilmektedir³. Maddede geçen milletlerarası hukuk kavramı, Türkiye'nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı sözleşmeler ile uluslararası hukukta genel kabul gören ilke ve prensiplerdir. Elbette 16'nci maddede geçen uluslararası hukuk kavramı, Anayasa'nın 90'ıncı maddesi ile birlikte değerlendirilmelidir. Zira bu maddeye göre, “Usulüne göre yürürlüğe konulmuş

³ Doğan, V. (2016, Ekim). *Türk yabancılar hukuku* (1. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.31.

temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır.”(m.90/5)⁴.İki hüküm birlikte değerlendirildiğinde, temel hak ve hürriyetler bakımından milletlerarası antlaşmalara, kanunlardan daha üst bir yer verildiği aşıkardır. Dolayısıyla, yabancıların temel hak ve hürriyetleri ile ilgili yapılacak sınırlamalar, iç hukuk kurallarından önce, Türkiye’nin taraf olduğu temel hak ve hürriyetlere ilişkin milletlerarası antlaşmalara uygun olmalıdır⁵.

Türk mülteci hukukunda, sığınmacı ile mülteci kavramları arasındaki farklılık, uluslararası hukuktakinden farklı bir içeriğe sahiptir. Uluslararası hukukta, bir sığınmacı, mülteci olabilme koşullarına sahip olduğunu kanıtladığında mülteci statüsü kazanabilmektedir. Ancak bu durum, Türkiye’deki mülteci hukukunda gerçekleşmemektedir. Çünkü Türkiye, Avrupa ülkeleri dışından gelen kişileri mülteci olarak kabul etmemekte, onları “şartlı mülteci” olarak adlandırmaktadır.

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu⁶, uluslararası koruma statüsü verilen kişilerin Türkiye’de daimi ikamet etmelerini veya Türk vatandaşlığını kazanmalarını olanaklı kılmamaktadır. Ancak Avrupa’dan gelmeyen uluslararası koruma başvurusu kabul edilirse, şartlı mülteci statüsü elde edebilir. Geçici sığınma hakkı sahibi olur. Tezin amacı budur.

Kişi ülkesinde zulüm tehdidi devam ettiği sürece ve aday üçüncü ülke tarafından kabul edilmezse, aday uluslararası koruma altında olma sıfatıyla Türkiye’de kalmaya devam edebilir. Belirli haklardan ve hizmetlerden yararlanabilir. Olumsuz cevap verildiği takdirde aday kişi idari yargıya dava açabilir, çünkü 1982 tarihli Türk Anayasasının 125. maddesinde diğerlerinin yanı sıra şunları da sağlamaktadır⁷. Kişinin uluslararası koruma başvurusu

⁴ Doğan, a.g.e., s.31.

⁵ Doğan, a.g.e., s.31

⁶6458 Sayılı “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu” 11.04.2013 tarihli ve 28615 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

⁷ Türk Anayasası madde 125:“İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır. (Ek hüküm: 13.8.1999-4446/2 md.) Kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinde bunlardan doğan uyuşmazlıkların millî veya milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesi öngörülebilir. Milletlerarası tahkime ancak yabancılik unsuru taşıyan uyuşmazlıklar için gidilebilir. Cumhurbaşkanı’nın tek başına yapacağı işlemler ile Yüksek Askerî Şûranın kararları yargı denetimi dışındadır. İdarî işlemlere karşı açılacak davalarda süre, yazılı bildirim tarihinden başlar.

Yargı yetkisi, idarî eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlıdır. Yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idarî eylem ve işlem niteliğinde veya takdir yetkisini kaldıracak biçimde yargı kararı verilemez.

olumlu sonuçlanırsa, İl Göç İdaresi Müdürlüğü tarafından verilen " Uluslararası koruma kimliği" kendisine teslim edilecektir. Ücretsiz olarak verilen bu belge, adayın Türkiye'de uluslararası korumadan yararlanabileceğini gösterir, aynı zamanda resmi kimlik düzeyindedir. Bu prosedür sırasında Avrupa'dan gelmeyen mülteciler büyük sorunlarla karşılaşır, çünkü karmaşıktır ve iki şekilde olmaktadır.

Türkiye'de 1994 yılında yönetmelik çıkarılmıştır. Sığınma ile ilgili iç sistemini düzenleyen kanun olur. 6169 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik kabul edilmiştir⁸. 1999 ve 2006 yıllarında değiştirilmiştir. Mart 2010 tarihinde "Yasadışı Göçle Mücadele"⁹ genelgedir. Bununla ilgili "Yasadışı Göç ile Mücadele Koordinasyon Ofisi" kurulur. Avrupa Birliği'ne girme sürecinde, Meclis Avrupa sığınma sistemine biraz benzeyen, göç ile ilgili yeni bir yasa çıkarmıştır. 6458 Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunudur. Bu yeni Kanun 4 Nisan 2013 tarihinde kabul edilmiş ve bir hafta sonra yani 11 Nisan'da Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.

Suriye krizi ve Türkiye'ye Suriyeli mültecilerin akını, şüphesiz Türkiye'nin iltica ile ilgi yeni kanun çıkarmasına sebep oldu. Suriyeliler Avrupa'dan gelmeyenlere rağmen bu yeni Yasayla *Geçici koruma*¹⁰ denilen özel bir statüden yararlanmaktadırlar. YUKK'un "Geçici Koruma" başlıklı 91. maddesine göre hazırlanması gereken bir yasal düzenleme olan "Geçici Koruma Yönetmeliği" (GKY) ise 22 Ekim 2014 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir¹¹.

İdarî işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idarî işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda gerekçe gösterilerek yürütmenin durdurulmasına karar verilebilir.

Kanun, olağanüstü hallerde, sıkıyönetim, seferberlik ve savaş halinde ayrıca millî güvenlik, kamu düzeni, genel sağlık nedenleri ile yürütmenin durdurulması kararı verilmesini sınırlandırabilir.

İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür."

⁸ Bakanlar Kurulu Karar Tarihi - No: 14/09/1994 - 94/6169 Dayandığı Kanun Tarihi - No: 29/08/1961 - 359 Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi - No: 30/11/1994 – 22127.

⁹ Mart 2010 tarihli , 2010/18 Sayılı

¹⁰ YUKK, madde 91

¹¹ 2014/6883 sayılı Geçici Koruma Yönetmeliği Resmi Gazete'de.
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/10/20141022-15-1.pdf>

2011 yılından itibaren Türkiye'ye sığınan Suriyelilerin yasal bir statüye kavuşabilmeleri açısından bu yönetmelik önem taşımaktadır. Çünkü Suriyeliler için başta yetkililer tarafından kullanılan “misafir” kavramının yerini artık “geçici korumadan yararlanan kişiler” almıştır. Anlaşılabilirliği gibi “misafir” statüsünün hiçbir hukuki değeri ve karşılığı yoktur. Geçici Koruma Yönetmeliği'ne göre, hangi ülkeden gelirlerse gelsinler kitlesel akınla gelen yabancılar, artık bu yönetmeliğin kapsamına girmektedir. Geçici Koruma Yönetmeliği ile Türkiye'nin maruz kaldığı yoğun mülteci hareketi mevcut hükümetin politik tercihleri doğrultusunda yeniden düzenlenmeye çalışılmış olmakla birlikte, bu Yönetmeliğin de mülteci haklarının korunması hususunda ne derece yeterli olduğu tartışmaya açıktır¹².

Avrupa'dan gelmeyen mülteciler "şartlı mülteciler"uluslararası koruma başvurusu sürecinde Türk iltica sisteminden dolayı zorluk yaşamaktadırlar (YUKK, m.62).Prosedürleri çok uzun olduğu için, çoğu zaman bu mülteciler Türkiye'de kalışları süresince ne Türkiye'den ne de BMMYK'dan destek alabilmektedir.

Bu bakış açısıyla tez konusu, *Avrupa Dışındaki Ülkelerden Gelen Mültecilerin Türk Hukukunda Sığınma Başvurularına İlişkin Usul ve Sonuçları*, olarak ele alınmıştır.

Tezin amacı, Türkiye'de sığınma işlemleri sırasında şartlı mültecilerin karşılaştığı zorlukları tanımlamaktır. Aynı zamanda çözüm önerileri getirilecektir.

Birinci bölümde, mültecilerin Türk hukukunda korunmasına ilişkin yasal düzenlemeler ele alınmaktadır. İkinci bölümde ise, sığınma başvurusunun yetkili organlarını Türk hukukunda inceleyecektir. Üçüncü bölümde de, şartlı mülteciler için sığınma başvurusunun usul ve sonuçlarını sunmaktadır.

¹² Eda Bozbeyoğlu, “Mülteciler ve İnsan Hakları”, s.71. Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi 2015, 2(1): 60-80 ISSN: 2148-970X. DOI: <http://dx.doi.org/10.17572/mj2015.1.6080>
<file:///C:/Users/SAMSUNG%20PC/Downloads/116-465-1-PB.pdf>

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRK HUKUKUNDA MÜLTECİLERİN KORUNMASINA İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER

Her yıl, kırktan fazla farklı ülkeden gelen binlerce insan, Türkiye'ye iltica başvurusunda bulunmaktadır.¹³ Ancak, Türkiye 1951 Cenevre Mülteci Sözleşmesi üzerinde "coğrafi bir sınırlama" getirdiğinden, Avrupa dışındaki ülkelere gelen mültecilere Türkiye'de mülteci statüsü verilememektedir. Bu durumda, bu sığınmacılar mültecilerin iltica başvurularının denetlenmesinden sorumlu olan Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'ne (UNHRC) yönelmek zorunda kalmaktadırlar. Ayrıca, Türk makamlarından geçici sığınma başvurusunda bulunmaları gerekmektedir. Uluslararası insani hukukun zorlamaları karşısında, Türk hükûmeti, UNHRC tarafından başka bir ev sahibi ülkeye yeniden yerleştirilmeyi bekleyen Avrupa'dan gelmeyenler mültecilere "*şartlı mültecilik*" (YUKK m.62) statüsü vermek zorundadır. Bu koruma rejimi "*geçici koruma*" (YUKK m.91/1) "danyararlanan Suriyeli mülteciler için geçerli değildir. Avrupa Birliği'ne katılma çabasında olan Türk makamları şartlı mültecilerle ilgili hukuk sistemini iyileştirmek zorundadır. Bu nedenle, bu mekanizmayı daha iyi anlamak için, 1951 Cenevre Sözleşmesi'nin ve mültecilerin korunması ile ilgili Türk yasalarının kısa bir değerlendirmesi gereklidir. Öncelikle uluslararası hukuktaki mülteci statüsünün gelişimini bilmek önemlidir.

1.1. Mültecilerin Uluslararası Hukuktaki Statüsünün Gelişimi

1.1.1. Milletler Cemiyeti Dönemi

1920'den beri Milletler Cemiyeti döneminde, mülteci haklarının gelişim sürecini görmemiz mümkündür. Mültecilerin yasal statüsünü tanımlamak için en az birkaç devlet kararlıydı, ama bu kararlı devletlerin sayılarından dolayı önemsiz kalmıştır. Mülteciler Antlaşması gelişimi sırasında, devletler arasında birçok çelişki olmuştur¹⁴. Mültecilere yasal

¹³ Lévitán, R. *La Protection des Réfugiés en Turquie*, s.56 URL: <http://www.fmreview.org/sites/fmr/files/FMRdownloads/fr/pdf/MFR32/27.pdf>, Son Erişim Tarihi: 17.10.2016.

¹⁴ Arrangement with Regard to the Issue of Certificates of Identity to Russian Refugees, July 5, 1922, LNTS, Vol. 13, No. 355; Arrangement Relating to the Legal Status of Russian and Armenian Refugees, June 30, 1928, LNTS, Vol. 89, No. 2005; Provisional Arrangement Concerning the Status of Refugees Coming from Germany, July 4, 1936, LNTS, Vol. 171, No. 3952; Convention Concerning the Status of Refugees Coming from Germany, 10

çerçeve tanımlamak sadece birkaç devletin ilgisindeydi. Bu durum, bu Andlaşmanın kapsamını ve mülteci hakların gelişimini azaltmaktadır. Örneğin, 1926 yılında bir Rus mülteci Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti devletinin korumasından yararlanmayan ve başka bir devletin vatandaşlığını kazanmamış Rusya menşeli birisi olarak tanımlanmaktadır. Benzeri bir grup yaklaşımı Almanya'dan kaçan mültecilerle ilgili olarak 1936 yılında kullanılmış ve daha sonra 1938 Sözleşmesine de taşınmıştır¹⁵.

Böylece, Komisyon Üye Devletler Almanya gelen göçmenlere yardım etmek için 1938 yılında Hükümetlerarası Mülteci Komitesi kurmaya karar aldılar. Ama Komite'nin mülteci tanımı devletler tarafından tam destek görmemiştir ve ortak bir tanım için görüş birliği sağlanamamıştır. Milletler Cemiyetinin uygulamasında mülteci olarak kimin korunacağı konusunun seçici ve politik bir süreç olduğu ve koruma kapsamının ad hoc temelde geliştiği vurgulanmaktadır. 1938 Evian Konferansı ve 1943 Bermuda Konferansı mültecilerin uluslararası korunmasına ilişkin bu dönemdeki diğer grup temelli ad hoc gelişmeler olarak sıralanabilir¹⁶. Yapılan çalışmalar sonucunda, konu kesinliğe kavuşmasa da, kazanılan tecrübelerden, Uluslararası Mülteci Örgütü Anayasası, BMMYK Tüzüğü ve nihayet 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme'de yararlanılmıştır.

Bu dönemde, özellikle Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra göç dalgaları tüm dünyayı etkilemiştir. Birçok insan kendi topraklarını terk etti. Onların korunması için yasal bir çerçeve bulunması zorunludur. Ama Devletlerin mültecilerin karşılaştıkları sorunlarına farklı yaklaşımları var. Genelde siyasi fikir, dini inanç, köken farklılıkları gibi nedenlerin, bir kişinin ikamet ettiği ülkeyi değiştirmesi sonucunu doğurması üzerine yoğunlaşan tanımların hiçbiri, konuyu tam olarak açıklayamamıştır. Özellikle de üzerinde fikir birliğine varılamayan “siyasi nedenler” ifadesi, bu durumun en önemli sebeplerinden biri olmuştur.

İkinci Dünya Savaşından sonra daha somut mülteci kriterleri belirlenmeye başlanmış ve mülteci tanımı konusunda esnek veya açık grup ya da kategori yaklaşımından ziyade daha kapalı ve hukuksal bir yaklaşıma geçilmiştir. Uluslararası Mülteci Örgütü bu süreçte bir taraftan belirli kategorileri yardım edilmesi gereken mülteciler olarak nitelendirmek

February 1938, LNTS, Vol. 192, No. 4461. Bu Sözleşmeler, mülteci sorunun iki ya da daha fazla devlet arasında vuku bulması nedeniyle imzalanmış, evrensel nitelikte olmayan; ancak mültecilerin hukuki statüsünü taraflar arasında belirleyen Sözleşmelerdir.

¹⁵ Almanya'dan gelen Mültecilerin Statüsüne İlişkin Geçici Tedbirler, Madde 1, 4 Temmuz 1936: 171 LNTS No. 3952; Almanya'dan gelen Mültecilerin Statüsüne İlişkin 1938 Sözleşmesi: 191 LNTS N.4461

¹⁶ Çiçekli, B. (2014). *Yabancılar ve mülteci hukuku* (5.Güncellenmiş Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.242.

suretiyle grup temelli statü belirleme yaklaşımını devam ettirirken, diğer taraftan bireylerin menşei ülkeye dönme konusunda haklı itirazları olabileceğini kabul etmek suretiyle bireysel mülteci statüsü belirleme yaklaşımını benimsemeye başlamıştır¹⁷.

1.1.2. Birleşmiş Milletler Dönemi

Mülteciler Antlaşmasının gelişmesi 24 Ekim 1945'te kurulan Birleşmiş Milletlerin en önemli tasarısı olmuştur. İkinci Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında kaydedilen ciddi insan hakları ihlalleri, mültecilere yasa yaparak Birleşmiş Milletler düzeninin en önemli unsuru olmuştur. 1946 yılında, Hükümetlerarası Komitesi mülteci görevleri, önceki komitenin boşlukları doldurmak için Uluslararası Mülteci Örgütü'ne aktarılmıştır. Devam eden süreçte, 10 Aralık 1948'de İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, BM Genel Kurulu tarafından kabul edilmiştir. Uluslararası insan hakları hukukunun temel taşı olan bu belgede, sığınma hakkı, diğer insan hakları ile beraber düzenlenmiştir¹⁸.

Bu sırada, İkinci Dünya Savaşı'nın ardından süregelen gerginlikler, Uluslararası Mülteci Örgütü'nün kuruluşundan itibaren attığı ciddi adımlara rağmen, daha kapsamlı bir örgütlenme ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. BM Genel Kurulu tarafından, mülteciler için "uluslararası koruma sağlamak ve sorunlarına kalıcı çözümler temin etmek üzere", 14 Aralık 1950'de Mülteciler Yüksek Komiserliği kurulmuş, Komiserlik 1 Ocak 1951'de çalışmalarına başlamıştır.

Sadece Avrupa mülteciler ile sınırlı kalan Cenevre Sözleşmesinin kapsamını genişletmek için 1967'de New York'ta bir protokol imzalanmıştır. 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1967 Protokolü, mülteciyi, "ırkı, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar

¹⁷ Çiçekli, a.g.e., s.242

¹⁸ İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi md. 14: "1. Herkesin zulüm altında başka ülkelere sığınma ve sığınma olanaklarından yararlanma hakkı vardır; 2. Gerçekten siyasal nitelik taşımayan suçlardan veya Birleşmiş Milletlerin amaç ve ülkelerine aykırı eylemlerden doğan kovuşturma durumunda bu haktan yararlanılamaz". Beyanname'nin resmi metni için bkz. T. 27.05.1949, s. 7217; Sığınma hakkının, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde düzenlenmesi, onun evrensel niteliğini ortaya koymaktadır. Böylelikle, söz konusu hak, uluslararası veya ulusal mahkemelerde bireysel olarak ileri sürülebilir duruma gelmiştir. AnnVibeke EGGLI (2002), MassRefugeeInfluxandtheLimits of Public International Law, Hague, MartinusNijhoffPub., s.82

sonucu önceden mutaden ikamet ettiği ülke dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen şahıs” olarak tanımlamaktadır (m.1A(2)).

1.2. Kavramsal Çerçeve

“Göçmen” (migrant), “sığınmacı”(asylum-seeker) ve “mülteci”(refugee) kavramları sıkça birbiri ile karıştırılan kavramlardır.

1.2.1. Göçmen kavramı

Göçmen, bir ülkeden başka bir ülkeye yerleşmek amacıyla göç eden kişidir. Hukuki olarak göçmen veya göçmenler, en az iki ülkeyi ilgilendirmektedir. Biri bırakılan ülkedir, öteki yerleşilen ülkedir. Bırakılan ülke için göç bir dışa göç (emigration), yerleşilen ülke içinse bir iç göç (immigration) olayıdır. Türk hukukunda “ göçmen ” kavramı “ İskan Kanununda ” düzenlenmiştir. Göçmen terimi, ülkede bulunan tüm yabancıları kapsayan genel bir terim olarak kullanılmakta iken Türk Hukukunda farklı bir anlamı ifade etmektedir. 5543 sayılı İskan Kanunu’nun 3/d maddesine göre göçmen, “Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye’ye gelip bu Kanun gereğince kabul olunanlardır.” 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu’nun 12. maddesinin (c) bendine göre göçmen olarak yurda kabul olunan kişilerin milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel bir durum olmaması kaydıyla İçişleri Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulunun kararıyla Türk vatandaşlığına alınabilecekleri de düzenlenmiştir.¹⁹ Buna göre göçmen, Türk soyundan olup Türk kültürüne bağlı olanlar ve yerleşmek amacıyla Türkiye’ye gelmektedir.

Böylece, Bulgaristan, Yugoslavya, Yunanistan ve Romanya gibi ülkelere gelen Türk soylu ve Türk kültürüne bağlı olduğu kabul edilen kişilerin, statülerinin mülteci olmayı haklı çıkardığı durumlarda bile, bir devlet politikası olarak göçmen olma yolu açık bırakılmıştır²⁰.

¹⁹İbrahim Kaya ve Esra Yılmaz Eren , “Türkiye’deki Suriyelilerin Hukuki Durumu Arada Kalanların Hakları ve Yükümlülükleri”, Seta raporu 2014, s.17.http://file.setav.org/Files/Pdf/20151230134459_turkiyedeki-suriyelilerin-hukuki-durumu-pdf.pdf

²⁰ Çiçekli, a.g.e., s.211.

1.2.2. Sığınmacı Kavramı

“Sığınmacı”(asylum-seeker) terimi ise mülteci statüsü almaya yönelik başvurusu bulunan fakat bu başvurusu, henüz karara bağlanmamış kişiler için kullanılmaktadır. Sığınmacıların, başta “geri göndermeme” (non-refoulement) ilkesi olmak üzere, belli temel haklardan yararlanmaları öngörülmüştür ve insanca yaşamaları için asgari standartların sağlanması gerekir. Sığınmacı statüsü geçici bir statüdür ve mülteci statüsü tanınmasının ardından, mülteci statüsünün en başından itibaren geçerli olduğu kabul edilir. Bu yönüyle, mültecilik statüsünün (hukuki anlamda) geriye yürüyen bir kavram olduğu söylenebilir. Adeta kişiler mülteci oldukları için bu statü devletler tarafından tanınmaktadır, yoksa devletler tanıdıkları için kişiler mülteci olmamaktadır²¹.

1.2.3. Mülteci Kavramı

Hukuki anlamda mültecilik tanımının ne olduğuna bakıldığında ise, temel sözleşme olan 1951 Cenevre Sözleşmesi’nin 1A. maddesinin ikinci paragrafında mültecinin tanımının yapıldığı görülecektir. Mülteci kavramı, su şekilde tanımlanmıştır; “ırkı, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden mutaden ikamet ettiği ülke dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen şahıs”. Türkiye, yalnızca Avrupa ülkelerinden Türkiye’ye gelecek kişilere mülteci statüsünü tanıyacak, Avrupa dışından gelen kişilere bu statüyü tanımayacaktır. Türkiye’nin coğrafi alan itibarıyla koymuş olduğu çekinceyi kaldırması için, özellikle son dönemlerde ciddi baskılar yapılmaktadır. Ancak Türkiye, bu çekincesinden vazgeçmemektedir²².

1.3. Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi

1951 Cenevre Sözleşmesi ve Mültecilerin Statüsüne İlişkin 1967Protokolü²³, tehlike altındaki insanlara bir sığınak sunmayı içeren, eskive evrensel bir geleneğin, modern hukukta cisimleşmesidir. 1951 Cenevre Sözleşme ve Ek Protokol, genel bir fikir birliği temel

²¹ İbrahim Kaya ve Esra Yılmaz Eren, A.g.e.,s.18.

²² Doğan, a.g.e., s.89.

²³Nations Unies, RecueildesTraités, vol. 189, n° 150 ve Nations Unies, RecueildesTraités, vol. 606, n° 267

alan bir insani değeri yansıtmakta ve özel olarak kendi ülkelerinden ayrılmaları nedeniyle evlerini terk etmek zorunda kalan insanları için küresel anlamda düzenlemeleri içeren ilk ve tek belgeyi temsil etmektedir.

1.3.1. 1951 Cenevre Sözleşmesi'nin Tarihi

1951 Cenevre Sözleşmesi, resmi olarak Mültecilerin Statüsüne İlişkin sözleşmedir. 28 Temmuz 1951'de Cenevre'de imzalanmıştır. İki dünya savaşının yaşattığı zulmün ve Holokost'un²⁴ ardından uygulanmıştır. Bu konuda 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Beyannamesiyle²⁵ ilan edilen fikirler şunlardır:

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesin 13. maddesine göre, herkesin, herhangi bir devletin sınırları dâhilinde serbestçe dolaşma ve yerleşme hakkı vardır. Herkes, kendi memleketi de dâhil, herhangi bir memleketi terk etmek ve memleketine dönmek hakkına sahiptir. 14. maddesine göre, herkesin, zulüm altında başka ülkelere sığınma ve sığınma olanaklarından yararlanma hakkı vardır. Gerçekten siyasal nitelik taşımayan suçlardan veya Birleşmiş Milletlerin amaç ve ülkelerine aykırı eylemlerden doğan kovuşturmadurumunda bu haktan yararlanılamaz.

Cenevre Sözleşmesi'nin 1951'de imzalanmasından önce, farklı zamanlardaki kitlesel nüfus hareketlerine neden olan ve çeşitli faktörlerin sebep olduğu olaylar, 20. yüzyıla damgasını vurmuştur. İlk olarak, insan göçünün insanlık tarihinde neredeyse her zaman var olan çok eski bir fenomen olduğunu belirtmek gerekir. Ancak, insan göçü farklı şekillerde olabilmektedir. Göçler; fetih amaçlı, ekonomik nedenli, daimi ya da zorunlu göç (mültecilik) şeklinde olabilmektedir. Resmi olarak, göçün üç nedeni vardır. Bunlar iş, aile birleşimi, ekonomik ve politik ilticadır²⁶.

²⁴Dünya Savaşı esnasında Avrupalı sivillerin ve özellikle Yahudilerin Nazilerce toplu katliamı, <http://www.nedirnedemek.com/>

²⁵<https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/203-208.pdf>

²⁶Hatice Biçer, Göç Nedir? Nedenleri, Çeşitleri ve Sonuçları Nelerdir? <http://bilgihanem.com/goc-nedir/>

- İş: nüfusun, ulaştığı bölgede birkaç gün, hafta, ay ya da yıl için, bir iş bulmak amacıyla, kesin olarak kalıcı olma zorunluluğu olmadan yer değiştirmesini içeren bir göç çeşididir.
- Aile birleşimi: eşlerin veya çocukların birlikte yaşamak amacıyla bir araya gelmesi yoluyla yapılan göç anlamına gelen, uluslararası kanunlar ile tanınmış bir haktır. Aile birleşimi yasaları, ülkenin göçü kontrol altına alma hakkıyla, ailenin bir arada yaşama hakkı arasında bir denge kurmayı amaçlar.
- Ekonomik: Ekonomik nedenler deyince hiç kuşkusuz, hepinizin aklına işsizlik gelir. Özellikle kırsal kesimden şehre yapılan göçler bu kategoridedir. Gelir dağılımındaki eşitsizlik, geçim sıkıntısı veya tarım yapılacak alanların kalmaması insanları göç etmeye mecbur bırakmıştır. Yine tarım alanlarında makineleşme ve insan gücüne ihtiyaç duyulmaması da, köyden kente yapılan göçlerin nedenidir.
- Sığınma hakkı ya da iltica hakkı: kimi ülkelerin önceden belirlenmiş koşullara uygun başvurularda bulunan kimselere verdiği hukuki ve politik bir haktır. Yaşadıkları ülkede cinsel, ırksal, dinsel, politik, kültürel vb. ayrımcılıklara uğradığını gösteren belgelerle hakveren ülkelerin adli makamlarına başvuran kimselerin başvuruları ülkenin ilgili komisyonlarınca incelenir ve eğer kabul görürse kişiye sığınma hakkı verilir. Böylece kişi söz konusu devletin koruması altına girer. Bunun yanı sıra kendi ülkelerinde yaşam koşullarının elverişli olmaması ya da can güvenliğinin tehlikede olması durumunda da iltica talebinde bulunulabilir. Bir ülkede yaşanan içsavaş, savaş, çatışma, katliam ya da soykırım gibi durumlarda kitlesel sığınma istemleri yapılabilir.

Uygulamada, ana vatandan ayrılmaya zorlayan nedenler tam olarak bu sınıflandırmaya karşılık gelmemektedir: Ailesel, ekonomik ve politik nedenler birbirine karışmaktadır. Ayrıca, birçok insanı topraklarından ayrılmaya iten çevresel nedenlerin ihmal edilmemesi gerekir. Bu sebeple iki dünya savaşı boyunca olan mülteci göçü, Cenevre Sözleşmesi'nin gelişiminin kaynağı olmuştur. Çünkü Avrupa'dan gelen nüfusun büyük bir bölümü her iki tarafında baskısına uğramış ve Türkiyeİkinci Dünya Savaşı boyunca tarafsız kaldığından,

Türkiye gibi daha sakin ülkelere göç etmek zorunda kalmışlardır. İnsanlara uygulanan bu baskılar çeşitlidir: etnik, dini, sivil savaştan kaynaklanan ya da adaletsiz politik rejimler²⁷.

Bu göçlere odaklanmadan önce, hiç kuşkusuz anlamsal ve kavramsal açıklamalar yapmak gerekir. Genelde, göç, mültecilik ve iltica kavramları birbirine karıştırılmaktadır:

- Göç kavramı daha çok hareketi çağrıştırmakta ve « *insan topluluklarının bir bölgeden başka bir bölgeye kalıcı ve geçici olarak yerleşmek için yer değiştirmesi* »²⁸ olarak tanımlanmaktadır. Göçte “Yerleşme niyeti” esas unsurdur. Bu nedenle, göçmen kavramı, genellikle iş bulma düşüncesi ile ilişkilidir ve zorlama ile karakterize edilen mültecilerin göçünün aksine, bu, gönüllü bir yer değiştirmedir. Göçmen; esas olarak, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için değil fakat ekonomik nedenlerle ülkesinden ayrılan kişiler olarak tanımlanabilir²⁹. Toplumsal yaşamın antropolojik boyutuna vurgu yapan hatta dezoryantasyon duygusunu yani sınır dışı edilen ya da vatanını terk etmek zorunda kalan kişiyi ifade eden sürgün kavramı, kesin olarak düzenlenmiş bir yasal statüye sahip olan mültecilik kavramından farklıdır.
- *Mülteci veya sığınmacı*; dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulüm gören veya göreceği korkusu ve endişesi taşıyan, bu sebeple ülkesinden ayrılan/ayrılmak zorunda bırakılan ve korkusu nedeniyle geri dönemeyen veya dönmek istemeyen, iltica ettiği ülke tarafından endişeleri haklı bulunan kişi. BM'nin tanımı ile mülteci, "ırkı, dini, milliyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulüm göreceği konusunda haklı bir korku taşıyan ve bu yüzden ülkesinden ayrılan ve korkusu nedeniyle geri dönmeyen veya dönmek istemeyen kişi" dir³⁰.

²⁷ Minassian, T. T. (1999). *La neutralité de la turquie: Pendant la Seconde Guerre mondiale*. Guerres mondiales et conflits contemporains, 117-148..

²⁸ Dictionnaire de l'Académie Française, Tome 1, 9ème Edition, Julliard 1994.

²⁹ Özkan, I. (2013). Göç, iltica ve sığınma hukuku. Ankara: Seçkin Yayınevi, s. 126/;

İbrahim kaya ve Esra Yılmaz Eren , *Türkiye'deki Suriyelilerin* , Hukuki Durumu Arada Kalanların Hakları ve Yükümlülükleri, Seta raporu 2014, s.17. http://file.setav.org/Files/Pdf/20151230134459_turkiyedeki-suriyelilerin-hukuki-durumu-pdf.pdf

³⁰ İbrahim kaya ve Esra Yılmaz Eren , *Türkiye'deki Suriyelilerin* , Hukuki Durumu Arada Kalanların Hakları ve Yükümlülükleri, Seta raporu 2014, s.18. http://file.setav.org/Files/Pdf/20151230134459_turkiyedeki-suriyelilerin-hukuki-durumu-pdf.pdf

Yüzyılın ilk yarısında yer değiştirmeye neden olan olaylar arasında, ilk olarak, özellikle Avrupa'da, Afrika'da ve Ortadoğuda (ve de kısa süreli olarak Çin ve Pasifik Okyanusu'nda), 4 Ağustos 1914'ten 11 Kasım 1918'e kadar devam eden Birinci Dünya Savaşı gösterilebilir. Bu Savaş, bu dönemde 1. Atlantik Denizaltı Mücadelesi ya da Rus Devrimi (1917-1923) gibi insanları güçlü bir şekilde etkileyen diğer olaylarla birliktemilyonlarca ölüme sebep olmuştur.

Diğer taraftan, muhtemelenbüyük göçlere neden olan olaylardan biri, hiç kuşkusuz, 1930'larda Yahudilere yapılan zulümdür. Gerçekte, Adolf Hitler'in iktidara katılımından itibaren, Alman sınırındaki Yahudi sürgünlerin sayısı artmıştır. Bu aynı zamanda, Yahudilere karşı bu aralıksız zulmün, daha sonra, Yahudilerin tanımlanması, kamulaştırılması, toplanması ve son olarak da yok edilmesini içeren Holokost'a yol açacak bir süreç olacaktır³¹. Holokost (Yahudi katliamı), Eylül 1939'dan Eylül 1945'e kadar süren, küresel ölçekte silahlı çatışmaların olduğuİkinci Dünya Savaşı süresinde gerçekleşecek ve bu dasavaş zamanlarında öncelikli olarak sivillerin durumu ile ilgilenmek amacıyla, bir taraftan gerekli müdahalenin bağlamını, diğer taraftan da çatışmaya neden olan milyonlarca yerinden edilen insanı ortaya çıkaracaktır. Bu bilinç sıçraması, önemli hukuki kazanımların verdiğibakışaçısıylauluslararası insani hukuka bir ivme kazandıracaktır.

Diğer taraftan, burada, açık bir bağın, uluslararası iltica hukuku ve insani hukukunu birleştirdiğine dikkat çekmek gerekir. Aslında, iltica, kişinin, kendini bir bölgede tehdit altında hissederek, bir başka bölgede emniyete almasıdır. Bu prensip günümüzde oluşmamıştır. Uygarlığımız boyunca, tehdit veya takibat karşısında bir sığınak arayan bireyler olmuştur. Bu nedenle, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 14. Maddesinde ilan edildiği gibi «*Herkesin, zulüm altında başka ülkelere sığınma ve sığınma olanaklarından yararlanma hakkı vardır* ». Uluslararası anlamda iltica hakkı veren sözleşme, 1951 Cenevre Sözleşmesi'dir. Günümüzde, uluslararası hukukta iltica, baskıya maruz kalan bu kişiler için bir takım izinlerin ve düzenlemelerin yapılmasını sağlamaktadır. İltica ve uluslararası hukukun amacı, insan kişiliğinin onur ve bütünlüğünü korumaktır.

Bu boyutun hassasiyeti, bizim, İkinci Dünya Savaşı'nın, milyonlarca kayıp ve kitlesel suça neden olan yıkıcısonuçları, uluslararası toplumun « *insanlığa karşı suçlar* » ve« *soykırım* » hukuksal kavramlarını geliştirmesine yol açmıştır. Bu insani güç, savaş

³¹ Hilberg, R. (2006). La destruction des Juifs d'Europe, 1 Tomes, Paris: Gallimard, Coll, p. 100-113.

zamanlarında sivillerin korunması için oluşturulan 1949 Cenevre Sözleşmelerinin kabulüne götürecektir³².

Gerçekte, bu Savaş Avrupa'da çok önemli sonuçlara neden olmuştur. Anılan savaş süresince, Naziler, çeşitli soykırımlara, katliamlara ve sürgünlere neden olan, diğer halkları kendi ideolojilerinin buyruğu altına almak arzularını aşırılaştırmışlardır. Bu savaşta, 35 milyonu³³ Avrupa'da gelen olan yaklaşık 50 milyon kişinin öldüğü tespit edilmiştir.

İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda, Avrupa, kıta genelinde birkaç milyon yerinden edilmiş insani barındırıyordu. 1946'da, bu durumla ilgilenmek için, Uluslararası Mülteci Örgütü (UMÖ)³⁴ kurulmuş, yetersizlik kendini hızla göstermiş, bu nüfus akışını kontrol etmek ve mültecilerin sorununu çözmek için sadece ulusal ordularlojistik destek sunmuştur. 1949'da BM bu alandaki faaliyetlerini başlatarak, Genel Kurul tarafından oluşturulan ve BM Genel Sekreterliği bünyesinde Mülteciler Yüksek Komiserliği kurulmuştur. Bukuruluş, temel ve özgün bir işleve sahip olup, kendini destekleyenler eşliğinde, ilk olarak, özellikle mültecilerle ilgili uluslararası bir sözleşmenin hazırlanmasından sorumlu olmuş ve bu sözleşme, üç yıl sonra, 1951'de kabul edilmiştir.

1.3.2. 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1967 Protokolü

İkinci Dünya Savaşı sonunda, 1951 Cenevre Sözleşmesi olarak adlandırılan Mültecilerin Statüsüne Dair Sözleşme kabul edilmiştir. Bu Sözleşmeye odaklanmadan önce, karışıklığı önlemek için, 28 Temmuz 1951 Cenevre Sözleşmesidedenilen Mültecilerin Statüsüne İlişkin Sözleşmenin, 1949 yılından beri, savaş zamanlarında savaşçıların ve sivillerin haklarını ve görevlerini sistemleştiren Cenevre Sözleşmelerinden (uluslararası insani hukuka ilişkin sözleşmeler) farklı olduğunu belirtmek gerekir. 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi, bir mültecinin yaşamının ana unsurlarının hükümlerini belirleyen ilk uluslararası anlaşmadır. Bu anlaşma, mültecilere temel haklarını, en azından bir ülkede yabancılara

³²12 Ağustos 1949 Savaş Zamanında Sivillerin Korunmasına ilişkin Cenevre Sözleşmesi, 21 Ekim 1950'de yürürlüğe girmiştir.

<file:///C:/Users/SAMSUNG%20PC/Downloads/21453-46693-1-SM.pdf>

³³ Melike Batur Yamaner- Emre Öktem - Bleda Kurtarıcan - Mehmet C. Uzun, 12 Ağustos 1949 Tarihli Cenevre Sözleşmeleri ve Ek Protokolleri, <https://www.icrc.org/eng/home/languages/turkish/files/sozlesmeleri-protokolleri-conventions-protocols.pdf>

https://tr.wikipedia.org/wiki/Cenevre_S%C3%B6zle%C5%9Fmeleri

³⁴Birleşmiş Milletler'in 1946'dan Ocak 1952'ye değin etkinlikle bulunan geçici uzmanlık kuruluşlarından biri. Bu dönemde Avrupa ve Asya'da, ülkelerine dönemeyen ya da siyasi nedenlerle dönmek istemeyen mülteciler ile yurtsuz kimseleri desteklemiştir. <https://tr.wikipedia.org/Uluslararası-Mülteci-Örgütü>

verilen özgürlüklere eşdeğer hakları ve pek çok durumda, kendi vatandaşlarının yararlandığı haklara eşdeğer haklar tanımaktadır. Bu sözleşme, mülteci sorununun uluslararası boyutunu ve özellikle sorumlulukların paylaşılması ile uluslararası bir dayanışmanın gerekliliği kabul etmektedir. Buna karşın, Cenevre Sözleşmeleri (uluslararası insani hukuka ilişkin sözleşmeler) uluslararası insani hukuk alanındaki uluslararası antlaşmalardır. Bu antlaşmalar, silahlı çatışma durumlarında kişilerin, özellikle bazı görevlerdeki askerlerin, yaralıların, savaş esirlerinin ve de sivillerin ve onların mülklerinin korunması ile ilgili kuralları belirlerler³⁵.

Diğer taraftan, Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin (HCR) kurulmasından üç yıl sonra, 1949'da, bu yeni kurum, kuruluşunda kararlaştırıldığı gibi, mültecilerle ilgili uluslararası bir sözleşmenin hazırlanması ile sonuçlanacaktır. Böylece, Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin durumu hakkındaki 14 Aralık 1950 tarihli Genel Kurul'un 428(V) sayılı kararı temelinde Cenevre Sözleşmesi kabul edilmiştir.

Cenevre Sözleşmesi 28 Temmuz 1951'de mültecilerin ve vatansızların statüsü ile ilgili olarak toplanan, tam yetkili temsilcilerinin katılımı ile gerçekleşen bir konferansta ve 14 Aralık 1950 tarihli Genel Kurul'un 429 (V) sayılı kararı ile ilan edilecektir. Bu sözleşme uluslararası iltica hukukunun temelini oluşturmaktadır. Ancak, bu her zaman böyle olmamıştır³⁶.

1951 Cenevre Sözleşmesi kabul edilirken belli özelliklere sahipti. Bu sözleşme, Avrupa'da İkinci Dünya Savaşı sırasında yerinden edilen milyonlarca insanın, insani ihtiyaçlarına cevap olmuştur. Buna ek olarak, çeşitli faktörler bu özel bağlama dâhil olmuşlardır. İkinci Dünya Savaşı'nın ağırlıklı olarak Avrupa'da gerçekleştiği ve bu metnin, başta yerinden ayrılan Avrupalıların ihtiyaçlarını karşılamış olduğu gerçeği ile Cenevre Sözleşmesi'nin ilk olarak, Avrupa'dan gelenler için oluşturulduğu söylenebilir. Ardından, Holokost gibi çeşitli ihlaller olmuştur. Buna, Soğuk Savaş'ın, ortaya çıkaran bağlamı bütün siyasi sonuçları ile eklemek gerekir. Ancak, 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi'nin büyük özelliği şüphesiz, kabulünden itibaren, coğrafi olarak Avrupa'da uygulanmasının sınırlamış

³⁵ Ünal, a.g.e, s. 159-160

³⁶ Doğan, a.g.e., s. 88-89.

olduğu gerçeğidir. Bu, kabul edilen metnin, savaş sırasında yerlerinden edilen Avrupalı mültecileriçindüşünölmüş olduğu gerçeğı ile açıklanabilir.

Bu açıklamaların ışığında, ilk olarak, resmi adı *Mültecileri Statüsüne ilişkin Sözleşme* olan bu Sözleşmenin, 28 Temmuz 1951’de Cenevre’de imzalandığını söyleyebiliriz. Bu Sözleşme toplam 46 maddeyi içeren 7 bölümden oluşmaktadır ve şu şekilde düzenlenmiştir:

- Genel hükümler
- Hukuki statü
- Gelir getirici işler
- Sosyal durum
- İdari önlemler
- Uygulamaya yönelik geçici hükümler
- Nihai hükümler

Uluslararası hukuka göre, sözleşmelerin imzalanmasının uygulama etkilerini otomatik olarak ortaya çıkarmadığını göz önünde bulunduruyoruz. Bu nedenle, söz konusu Sözleşme için, Madde 43, Sözleşmenin, onaylandıktan 90 gün sonra yürürlüğe girmesini düzenlemektedir. Bu durumda, bu Sözleşme, yukarıda belirtilen Madde 43 ile uyarınca, 22 Nisan 1954 tarihinde yürürlüğe girecektir.

Cenevre Sözleşmesi’nin üç temel katkısı olmuştur. İlk olarak, mülteciliğe uluslararası bir tanım getirecek, sonra geri göndermeme (Madde 33) ilkesini ve son olarak da mültecilerin yargı dokunulmazlığı ilkesini (Madde 31) ilan etmiştir. Uluslararası mülteci hukuku açısından temel hukuki kaynak olarak addedilen Cenevre Sözleşmesi merkezi bir niteliğe sahip olmuştur, yani özellikle hukuksal anlamda hiç kuşkusuz en geniş kapsama sahip olacaktır. Sözleşmenin 1. maddesinin 2. Fıkrası ilk kez mülteci kavramına yeni bir tanım getirmiştir.

Günlük dilde mülteci, ikamet ettiğı yerdeki bir tehlikeden, bu tehlikenin türü ne olursa olsun, kaçmak zorunda kalan kişi olarak ifade edilmektedir.

Mültecinin Korunmasına İlişkin Cenevre Sözleşmesi'nde, bir “*mülteci*”³⁷ 1 Ocak 1951'den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen ya da tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen kişi olarak tanımlanır³⁷.

Bu tanımlamada, sadece ırka, tabiiyete, dine, belli bir toplumsal gruba mensubiyete ve siyasi düşüncelere ilişkin zulme dayanan korkular dikkate alınmıştır. Diğer durumlar bu tanımın dışında bırakılmıştır. Bu tanım çok açıktır: Örneğin hasta olmak ve bulunduğu ülkede tedavi olamamak Cenevre Sözleşmesi'ne uymamaktadır. Aynı şekilde, ülkesinden savaş yüzünden kaçmak, eğer bizzat zulme hedef olduğu ispat edilemez ise, bu da Cenevre Sözleşmesi'nin kapsamına girmemektedir. Cenevre Sözleşmesi'nin tanımlamasında, mültecileri diğer mağdurlardan farklılaştıran şey, tehlikenin boyutu değil fakat tehlikenin türüdür. Mülteci statüsüne almaya hak kazanmak için zulümden kaynaklanan korkuların olması gerekmektedir.

1951 Cenevre Sözleşmesi mültecilere uluslararası koruma hakkı tanımakta ve onların ev sahibi ülke karşısında hak ve görevler vermektedir. Fakat bu Sözleşme, sadece BM üyesi ülkelerde uygulanmaktadır. Örneğin, Filistinli mülteciler, Birleşmiş Milletler Yakınoğu Filistin Mültecilerine Yardım Ajansı(UNRWA)³⁸ tarafından tanınan özel bir hukuki korumastatüsüne sahiptirler.

1948'deki Arap-İsrail Savaşı'nın³⁹ ardından, yaklaşık olarak 750.000 Filistinli Arap savaştan kaçmak için yurtlarını terk ederek özellikle komsu ülkelere sığınmışlardır. 1949 yılının Eylül ayında, mültecilerin sayısı, Batı Şeria'da 280.000'e, Ürdün'de 70.000'e, Gazze

³⁷ Mültecilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme ve Protokol, Madde 1 ve 2

³⁸ UNRWA: Birleşmiş Milletler Yakınoğu Filistin Mültecilerine Yardım Ajansı

1949 yılının Aralık ayında, Genel Kurul, Yakınoğu'daki Filistinli mülteciler için Birleşmiş Milletler Yakınoğu Filistin Mültecilerine Yardım Ajansı'nı (UNRWA) kurmuştur. UNRWA, Filistinli Mülteciler için Birleşmiş Milletler Yardımı (ANURP)'u devralmış ve yerel yönetimlerle işbirliği içinde mültecilere ilişkin faaliyetlerden sorumlu olmuştur.

1950 yılının Mayıs ayında, faaliyetlerini Beyrut merkezli yöneten UNRWA uluslararası gönüllü kuruluşlar tarafından düzenlenen faaliyetlerin sorumluluğunu üstlenmiştir. Ajans, faaliyetlerinin ilk yılları boyunca ağırlıklı olarak, yiyecek, barınak ve giyim şeklindeki acil yardımları sağlamaya çalışmış ve giderek programını mültecilerin değişen ihtiyaçlarına uyarlamıştır.

³⁹ <http://www.lescledumoyenorient.com/Premier-conflict-israelo-arabe-de.html> 09/03/2016.

Şeridi'nde 190.000'e, Lübnan'da 100.000'e, Suriye'de 75.000'e, Mısır'da 7.000'e ve Irak'ta 4.000'e ulaşmıştır. Bu Filistinliler için bir felakettir. 1967 Savaşı boyunca, yaklaşık 500.000 Filistinli yeniden yer değiştirmiştir. 1949'dan bu yana, 4,4 milyon Filistinli mülteci (Filistin Merkezi İstatistik Bürosu'nun resmi tahminlerine göre bu rakam 6 milyondur) Birleşmiş Milletler Yakınoğu Filistin Mültecilerine Yardım Ajansı (UNRWA) bünyesine kayıt edilmiştir⁴⁰. Bugün Filistinliler, yaklaşık 60 yıldan beri dünyanın en eski mültecileridir ve kendi ülkelerine geri dönmeleri için izin verilmemektedir⁴¹. Diğer taraftan, bu mülteciler, Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği'nin (HCR) korumasından yararlanan diğer mültecilerden farklılık göstermektedir. Jalal Al- Hussein'i'ye⁴² göre Yakın Doğu'da yaşayan Filistinli mültecilerin statüleriyle ilgili en dikkat çeken özelliklerinden biri, mültecilerin karşılaştığı sorunlara kalıcı çözümler bulmak için uluslararası toplum tarafından kurulan hukuk sisteminin iki temel aracının dışlanmasıdır: HCR'nin statüsü ve mültecilerin statüsüne ilişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi⁴³. Aslında, dünyadaki bütün mülteciler "uluslararası mülteci rejimi" tarafından güvence altına alınan bir korumaya sahipken, Filistinli mülteciler, UNRWA'ya bağlı olduklarından farklı bir hukuki rejime tabi tutulmuşlardır. HCR ve mültecilerin statüsüne ilişkin 1951 Sözleşmesi, "BM'nin diğer kurumlarının korumasından ya da yardımından yararlanan kişileri" kapsayan ve UNRWA'nında buna dâhil olduğu koruma rejimine tabidirler. Filistinli mültecilerin yasal statülerinin oldukça muğlak olduğunu, çünkü sadece ev sahibi ülkenin onların yasal statülerini belirleyebildiğini göz önünde bulundurmak gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen noktalar göz önüne alındığında, 1951 Cenevre Sözleşmesi mülteciler ile ilgili olarak neler söylemektedir? Sözleşmenin 1. bölümünün 1. maddesinde yer alan "mülteci" kavramı, genel terimlerle ifade edilmektedir, oysaki eski uluslararası hukuksal belgeler sadece mültecilerin belirli gruplarına uygulanmaktadır. Bununla birlikte, 1951 Cenevre Sözleşmesi'nin kapsamı, 1 Ocak 1951 tarihinden önce mülteci olan kişiler ile sınırlıdır. Bu zamansal ve coğrafi sınırlılık, Türkiye örneğinde olduğu gibi, sadece çok sınırlı sayıda devlet tarafından uygulanmıştır⁴⁴.

⁴⁰ <http://www.un.org/french/Depts/palestine/unwra.shtml>

⁴¹ Al Hussein, J., and Signoles, A. (2011). *Les Palestiniens, entre État et diaspora: le temps des incertitudes*. Paris: KARTHALA Editions, p.37-65.

⁴² İFPO'da Araştırmacı, Amman (Ürdün).

⁴³ Al Hussein and Signoles, 2011, P.37-65.

⁴⁴ Ekşi, N. (2015). *Yabancılar ve uluslararası koruma hukuku* (3. Baskı). İstanbul: Beta, s.156.

Cenevre Sözleşmesi'nin bölgesel olarak Avrupa ile sınırlı olduğunu ve sadece 1951'den önceki Avrupalı mültecileri ilgilendirdiğini hatırlatmak gerekir. Bu durum yıllarca devam edecektir. Bu problem, sonunda 1967 yılında, 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne bazı önemli değişiklikler getirecek olan New York Protokolü ile çözülmüş olacaktır. Mültecilerin statüsüne dair bir protokolün hazırlanması bu nedenle ihtiyaç duyulmuştur.

16 Aralık 1966 tarihli ve 2198 (XXI) sayılı karar ile Birleşmiş Milletler Genel Kurulu mültecilerin statüsüne dair bir protokolü kabul etmiş ve üye ülkelerin katılımını sağlamak için metnin bu ülkelere gönderilmesini Genel Sekreterlik'ten talep etmiştir.

Asıl metin, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu ve Genel Sekreteri Başkanı tarafından, 31 Ocak 1967 tarihinde New York'ta imzalanmış ve daha sonra hükümetlere gönderilmiştir. Protokol 4 Ekim 1967 tarihinde yürürlüğe girmiştir⁴⁵. Devletler protokolü kabul ederek, 1951 Sözleşmesi'nin maddi hükümlerini, olayların kaynağı ya da meydana geldiği zaman ne olursa olsun, bütün mülteciler için uygulamayı taahhüt etmektedirler. Bu durumda, 1951 Sözleşmesi'nin uygulanması üzerinde coğrafi ve zamansal bir sınırlama yoktur. Ancak, 1967 Protokolü'ne ek olarak, özellikle bölgesel diğer birçok düzenleme, Cenevre Sözleşmesi'ni tamamlamaktadır.

Nitekim bu bölgesel yasal düzenlemeler, mültecilerle ilgili yeni bir uluslararası hukuksal gelişmeyi yansıtmaktadırlar. Bazı bölgeler, 1951 Sözleşmesi tarafından benimsenen "mülteci" tanımını, ayırım gözetmeden şiddet mağdurlarını kapsayacak şekilde genişletmişlerdir. Afrika'daki mültecilerin sorunlarının özel yönlerini düzenleyen⁴⁶ 1969 tarihli *Afrika Birliği Örgütü (ABÖ) Sözleşmesi*⁴⁷ hem açıkça zulümden kaçan kişiler hem de yaygın şiddetin neden olduğu durumlarından kaçan kişiler için geçerlidir. Afrika ülkelerinde, mülteci statüsü ağırlıklı olarak, genellikle ilk izlenim temelinde, bu tür durumların kaçan insanlara tanınmıştır. Latin Amerika'da, 1984 tarihli *Cartagena Mülteciler Bildirisi*⁴⁸ mülteciler için, yaygın şiddet, dış saldırı, iç çatışmalar, yaygın insan hakkı ihlalleri, ya da kamu düzenini ciddi olarak bozan diğer durumlardan dolayı yaşamaları, güvenlikleri ya

⁴⁵ Ünal, Ş. (2003). *Devletler hukukuna giriş*. Ankara: Yetkin Yayınevi, s.161.

⁴⁶ Afrika Birliği Örgütü, Afrika'daki Mültecilerin Sorunlarının Özel Yönlerini Düzenleyen Sözleşme (Convention de l'OUA), 10 Eylül 1969, 1001 U.N.T.S. 45, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b36018.html>

⁴⁷ Afrika Birliği Örgütü

⁴⁸ Cartagena Mülteciler Bildirisi, Orta Amerika'da Mültecilerin Uluslararası Korunması Sempozyumu, Meksika'dan Panama'ya, 22 Kasım 1984, <http://www.unhcr.fr/4b14f4a5e.html>

da özgürlükleri tehdit altında olduğu için ülkelerinden kaçan kişiler kapsayan bir tanımlama önermiştir. Cartagena Bildirisi'nin, kendi içinde hukuki bir bağlayıcılığının olmamasına rağmen, bu tanım, Latin Amerika devletlerinin büyük bir çoğunluğunda mülteci statüsünün tanınmasına temel oluşturmuştur⁴⁹.

Belli yasal belgelerde tanımlanan mülteci hakları, uluslararası ceza hukuku, uluslararası insancıl hukuk ve insan hakları ile ilgili uluslararası hukuk gibi uluslararası hukukun diğer dalları tarafından desteklenmektedir. Bu metinlerde belirlenen normlar aynı zamanda, olası kalıcı çözümlerin değerlendirilmesi için de geçerlidir. Uluslararası insan hakları hukuku, uluslararası mülteci hukukunun önemli bir tamamlayıcı unsurunu oluşturmaktadır. Sığınma talebi hakkı, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde kabul edilen temel bir hakların bir parçasıdır⁵⁰. İnsan haklarına ilişkin uluslararası hukuk, diğer bütün bireylerin yanı sıra mültecilerin yararlandığı diğer hakları belirler ve geliştirir. Dolayısıyla bunlar, uluslararası mülteci hukukunu tamamlar ve ek normları tanımlarlar.

1.3.3. 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi'nin Ana İlkeleri

1.3.3.1. Devletin Sorumluluğu

Hem uluslararası hem de bölgesel düzeyde mülteci ve insan haklarına ilişkin yasal belgeleri onaylayan devletler, bu şekilde belirli yükümlülükleri kabul etmişlerdir. Ayrıca, devlet, teamül hukuku açısından, uluslararası antlaşmaların onaylanması bağımsız olarak, bir takım hakların güvence altına almıştır. İlkesel olarak, devletler, kendi vatandaşlarının ve toprakları üzerinde bulunan diğer kişileri koruma ve bunlar hakkındaki işlemlerin yasa ve normlarını belirleme yetkisine sahip uluslararası insan hakları mevzuatından sorumludur.

1.3.3.2. Geri Göndermeme İlkesi

1951 Sözleşmesi'nde belirtilen nedenlerden ötürü, her ne şekilde olursa olsun, kişinin yaşamının ve özgürlüğünün tehdit altında olabileceği bir ülkeye ya da bölgeye geri gönderilmemesi temel hakkı, mültecilerin korunmasının önemli bir unsurunu

⁴⁹Aynı bağlamda, mültecilerin statüsüne ve işlemlerine ilişkin 1966 tarihli Bangkok İlkeleri'nin bir revizyonu, Asya-Afrika Hukuksal Danışma Komitesi (eski komite) tarafından 2001 yılında kabul edilmiştir. Bu belge, OUA Sözleşmesi'nde yer alan tanıma benzer bir mülteci tanımı içerir.

⁵⁰Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, 10 Aralık 1948, 217 A (III), <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b371c.html>

oluşturmaktadır⁵¹.Geri göndermeme ilkesi olarak adlandırılan bu hak, uluslararası mülteci hukukunun temel taşını temsil etmektedir⁵². Bu ilke, aynı zamanda uluslararası insan hakları mevzuatı kapsamında, *hiç kimse işkence ve diğer zalimane, gayri insani veya küçültücü muamele veya cezaya maruz kalabileceği bir ülkeye ya da bölgeye gönderilemez*⁵³ şeklinde yer almaktadır. Diğer taraftan, geri göndermeme ilkesi genellikle uluslararası teamül hukukunun bir parçası olarak kabul edilir ve bu gerçeğe mülteciler ya da insan hakları ile alakalı bir sözleşme imzalamamış ve onaylamamış devletler için bile bağlayıcı bir nitelik taşır⁵⁴.

Mamatkulov ve Abdurasiloviç / Türkiye ve Mamatkulov ve Askarov / Türkiye davalarının konusu ise 1998 yılında Özbekistan'ın, Türkiye'yle suçluların geri verilmesi konusunda yaptığı ikili anlaşmaya dayanarak sığınmacı Özbekistan vatandaşlarının iadesi talebinde bulunması ve Türkiye'nin bu talebe icabet etmesidir. Özbekistan vatandaşların avukatları müvekkillerinin siyasi muhalif olduklarını, Özbekistan'da tutuklandıkları ve hapisanede işkence gördüklerini ileri sürmüş, ancak buna rağmen davaya bakan Türkiye mahkemeleri her iki kişinin de Özbekistan'a iadesine karar vermiştir.

Bunun üzerine, her iki Özbekistan vatandaşı AİHM'e başvurmuş ve AİHM başvurucuların geri gönderilmesini engelleyecek bir geçici tedbir kararı vermiştir. Ancak bu karara rağmen Türkiye, başvurucuları 27 Mart 1999 tarihinde sınır dışı ederek, AİHM'e iadenin, Özbekistan devletince verilen, ilgili kişilere işkence ve kötü muamele yapılmayacağı, ölüm cezası verilmeyeceği, avukatlarının serbestçe savunma yapacakları, güvenliklerinin sağlanacağı, mallarına el konmayacağı ve yargılanmaları sırasında

⁵¹Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme, 28 Temmuz 1951, Nations Unies, RecueildesTraité, vol. 189, p. 137, Article 33, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/48abd59af.html>

⁵² Korkut, 2008, s. 28 [file:///C:/Users/SAMSUNG%20PC/Downloads/KILI-%20v.%20TURKEY%20-%20\[Turkish%20Translation\]%20by%20the%20Turkish%20Ministry%20of%20Foreign%20Affairs.pdf](file:///C:/Users/SAMSUNG%20PC/Downloads/KILI-%20v.%20TURKEY%20-%20[Turkish%20Translation]%20by%20the%20Turkish%20Ministry%20of%20Foreign%20Affairs.pdf)

⁵³Diğerleri arasında bkz. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme, 10 Aralık 1984, Nations Unies, RecueildesTraité, Vol. 1465, p. 85, Article 1, (Article 3 in the English versiyon) <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3a94.html> İnsan Hakları Komitesi, geri göndermeme ilkesini değerlendirmek için, 1966 tarihli Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi'ni, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (ECHR) olarak da bilinen İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin 3. maddeye göre ve AİHS ile benzer şekilde yorumlamıştır. Bkz. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi, 16 Aralık 1966, Nations Unies, RecueildesTraité, vol. 999, p. 171, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3aa0.html> ve Avrupa Konseyi, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına Dair Avrupa Sözleşmesi, 4 Kasım 1950, ETS 5, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3b04.html>

⁵⁴ECHR, Case of G.H.H. and Others v. Turkey, 31.08.1999, Application no. 43258/98, parag. 34.

diplomatik misyon ve insan hakları örgütlerinin temsilcilerinin duruşmaları izleyebileceği garantileri üzerine gerçekleştiğini iletmiştir. AIHM Türkiye'nin bu davranışı üzerine uluslararası hukukta tedbir kararına uymamanın devletlerin sorumluluğunu doğuracağını belirterek ihlal kararı vermiştir. Türkiye bu eksikliği 2005 yılında yürürlüğe giren yeni ceza kanununda gidererek, "kişinin, talep eden devlete geri verilmesi halinde işkence ve kötü muameleyle maruz kalacağına dair kuvvetli şüphe sebepleri varsa talep kabul edilmez" şeklinde hüküm tesis etmiştir.⁵⁵

Geri göndermeme ilkesi, uluslararası ve bölgesel düzeyde, mültecilikle ilgili birçok uluslararası belgede tanımlanmıştır.

1.3.3.3. Uluslararası Düzeyde

Uluslararası düzeyde, her şeyden önce Mültecilerin Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi'nin 33. maddesinin 1. Fıkrasında « *Hiçbir taraf devlet, bir mülteciyi, ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri nedeniyle hayatı ya da özgürlüğü tehdit altında olacağı ülkelerin sınırlarına, her ne şekilde olursa olsun geri göndermeyecek veya iade etmeyecektir* » hükmü yer almaktadır.

Bu hüküm, 1951 tarihli Sözleşme'nin temel maddelerinden biri olup, üye devletlerin çekincelerinin konusu olabilmektedir. Bu aynı zamanda 1967 Protokolü'nün 1. maddesinin 1. fıkrası çerçevesinde zorunlu bir nitelik kazanmaktadır. Sözleşmenin diğer hükümlerinden farklı olarak bu hükmün uygulanması, bir mültecinin anlaşıma devletin topraklarındaki yasal ikametne bağlı değildir. Yasadışı bir durumda bile, sığınmacının menşe ülkede hayatının tehdit altında olması durumunda, devletler geri göndermeme ilkesine uymalıdır. « Hayatının ve özgürlüğünün tehdit edildiği yer » ifadesi çeşitli tartışmalara konu olmuştur. Hazırlayıcı çalışmalarına göre, 1. bölümün A kısmının 2. fıkrasında yer ala « *mülteci* » kavramındaki « *zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için* » ifadesi ne hafifletici bir anlam verilmek istenmediği görülmektedir. Farklı bir ifade, başka bir nedenden dolayı kabul edilmiştir. Şöyle ki; geri göndermeme

⁵⁵ Eda Bozbeyoğlu, "Mülteciler ve İnsan Hakları", s. 72-73; Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi 2015, 2(1): 60-80 ISSN: 2148-970X. DOI: <http://dx.doi.org/10.17572/mj2015.1.6080>

ilkesinin, sadece menşe ülkeye yönelik olarak değil, kişinin zulüm korkusu sebebi olan diğer bütün ülkeler için geçerli olduğu açıkça belirtilmek istenmiştir.

Yine uluslararası düzeyde, 1967 yılında Genel Kurul tarafından oybirliğiyle kabul edilen Birleşmiş Milletler Ülkesel Sığınma Bildirisi'nden de bahsetmek gerekir. Bu Bildirinin 3. maddesinin 1. paragrafında şu hüküm yer almaktadır: «*Bu maddenin 1. fıkrasında bahsedilenhiç kimse, sınırda reddedilme ya da diğer kişi sığınma talebinde bulunduğu bölgeyi girmiş ise zulme maruz kalabileceği herhangi bir devlete doğru sınır dışı edilme ya da iade gibi tedbirlere tabi tutulmayacaktır* ».

1.3.3.4. Bölgesel Düzeyde

1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1967 Protokolü mültecileri koruma sağlayan başlıca uluslararası belgeler olmaları nedeniyle, bu belgelerde benimsenmiş olan mülteci tanımı mültecilere koruma sağlayan pek çok bölgesel düzenleme açısından esin kaynağı olmuştur. Hatta bu bölgesel düzenlemelerde 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1967 Protokolünde benimsenen mülteci tanımından daha kapsamlı mülteci tanımlarına yer verildiği görülmektedir⁵⁶.

1.3.3.4.1. Afrika⁵⁷

Afrika'daki sömürge döneminin sonunda ortaya çıkan çatışmalar, büyük nüfus hareketlerine neden olmuştur. Ardıardına meydana gelenbu göçler sadece mültecilerin hukuksal statüsüne ilişkin 1967 Protokolü'nün değil, Afrika'daki mültecilerin sorunlarının özel yönlerini düzenleyen 1969 tarihli OUA'nın⁵⁸ (Afrika Birliği Örgütü) da hazırlanmasına ve onaylanmasına yol açmıştır. « *Mültecilerin Statüsüne ilişkin temel ve evrensel belge* » niteliğini taşıyan 1951 tarihli Sözleşmeyi tanıyan OUA Sözleşmesi, günümüzde mülteciler üzerinde uygulanabilirliği olan tek bölgesel antlaşmadır. Sözleşmenin en önemli unsuru hiç kuşkusuz «mülteci» teriminin nesnelyönünü tanımlamasıdır. Bu tanımda; «*kendi menşe ülkesinin ya da vatandaşı olduğu ülkenin bir bölümünde ya da tümünde, dış saldırı, işgal, yabancı egemenliği ya da kamu düzenini ciddi biçimde bozan olaylar* »nedeniyle ikamet ettiği yeri terk etmeye zorlanan herkes ifadesi kullanılmaktadır. OUA Sözleşmesi, 1951

⁵⁶ Çiçekli, a.g.e., s.247.

⁵⁷ Ünal, a.g.e., s.114.

⁵⁸ Afrika Birliği Örgütü, şimdiki adıyla Afrika Birliği

tarihli Sözleşme'nin kapsamındaki tanıma uymaktadır. Bu, sivil kargaşa, yaygın şiddet ve savaştan kaçan kişilerin, zulüm görme endişesinin olup olmamasına bakılmaksızın, bu Sözleşmeye taraf olan devletlerde mülteci statüsü için başvuruda bulunma hakkına sahip oldukları anlamına gelmektedir.

Diğer taraftan, 1969 tarihli OUA Sözleşmesi, iltica ile ilgili birçok önemli ilkeyi, özellikle geri göndermeme ilkesini, beyan etmiştir. Sözleşmenin 2. maddesinin 3. fıkrasına göre: « *Hiç kimse bir üye tarafından Madde I, paragraf 1 ve 2'de ortaya konan nedenlerle yaşamının, bedensel bütünlüğünün ya da özgürlüğünün tehdit altında olduğu bir ülkeye geri dönmeye ya da orada kalmaya zorlayacak, sınırda reddedilme, geri gönderilme ya da iade gibi önlemlere maruz bırakılamaz* ».Afrika Birliği'nin kıta üzerinde iltica hakkını desteklemek için çalışmalarını sürdürdüğünü göz önünde bulundurmak gerekir⁵⁹.

1.3.3.4.2. Amerika

Aynı doğrultuda, Amerika, Kasım 1984 ayında, Amerikan İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 22. maddesinin 8. fıkrasında yer alan bir ilkeyi kabul etmiştir. Hüküm şu şekildedir:« *Bir yabancı hiçbir durumda, ırk, vatandaşlık, din, sosyal statü ya da siyasal görüşlerinden ötürü yaşam hakkının ya da kişi özgürlüğünün tehlikeye düşeceği bir ülkeye, o ülkenin söz konusu yabancı kişinin vatandaşı bulunduğu ülke olup olmadığına bakılmaksızın, sınır dışı edilemez* ».1984 yılındada, bölgedeki mültecilerin uluslararası korunmasını tartışmak için, Latin Amerika hükûmet temsilcilerinden ve seçkin hukukçulardan oluşan bir konferans Kolombiya'da Cartagena'da toplanmıştır⁶⁰. Bu Konferans, sadece 1951 Sözleşmesinin unsurlarını değil aynı zamanda « *yaygın şiddet, dış saldırı, iç çatışmalar, yaygın insan hakları ihlalleri ya da kamu düzenini ciddi olarak bozan diğer durumlardan dolayı hayatları, güvenlikleri veya özgürlükleri tehdit altında bulunduğu için* » ifadesiyle ülkelerinden kaçan insanları da kapsayan, bütünLatin Amerika bölgesinde kullanılan bir mülteci kavramı öneren Cartagen Bildirisi'ni kabul etmiştir⁶¹. Bildirgenin devletler üzerinde bağlayıcılığının olmamasına rağmenbirçok Latin Amerika ülkesi pratikte bu tanıımı uygulamış ve bazıları bunu kendi ulusal mevzuatlarına yerleştirmişlerdir. Bildiri

⁵⁹ Ünal, a.g.e., s.153.

⁶⁰ A.g.e., s.152-153.

⁶¹ "RegionalRefugee Instruments &Related", CartagenaDeclaration on Refugees, Colloquium on the International Protection of Refugees in Central America, Mexicoand Panama, (22 November 1984), <http://www.refworld.org/docid/3ae6b36ec.html>. http://file.setav.org/Files/Pdf/20151230134459_turkiyedeki-suriyelilerin-hukuki-durumu-pdf.pdf (Erişim tarihi 30 Eylül 2016)

Amerikan Devletleri Örgütü (OEA)⁶², Birleşmiş Milletler Genel Kurulu ve HRC yürütme komitesi tarafından onaylanmıştır.

1.3.3.4.3. Avrupa

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, 29 Eylül 1967’de, iltica ile ilgili aldığı kararda, zulüm tehlikesi altında olan kişiler için üye hükûmetlerin şu ilkelere uymaları önerilmiştir:

1. Devletler, kendi topraklarında sığınma talep eden kişilerle ilgili olarak özellikle liberal ve insani ruh içinde hareket ettiklerini göstermek zorundadırlar.
2. Aynı düşünceyle, devletler, hiç kimsenin ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri nedeniyle zulüm göreceği topraklara geri dönme ya da bu topraklarda kalma zorunda bırakılmasına neden olacağını reddetme, geri gönderilme, iade ya da diğer bütün tedbirlere tabi tutulmayacağını güvence altına almalıdırlar.

Amsterdam Antlaşmasının 1999 yılında yürürlüğe girmesiyle birlikte, Avrupa Topluluğunu kuran Antlaşmanın 63. Maddesi, yerinden edilen kişiler ile uluslararası korumaya ihtiyacı olan diğer kişiler için alınması olası tedbirler açısından AB minimum standartlarının belirlenmesi konusundaki yasal çerçeveyi oluşturmaktadır. Bu yasal çerçeveye dayanılarak yapılan bazı ikincil düzenlemelerde 1951 Cenevre Sözleşmesinde benimsenen mülteci kavramına ilave bazı tanımlara yer verildiği görülmektedir⁶³.

2001 tarihli ‘Geçici Koruma Yönergesi’⁶⁴ kitlesel sığınma olaylarında sağlanması gereken minimum standartların neler olduğunu ortaya koyan bir belgedir. Yönergede öngörülen önlemler tamamıyla istisnai bir usul olup hiçbir şekilde Cenevre Sözleşmesinin bireylere sağladığı mülteci statüsüne zarar vermeyecektir⁶⁵.

⁶² Ünal, a.g.e., s.144

⁶³ Çiçekli, a.g.e., s.248.

⁶⁴ 20 Temmuz 2001 tarih ve 2001/55/EC sayılı Konsey Yönergesi için bkz. Official Journal of the European Communities, L212/12, 07.08.2001.

⁶⁵ Çiçekli, a.g.e., s.248.

2011 tarihli “ Mülteci ve İkincil Koruma Statüsüne İlişkin Standartlar konusunda Parlamento ve Konsey Yönergesi” (Vasıf Yönergesi)⁶⁶, bir taraftan 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1967 Protokolündeki mülteci tanımını benimserken, diğer taraftan ikincil korumadan yararlanacak mülteciler için çeşitli hükümler içermektedir. Yönerge kapsamında ikincil korumadan yararlanabilmek için bir kişinin Yönergede belirtilen tanım kapsamına girmesi gerekmektedir. İkincil korumadan yararlanacak kişiler ise Yönergede şu şekilde tanımlanmaktadır⁶⁷: “İkincil korumaya ehil kişi, sığınmacı olarak nitelendirilemeyen bir üçüncü ülke vatandaşı ya da vatansız bir kişi olarak, menşei ülkesine ya da vatansız ise önceki daimi ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde, Madde 15’te tanımlanan şekilde ciddi bir zarara maruz kalma riski olduğuna dair sağlam gerekçeler gösterilen ve Madde 17(1) ve (2) kapsamına girmeyen ve kendisini o ülkenin korumasına bırakamayan ya da söz konusu risk nedeniyle bırakmak istemeyen kişi anlamına gelir”⁶⁸.

Bazı Avrupa ülkelerinin mülteci akınına karşı sınırlarını kapattığına tanık olmamız, bu ilkenin Avrupa’daki göç krizine rağmen uygulanmaya devam edip etmediği sorusunu akla getirmektedir⁶⁹.

1.3.3.4.4. Asya

Son olarak, 1966’da Bangkok’ta gerçekleşen, Asya-Afrika Hukuksal Danışma Komitesi’nin sekizinci oturumunda kabul edilen mültecilerle ilgili anlaşmalara ilişkin ilkeler şu şekildedir: « *Bu ilkelere uygun olarak sığınma arayan hiç kimse, ulusal güvenlik ya da nüfusun korunmasına ilişkin ciddi nedenler dışında, bir ülkede yaşamını, fiziksel bütünlüğünü ya da özgürlüğünü tehlikeye sokan zulümden duyduğu haklı bir korku varsa o ülkeye geri dönmesi ya da orada kalması zorunluluğuyla sonuçlanacak sınırda geri çevrilme, geri gönderilme ya da ihraç gibi önlemlere maruz bırakılamaz* ».(Madde 3- 3).

⁶⁶ 2004 tarihli “ Mülteci ve İkincil koruma Statüsüne ilişkin Konsey Yönergesi” (Vasıf Yönergenin) için bkz. Council Directive 2004/83/EC of 29 April 2004, OJ L304/12. Bu Yönergenin yerini alan 2011 tarihli Yönerge için bkz. Directive 2011/95/EU of the European Parliament and of the council of 13 Decembre 2011 on standards for the qualification of third-country nationals or stateless persons as beneficiaries of international protection, for a uniform status for refugees or for persons eligible for subsidiary protection, and for the content of the protection granted (recast) 20.12.2011, OJ L337/9.

⁶⁷ Ibid s.249

⁶⁸ Çiçekli, a.g.e., s.249.

⁶⁹ Ünal, a.g.e., s.114.

1.3.3.4.5. Arap Birliği Ülkeleri⁷⁰

Arap Ülkeleri Birliği Konseyi'nin 27 Mart 1994 tarihinde kabul ettiği “Arap Devletlerinde Mültecilerin Durumunu Düzenleyen Arap Sözleşmesi”⁷¹ devletlerin dini inançları ve ahlaki kurallarından esinlenerek, 1951 Sözleşmesi, 1967 Protokolü ve 1992 Kahire Bildirgesi'ne atıf yapmış, Sözleşme'ye taraf devletlerin karşılıklı kardeşlik bağı içinde olmaları temenni edilerek yukarıda oluşturulmuş ve mülteci tanımının yapıldığı 1. maddenin 1. paragrafında, 1951 Sözleşmesi'ndeki tanım “etnik köken” kavramı da eklenerek aynen kabul edilmiştir. Aynı maddenin 2. paragrafında ise, mülteci tanımını “ülkesine yönelik savaş, işgal ya da yabancı denetimi ya da ülkenin bütününde ya da bir bölümünde kamu düzeninin ciddi biçimde bozulmasıyla sonuçlanan doğal afet ya da yıkıcı olayların meydana gelmesi nedenleriyle, menşe ülke, yer veya daimi ikameti dışında bir ülkede sığınma aramak zorunda kalan herhangi bir kimse” şeklinde daha da genişletmiştir.

Ancak, geri göndermeme ilkesinin temel nitelikte olmasına rağmen, meşru olarak, istisnai şekilde, bunun uygulanamayacağı durumların olabileceği kabul edilmektedir. Bu nedenle, 1951 Sözleşmesi'nin mülteciler ile ilgili 33. maddesinin 2. fıkrasındaki hüküm şu şekildedir: « *Bununla beraber, bulunduğu ülkenin kişinin güvenliği için tehlikeli sayılması yolunda ciddi sebepler bulunan veya özellikle ciddi bir adi suçtan dolayı kesinleşmiş bir hükümle mahkûm olduğu için söz konusu ülkenin halkı açısından bir tehlike oluşturmaya devam eden bir mülteci, işbu hükümden (yani 33. maddenin 1. fıkrasında belirtilen hükümden) yararlanmayı talep edemez* ».

Kişi ve de mülteci ile ilgili faktörlere bağlı olan bu tür bir istisna, yukarıda bahsedilen diğer belgelerde (evrensel ya da bölgesel) bulunmamaktadır. Bununla birlikte, diğer genel istisnaların, -örneğin; ulusal güvenlikle ilgili önemli nedenlerden dolayı ya da insanları koruma amacıyla- uygulanması hedeflenmiştir.

Bir mülteci açısından zulme uğrama tehlikesinin olduğu bir ülkeye geri dönmesinin oluşturacağı ciddi sonuçlar göz önüne alındığında, 33. maddenin 2. fıkrasındaki istisnanın

⁷⁰ Ünal, a.g.e., s.151-152.

⁷¹ “League of Arab States”, Arab Convention on Regulating Status of Refugees in the Arab Countries, (1994), <http://www.refworld.org/docid/4dd5123f2.html>, http://file.setav.org/Files/Pdf/20151230134459_turkiyedeki-suriyelilerin-hukuki-durumu-pdf.pdf (Erişim tarihi 30 Eylül 2016).

çok büyük bir titizlikle uygulanması gerekir ve durumun bütün koşullarının eğer bir mülteci ciddi bir suçtan mahkûm edilmişse, bütün hafifletici sebepleri, rehabilitasyonu ve topluma yeniden entegrasyonuna imkân sağlayan koşullarınusulüne uygun olarak dikkate alınması gereklidir.

Yukarıda belirtilen, evrensel ve bölgesel düzeyde kabul edilen uluslararası belgelerde yer alan açıklamalara ek olarak, geri göndermeme ilkesi, birçok devletin anayasasında ve/veya normal yasalarında da ifade bulunmaktadır⁷².

Bununla beraber, bugün mülteci hukuku için bir tehdit gözlemliyoruz. Uluslararası toplum, genel olarak son yarım yüzyıl boyunca mülteci krizine ivedilikle ve cömertçe çözüm aradıysa da son yıllarda endişe verici eğilimler ortaya çıkmaya başlamıştır. Dün, kapılarını mültecilere cömertçe açan ülkeler, bitmek bilmeyen sorumlulukları üstlenme, kontrolsüz göçü teşvik etme ve insan ticareti veyaulusalgüvenliğeyöneliktehdit korkusuyla, kapılarını kapatmaya çabalamışlardır. İltica sisteminin, gerçekte ya da algılandığı şekilde kötüye kullanılması nedeniyle, düzensiz göçlerin olduğu bazı ülkelerde iltica başvurusunda bulunanlara karşı artan bir güvensizlik olduğunu göstermekte ve kaynakların en çok ihtiyacı olanlara tahsis edilmemesinden korkulmaktadır.

Mültecilerin güvenli bölgelere erişimleri reddedilmiş ya da sığındıkları ülkelerden sınır dışı edilmişlerdir. Muhtemel bir sığınma ülkesine ulaşmış bazı kimseler geri dönmüş ya da sığınma başvurusu yapamadan geri iade edilmişlerdir. Mülteciler, şiddetli saldırıların ve yıldırımların hedefi olmuşlardır. Bunun temel nedeni mültecilerin geçici olarak yerleştikleri topluluklardan «farklı»olarak kabul edilmiş olmalarıdır. Mülteciler, doğal ve ekonomik kaynakarayışındarokip olarak algılandığında, mülteciler ve yerel halk arasında gerginlikler ortaya çıkmıştır. Silahlı askerler, kamplarda ve mülteci yerleşim yerlerinde güvenlik arayan sivillere serbestçe müdahale edebilmiş ve ceza alma kaygısı gütmeyen, mültecilere gözdağı verme girişimlerinde bulunabilmişlerdir. Hükümetler giderek artan bir şekilde, kadın ve çocuklar da dâhil olmak üzere sığınmacılarıtutuklamaktadırlar. Bazıları, bunu, mülteci statüsü için başvuruda bulunmuş onların cesaretini kırmak ya da caydırmak için yapmaktadırlar. Bazıları ise tutuklamanın, yasadışı yollarla gelenleri yönetmek için etkin bir yol olduğunu düşünmektedirler. Bir kısım, sığınmacıların durumu ne olursa olsun, kimlikleri, ulusal güvenlik için sonuçları ve iltica ve sığınma talebini oluşturanbileşenler

⁷²<http://www.unhcr.fr/4b30a58ce.html>

kontrol edilinceye kadar, yasadışı şekilde ülkeye girenleri denetlemek içintutuklamanın etkili bir yol olduğunu ve bunun iltica başvuruları temelsiz olanları sınır dışı etmeyi kolaylaştırdığını düşünmektedirler. Dünya çapında bazı sığınma ülkeleri ilticanın ekonomik ve sosyal maliyetleri konusunda giderek daha fazla endişe duymakta ve kısmen çeşitli hakları elde etmenin yol açabileceği adaletsizlikleri gidermek için mülteci statüsünü belirleme sistemlerini uyumlu hale getirmeye çalışmaktadırlar.

Bazı yoksul donör ülkelerin hükümetleri, kendi topraklarında uzun süreler boyunca kalan kalabalık mülteci nüfusuna destek sağlayarak ev sahipliği yapma fikri konusunda isteksizlik göstermeye başlamışlardır. Gelişmekte olan ülkeler, kendilerince, iltica sorumluluğunun eşit olarak dağıtılmadığını savunmaktadırlar. Bu ülkeler, binlerce hatta bazen milyonlarca mülteciye ev sahipliği yaparken, en zengin ülkeler kendi topraklarına erişimi kısıtlamakta ve ilk iltica ülkelerine desteklerini azaltmaktadırlar. UNHRC'nin kendisi bütçe açığıyla karşı karşıya olup personel ve programlarını kısmak zorunda kalmıştır.

Bu bölümden itibaren, mültecilerin hukuki olarak korunması konusunda Türk mevzuatı incelenecektir.

1.4. Mültecilerin Korunmasına İlişkin Türk Mevzuatı

Türkiye Cumhuriyeti, bölgedeki tüm baskı altındaki insanları için, sadece günümüzde değil kuruluşundan bu yana bir sığınak olmuştur.

Mültecilerin korunması ile ilgili Türk kanunlarını incelenmeden önce, cumhuriyetin kuruluşundan bu yana Türkiye'de göçmenliğin tarihi ile ilgili kısa bir özet sunacağız.

1.4.1. Türkiye'de Göç Hareketinin Tarihsel Gelişimi

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan önceki iki yüzyıl boyunca Osmanlı İmparatorluğu bir göç ülkesi olmuştur. Çeşitli bölgelerden milyonlarca insan, özellikle de azınlıklar, ülkelerinden kaçarak İmparatorluk'tan sığınma talebinde bulunmuşlardır. İmparatorluğun stratejik konumu bu göçleri mümkün kılmıştır.

Bu bağlamda, 1492 yılında İspanya ve Portekiz'den 300.000 kişilik Yahudi'den oluşan kitlesel mülteci akını, hukukçu⁷³ve akademisyenler⁷⁴ tarafından örnek olarak gösterilmektedir. Bu mülteci akışı, sadece II. Beyazıt⁷⁵ dönemi ile sınırlı kalmamıştır. Bu dalgayı, Katolik mezhebine geçmeleri zorlanan İspanya Yahudilerinin gelişi izlemiştir. Sonunda, bu İspanyol Yahudileri 1532⁷⁶ yılında, Rodos adasında Osmanlı İmparatorluğu'ndan sığınma hakkı elde etmişlerdir. 1674 ve 1782 yılında Polonyalı Yahudiler İstanbul ve Edirne'ye yerleşmişlerdir. 1848 yılında Avusturya-Macaristan İmparatorluğu bünyesinde gerçekleşen bağımsızlık girişimlerinin, Rusya'nın desteği ile bastırılmasının ardından Macar ve Lehlerin, Osmanlı İmparatorluğu topraklarına sığınmışlardır. Osmanlı İmparatorluğu'nu temsil eden Fuat Paşa aracılığıyla Rusya ile yapılan görüşmeler sonucunda Macar ve Leh mülteciler geri verilmemiştir⁷⁷. Devam eden süreçte, Kırım'dan kaçan ve sayıları dört milyonu bulan Çerkez ve Tatarları kapsayan mülteci hareketi ile Rusya'da gerçekleşen Bolşevik Devrimi nedeniyle meydana gelen Rus, Rum ve Ermenilerin oluşturduğu nüfus hareketi, diğer önemli ikigelişmeyi oluşturmaktadır⁷⁸. Benzer şekilde, 1891-1892 yılında, Rusya'da işkenceden kaçan Yahudi mültecilerden oluşan bir grup da İstanbul sığınma elde etmişlerdir⁷⁹.

Cumhuriyet dönemindeki ilk göç dalgası Türk-Yunan değişimi sürecinde meydana gelmiştir. 1922 ve 1938 yılları arasında Yunanistan'dan 384.000 kişinin geldiğibilinmektedir⁸⁰. Aynı zamanda, Türkiye'ye, Yugoslavya ve Makedonya'dan gelen

⁷³ Terzioğlu, M. (2005, 8-11 Aralık). Göçmen ülkesi olarak Türkiye: Hukuksal yapı ve uygulamalar. Uluslararası Göç Sempozyumunda sunuldu, İstanbul, s. 169; Kılıç, T. (2005, 8-11 Aralık). Bir insan hakkı olarak iltica. Uluslararası Göç Sempozyumunda sunuldu, İstanbul, s. 173.

⁷⁴ Kirişçi, K. (2000). Migration and Turkey, in the collection of Turkish jurisprudence on asylum, refugees and migration. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Vakfı, p. 3.

⁷⁵II. Bâyezîd veya II. Beyazıt ayrıca bilinen adıyla Sultân Bayezid-i Velî (Osmanlı Türkçesi: بایزید دلدی Bâyezîd-i Sâni, d. 3 Aralık 1447 – ö. 26 Mayıs 1512); Osmanlı İmparatorluğu'nun sekizinci padişahı. Babası Fatih Sultan Mehmed annesi Sitti Mükrim Hatun ya da Emîne Gül-Bahar Vâlide Hatûn'dur. Yavuz Sultan Selim'in de babasıdır. Tahta geçtiğinde 511.000 km²'si Asya'da, 1.703.000 km²'si Avrupa'da olmak üzere toplam 2.214.000 km² olan imparatorluk toprakları, ölümünde yaklaşık 2.375.000 km² idi.

⁷⁶https://fr.wikipedia.org/wiki/Histoire_des_Juifs_%C3%A0_Rhodes

⁷⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. Bayram NAZIR (2006), "Macar ve Polonyalı Mülteciler, Osmanlı'ya Sığınanlar", İstanbul, Yeditepe Yayınevi.

⁷⁸ Kılıç, a.g.e., s.4, 15.03.2013 tarihinde http://multecihaklari.org/dosya/Taner_Kilic-Bir_Insan_Hakki_Olarak_Iltica-2010.pdf adresinden erişildi.

⁷⁹ Ergun Hiçyılmaz, Meral Altındal, Büyük Sığınak: Türk Yahudilerinin 500 Yıllık Serüveninden Sayfalar, 1992, s. 14-16; bkz. Naim Güleriyüz, "Türkiye'ye Yahudi Göçleri", 8-11 Aralık 2005, Uluslararası Göç Sempozyumu Tebliği, s. 107-111.

⁸⁰Türk Kurtuluş Savaşı, Yunan harekâtı olarak bilinen 1919-1922 Türk-Yunan Savaşı, Yunanistan ile Kemalist devrimciler arasında Mayıs 1919 ile Ekim 1922 yılları arasında meydana gelen savaştır. Sevr anlaşması hükümleri, 1920 yılında, Birleşik Krallık Başbakanı David Lloyd George başta olmak üzere itilaf devletlerinin baskısı altında, Osmanlı devleti yenilmiş ve parçalanmıştı. Anadolu ve doğu Trakya'daki topraklar

kitlesel göç de önemli bir göç hareketi anlamına gelmektedir. Makedonya'daki Türklerin, Türkiye'ye ilk göçü 1924 tarihlidir. Bunu 1936 yılında ikinci göç dalgası izlemiştir. Bu göç dalgalarının arkasında her zaman Türklere karşı gerçekleştirilen politik baskı var olmuştur. Mareşal Tito'nun⁸¹ 1953 yılında Türkiye'yi ziyareti esnasında imzalanan anlaşma ile Makedonya'dan Türkiye'ye üçüncü göç dalgası başlamıştır. Cumhuriyet döneminde, toplamda 305.158 kişi, ya da 77.431 aile, Yugoslavya'dan Türkiye'ye gelmiştir. 1950'ye kadar Türkiye'ye gelenlerin 14.494'ü, Türk Devleti tarafından iskân edilmiş, diğerleri ise göçmen olarak ülkeye yerleşmişlerdir.

Türkiye ayrıca Bulgaristan'dan 1989 yılına kadar göç dalgası yaşamıştır. Yaklaşık 800.000 kişi Bulgaristan'dan Türkiye'ye 4 aşamada göç etmiştir:

- Türk-Bulgar oturma anlaşmasının bir parçası olarak, 1949 yılına kadar 218 998 kişi Türkiye'ye gelmiştir.
- Bulgaristan Cumhuriyeti'nin 1946 yılında ilanından sonra, 1951 yılına kadar, Bulgaristan'dan Türkiye'ye 156.063 göçmen gelmiştir.
- Türkiye ve Bulgaristan arasındaki Yakın Akraba Göçü Anlaşması'nın bir parçası olarak, 1968 ile 1979 yılları arasında Türkiye'ye 116.521 kişi göç etmiştir.
- Bulgaristan'dan Türkiye'ye son göç dalgası, Bulgaristan hükümetinin Türk kökenli Bulgar Müslümanları göçe zorlaması sonucu gerçekleşmiştir.
- Romanya'dan Türkiye'ye 1923 ve 1949 yılları arasında 79.289 kişi, ya da 19.865 aile göç etmiştir.

1950 yılında kurulan Doğu Türkistan Cumhuriyeti'nin Çinliler tarafından işgal edilmesi, aynı zamanda Türkiye'ye göçün başlıca nedenidir. İkinci Dünya Savaşı ile beraber, Türkiye, bazı Doğu lejyonu üyelerinin yeni evi haline gelmiştir. Bunlar, Özbekler, Kazaklar,

Yunanistan'a verilmiştir. Ama cumhuriyetçi Mustafa Kemal önderliğindeki Türk milliyetçileri bu anlaşmayı kabul etmemişlerdir ve saldırı başlatmışlardır. Çatışmalar Türk ordusunun net zaferi ile sona erer ve Sevr anlaşması sorgulanır. Lozan Antlaşması ile Yunanistan, Ege Denizi'ndeki adalar dışında, 1920 yılında kazandığı tüm toprakları terk etmiş ve iki ülke arasında nüfus mübadelesi olmuştur. (Yunanistan'daki 385,000 Türk'e karşın Türkiye'den 1,3 milyon Yunanlı). H.E. Stier, Grosser Atlas zur Weltgeschichte, Westermann, 1985, p.153. (ISBN 3-14-10 0919-8).

⁸¹https://fr.wikipedia.org/wiki/Josip_Broz_Tito

Kırgızlar, Türkmenler, Karakalpak, Balkar, Azeriler, İnguş ve Çerkezlerden meydana gelmekte idi.

1979 yılındaki İran devriminin ardından, yaklaşık bir milyon kişi İran'dan Türkiye'ye göç etmiştir. Bunların arasında, birçok Azeri, Ermeni ve Kürt vardı. 1980'lerin başında gerçekleşen Afgan göçü ise Afgan-Rus savaşından kaynaklanmıştır. 1982 yılında Afganistan'ın Rusya'yı işgali ile çıkan savaşta, Uygurlar, Kazaklar, Kırgızlar ve Özbekler gibi birçok Türk kökenli insani, Türkiye'ye sığınmaya itmiştir.

Suriye'den Türkiye'ye 1945, 1951, 1953 ve 1967 yıllarında birkaç çok göç dalgası gerçekleşmiştir. Ne kadargöçmeninbu süreçte Kırıkhan, İskenderun ve Adana'ya yerleştiğini bilinmemektedir. Irak'tan Türkiye'ye göç, 1988 yılında Kuzey Irak'ta işlenen Halepçe katliamından⁸² sonra gerçekleşmiştir. 51.542 kişi Türkiye'den sığınma talep etmiştir. Diğer 467.489 kişi de Körfez Savaşı⁸³ sonrasında Türkiye'ye ulaşmıştır.1992 ve 1998 yılları arasında 20.000 Boşnak, 1999 yılında17.746 Kosovalı, 2001 yılında 10.500 Makedon ve Nisan 2011 ve Mayıs 2015 arasında 2 milyondan fazla Suriyeli Türkiye'ye sığınmıştır. Ayrıca, Filistin, Irak, Afganistan, Somali ve Kuzey Afrika'daki savaşların, oralaradaki nüfusunTürkiye'ye iltica etmelerine neden olduğunu belirtmek gerekir. Cumhuriyet döneminde, Balkan ülkelerinde yaşayanlar dışında birçok Müslüman halk da Anadolu'ya yerleşmiştir. Örneğin; Türkistan'dan 695 aile ve Afganistan'dan1006 aile İç Anadolu ve Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yerleşmek için gelmişlerdir.

Son iki yüzyıl boyunca, yaklaşık 6 milyon göçmen Anadolu'ya yerleşmiştir. Bunların yaklaşık %50'si devlet tarafından iskân edilmiştir.Göçmenler ve yerel halk arasındaki ilişkiler,göçmenlerinentegrasyonu veyerleşikliyerler,Türkiye'ningündemini uzun yıllar meşgul etmiştir. Bugün Türkiye'nin, bölgede eziyet gören insanlar için güvenli bir sığınak olarak hizmet vermeye devam ettiği gözlemlenmektedir⁸⁴.

Bu nedenle, Türkiye, mültecilerin korunmasına ilişkin uluslararası sözleşmeleri imzalamış olmasına rağmen, bu mültecileri daha iyi korumak ve yönetmek için,uluslararası yasalara ek olarak ulusal yasal çerçeveyi güçlendirmesi gerekmektedir.

⁸²https://fr.wikipedia.org/wiki/Massacre_de_Halabja

⁸³https://fr.wikipedia.org/wiki/Guerre_du_Golfe

⁸⁴<http://www.trt.net.tr/francais/programmes/2015/05/19/le-moyen-orient-et-la-turquie-20-229031>

1.4.2. Türk Hukukunda Mültecilere İlişkin Mevzuatın Gelişimi

Göçmen ve mülteci hakları, birbirinebağımlı olan dünya devletlerin egemenliğinin korunması için en iyi yol olabilir. İnsan hakları ve temel özgürlüklerin korunması yaşadığımız ülkeye bağlı olmamalıdır. Hâlbuki devlet yasalar yoluyla insan haklarını geliştirmesi gerekir. Böylece, Türkiye insan haklarının evrensel değerlerine saygı duyarak mültecilere özel koruma sağlamıştır. Uluslararası insan haklarını teşvik eden çeşitli Türk hükümetleri sayesinde, bu yasalar yıllar geçtikçe gelişme göstermiştir.

Önceki paragraflarda belirttiğimiz gibi Türkiye sığınma yeridir. Avrupa, Asya, Ortadoğu ve Afrika'dan birçok kişi burada sığınak bulmuştur. Bu durum mültecilere yönelik Türk mevzuatının düzenlenmesine sebep olmuştur.

Türkiye'nin, sığınma politikalarıyla ilgili geçmişten günümüze ulusal güvenlik ve kamu düzeni argümanlarıyla tutum alması, üzerinde önemle durulması gereken bir noktadır. Ulusal güvenlik ve kamu düzeni çoğu zaman ulusal mevzuatın ve uluslararası hukuki düzenlemelerin ihlalini beraberinde getirmiştir. Türkotoritelerinin, iltica hareketiyle ilgili olarak çoğunlukla idari yetkiyi “ulusal güvenlik” ve “kamu düzeni” çerçevesinde kullandığı ve bu doğrultuda göç olaylarına yönelik tutum belirlediği bilinmektedir. Bu sebepten ötürü Türkiye'nin göç olayları karşısındaki tepkilerini, yasalar bağlamında ele almak her zaman açıklayıcı olmamaktadır⁸⁵.

1923-1951 yılları arasında, mevzuat eksikliğinden Türkiye açık bir idari yetkinliği kullanmıştır. Daha sonraki yıllarda, güvenlik ve Türkmilli kimliğine dayalı ulusal iltica politikasını kurmuştur.

Atay 'a göre:

- Kamu Düzeni: Genel idari kolluğa güvenlik, esenlik, dirlik, genel sağlık ve genel ahlakın devamlılığını sağlamaya yönelik toplumun maddi düzenin mevcudiyeti ve korunması anlamını taşımaktadır⁸⁶.

⁸⁵ http://multeci.net/index.php?option=com_content&view=article&id=60%3Aturkiyenin-ilticapolitikasi&catid=36%3Aturkiyenin-iltica-sistemi&Itemid=16&lang=tr

⁸⁶ Atay, E. E. (2016). *Idare hukuku* (5. Bası). Ankara: Turhan Kitabevi, s. 650.

- Milli güvenlik: Milli güvenlikte, ülkeye içerden ve dışardan yöneltilmiş bir tehdit ve tehlike söz konusu olup, bu tehdit ve tehlike; rejimi, devletin milleti ve ülkesiyle bölünmez bütünlüğüne yöneliktir⁸⁷.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla beraber ilk büyük göç hareketi yaşanmıştır. Bu göç hareketi Türk ve Yunan yetkililerinin Lozan Antlaşmasıyla üzerinde anlaştıkları bir göç hareketidir. Zorunlu bir göç olmakla beraber göç eden kişilere etnik ve dini aidiyet üzerinden bir koruma sağlanmıştır. Bu yüzden günümüz mülteci hareketlerinden ayrı bir niteliğe sahiptir. Türk-Yunan nüfus mübadelesiyle 384.000 kişi Türkiye'ye ve yaklaşık 2 milyon Rum ise Yunanistan'a göçmüştür.

Nitekim, mültecilere yönelik Cumhuriyetin ilk kanunu İskan Kanunu⁸⁸ olup 1934'te benimsenmiştir. Bu Yasa, Türkiye ile Yunanistan arasında yapılan nüfus değişiminden sonra Yunanistan'dan gelen⁸⁹ göçmenleri yerleştirmek ve Türk karakteriyle birleştirerek Türkiye'ye nüfus artırmaya amaçlayan bir yasadır⁹⁰.

İskân Kanunu'nun 4. maddesinde Türk kültürüne bağlı olmayanların, anarşistlerin, casusların, göçebe çingenelerin, ülke dışına çıkarılanların muhacir olarak alınamayacağı belirtilmektedir.

İskân Kanunu'nun 5. maddesinde Türk kültürüne ve soyuna bağlı olmayıp zorunlu olarak Türkiye'ye gelen kişilerin durumlarının hükümetçe verilecek kararlara göre belirleneceği ifade edilmiştir. Bu madde zorunlu göç konusunda hükümetin farklı tutumlar benimsemesine yasal dayanak sağlamıştır.

Görüldüğü gibi İskân Kanunu milliyetçi unsurlar taşıyan bir yasal düzenlemedir. Zorunlu göçle ilgili nasıl bir tutumun belirleneceği hükümetin takdirine bırakılmış ve zorunlu göç edenlere sığınma hakkı verileceğine dair herhangi bir ifade içermemiştir. Tanım içermeksizin mülteci, muhacir, göçebe, gezginci çingene ve anarşist gibi kavramların kullanılması, Türkiye'ye göçen kişilerin başvurularıyla ilgili idari görevlilere önemli bir takdir yetkisi vermiştir. Türk soyuna ve kültürüne bağlı olmanın esas alınması zaten

⁸⁷Atay, a.g.e., s. 653

⁸⁸ 26/09/2006 tarih ve 26301 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5543 sayılı İskân Kanunu'nun 48. maddesi gereği yürürlükten kaldırılmıştır.

⁸⁹Geray, 1962 s.10-11.

⁹⁰Ibid s.10-11

Türkiye'ye göçen kişileri sınırlamışken bu durum keyfi ve ayrımcı davranmayı kolaylaştırmıştır⁹¹.

Bu Yasanın, sadece Rusya, Ermenistan ve İspanya'dan gelen⁹² mültecilere yönelik, 1933 Mülteci Uluslararası Statüsü Sözleşmesi ve Almanya'dan kaçan mültecilere yönelik 1938 Sözleşmesinden farklı bir anlam taşıdığını vurgulamak gerekir⁹³. 1933 Mülteci Uluslararası Statüsü Sözleşmesi 28 Ekim 1933'te beş(5) ülke tarafından onaylanmıştır, yani Belçika, Bulgaristan, Mısır, Fransa ve Norveç ve birçok ülke daha kabul etmiştir. Bu Sözleşme, mültecilere yönelik Devletlerin sorumlulukları tanımlamak için Milletler Cemiyeti'nin en büyük icraatı olmuştur. Birinci Dünya Savaşı ve o dönemde yaşanan diğer çatışmalar yüzünden ortaya çıkan iltica sorunları çözmek için 1922 ile 1928 arasında MC'nin imzaladığı çok taraflı dört(4) anlaşmanın meyvesidir. Sözleşme Ermeni ve Rus mülteciler üzerinde uygulanmıştır. Anlaşmaya taraf olan devletler mültecilere bazı haklara sağlar, özellikle Nansen pasaportu(kimlik ve seyahat belgeleri) sahip olmaları, ferdi hakların korunması, adalete ermeleri, çalışma özgürlüğü ve sömürüye karşı korunma, eğitim ve sağlık hizmetlerine ermelerini garanti altına alırlar. Bu Sözleşmeuluslararası hukukun geri göndermeme temel ilkesini savunan, mültecilerin hayatlarını tehlikeye atacak zorla sınır dışı edilmelere karşı mültecileri savunan ilk belgedir. Sözleşme dili Fransızcadır, beş ülkenin temsilcilerinin imzalarını ve özel hükümlere ilişkin çekimserlik boşluğu (ör: Norveç için el ile yazılmış) içermektedir. Çekimserlik boşluğu bir devlete bazı bölümleri veya özel hükümler hariç tutarak bir anlaşma imzalamasını sağlar, uluslararası hukukta ve diplomaside düzenlenen bir uygulamadır.

Böylece 1934 Türk hukukunda (İskan Kanunu) mülteciliğin geniş tanımı, mülteci ve göçmen statüsü arasında karışıklık getirmiştir⁹⁴. Bu durum Türk soylu veya Türk kültürlü mültecileri içerir. İkinci Dünya Savaşı sırasında, Türk hükümeti 20 Şubat 1941 Bakanlar

⁹¹http://multeci.net/index.php?option=com_content&view=article&id=60%3Aturkiyenin-iltica-politikasi&catid=36%3Aturkiyenin-iltica-sistemi&Itemid=16&lang=tr

⁹²League of Nations, *Convention Relating to the International Status of Refugees*, 28 October 1933, League of Nations, Treaty Series Vol. CLIX No. 3663, available at: <http://www.refworld.org/docid/3dd8cf374.html> [accessed 9 February 2016]

⁹³Jaeger, G. (2001). On the history of the international protection of refugees. *International Review of the Red Cross*, 83(843), 727-738.

⁹⁴The Explanatory Memorandum of the Draft Amendment for Settlement Law Submitted to the Presidency of the Turkish Grand National Assembly on 07.01.2003 Attached the Document No.B.02.0.KKG/196-279/117 by the Prime Minister Abdullah Gül provides a list of figures indicating the application of the Settlement Code from the date of entry into force. The document refers hundreds of thousands of migrants of Turkish descent or attached to Turkish culture coming from Bulgaria, Yugoslavia, Romania, Greece, China, Turkmenistan and others however, not one single incident referring to non-Turkish alien.

Kurulu'nda kabul edilen bir kararname ile Alman Yahudilere transit vize tanımaya karar verdi⁹⁵. Yaklaşık 800 Alman Yahudi, Üniversite profesörleri, bilim adamları, sanatçılar vb... dahil olmak üzere Türkiye'ye sığınmayı sağlayan bu vizeyi almıştır. Bu mülteciler Türk eğitim sisteminde iz bıraktıklarını unutmayalım⁹⁶. İngiltere ve Fransa baskısıyla, bu Yahudi mültecilerin çoğu Filistin'e, İran'a, Mısır'a ve 1943'te Amerika Birleşik Devletleri'ne göç ettiler⁹⁷. Bunlardan sadece birkaçı Türk vatandaşlığını elde etti.

Aynı zamanda Türk hükümetinin Dünya Savaşında Bulgarları, Yunanlıları ve On İki Adalar'daki İtalyanları geçici koruma altına aldığını belirtmek gerekir. İkinci Dünya Savaşı sonunda yaklaşık 67.000 kişi Türkiye'ye sığınmıştır⁹⁸. Ayrıca, Türkiye mültecilerin ana sığınma ülkesi olduğu için, 1951 Cenevre Sözleşmesi'nin kabul edilmesinde aktif olarak yer almıştır⁹⁹. İlgili Sözleşme mülteci tanımını şöyle yapmıştır; 1. Maddesi uyarınca: "mülteci kavramı, ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen; yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahsa uygulanacaktır." Bununla birlikte, Türkiye 359 sayılı Kanunun¹⁰⁰ temelinde Türk hükümeti 1 Ocak 1951'de meydana gelen olayları (Madde 1-b) 1 Ocak 1951'den önce Avrupa'da meydana gelen olaylar olarak algıladığını belirterek bir bildirim yayınladı. Başlangıçta, 1951 Sözleşmesi İkinci Dünya Savaşı sırasında sadece Avrupa mülteciler için düzenlenmişti. Böylece, o zamanlarda mülteci tanımı, sadece Avrupa'da meydana gelen olaylarla ile sınırlıdır. Fakat 1967 Protokolünün kabulü, bu sözleşmenin kapsamını dünya çapında tüm mültecilere

⁹⁵ Çağrı Erhan, Yunan Toplumunda Yahudi Düşmanlığı, 2001, Ankara Stratejik Araştırma ve Etüdler Milli Komitesi, http://www.saemk.org/yayin_detay.asp?sbj=icerikdetay&id=11&dba=005&dil=tr [visited on 18.09.2006]; Kemal Kirişçi gives an estimated number of 100,000 jews who transited Turkey during the Second World War (Kirişçi, "Migration and Turkey", p. 16)

⁹⁶ Kemal Kirişçi, A.g.e, p. 16.

⁹⁷ Hirsch, E.E. ve Suphi, F. (1997). *Anılarım: Kayzer Dönemi Weimar Cumhuriyeti Atatürk Ülkesi*. Ankara: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu, p. 307

⁹⁸ Vernant, J. (1953). *The refugee in the post-war world*. London: Yale University Press. at Kirişçi, "Migration and Turkey", p. 12.

⁹⁹ <http://www.unhcr.org>

¹⁰⁰ Law No. 359 Regarding the Ratification of the Convention Relating to the Status of Refugees of 28 July 1951, adopted on 29 August 1961, R.G. No. 110898, 05.09.1961.

genişletmiştir. Kendi adına, Türk hkmeti 1967 mülteci statüsü hakkında 1968 Protokol bir kararname onaylanması ile bu coğrafi sınırlamayı korumuştur.

1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi'nin onaylanmasından beri, Türkiye mülteci korunmasında reformlar yapmaktadır. Bu çeşitli reformlar Türkiye'ye sadece koruma hakkında yasalarını geliştirmesini sağlamıyor, aynı zamanda Avrupa Birliği'ne girmesi için bir araçtır. Bazı tarihsel olaylar bu reformlara katkıda bulunduğunu belirtmek önemlidir.

Özellikle 1988-1991 İran-İrak Savaşı, 1990-1991 Körfez Savaşı ve son yıllarda Ortadoğu'da yaşanan iç savaşlar, Türkiye'yi etkileyen yoğun nüfus hareketlerine neden olmuştur.¹⁰¹ Türkiye'nin doğudaki kara sınırlarının güvenliğinin sağlanamaması, sınır bölgelerindeki terör sorunu ve sığınma arayan kişilerin sayısının fazlalığı, mülteci hukukunun, farklı kanunlarda ve dağınık hükümlerle düzenlenmiş olması ile birleşince, önemli sıkıntılar yaşanmıştır. Bu sıkıntıların giderilmesi ve yoğun kitlesel hareketlere karşı hazırlıklı olunması için başlatılan çalışmalar sonucunda, 14.09.1994 tarihinde, 6169 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Türkiye'ye iltica eden veya başka bir ülkeye iltica etmek üzere "Türkiye'den İkametİzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" kabul edilmiştir.¹⁰² 1994 tarihli Yönetmelik, mülteci hukuku ile ilgili iç hukuktaki boşluğu doldurmasına rağmen, uygulamada yeni sorunlara neden olmuştur. Türkiye'ye iltica eden veya başka bir ülkeye iltica etmek üzere sınırdan geçen yabancıların yetkililer tarafından süreç ile ilgili yeteri kadar bilgilendirilmemesi, müracaatın Yönetmelik'te öngörülen sınırlı sürede gerçekleştirilmesini engelleyen bir boyuta ulaşmıştır.¹⁰³ Müracaat sresinin İçişleri Bakanlığı tarafından hak düşürücü süre olarak yorumlanması, Türkiye'de sığınma işlemleri devam eden ve hatta BMMYK aracılığıyla üçüncü devletlerde sığınma hakkı elde eden sığınmacıların, on gün içerisinde valiliklere başvuramamaları nedeniyle sınır dışı edilmelerine neden olmuştur.

İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olması ilkesi ile beraber, söz konusu sınır dışı etme kararlarının idari yargıya taşınması, soruna yeni bir boyut kazandırmıştır. Konuyla ilgili açılan davalarda, müracaat yükümlülüğünün sığınmacı

¹⁰¹ Ergüven, N. S., ve zturanlı, B. (2013). Uluslararası mülteci hukuku ve Türkiye. *A Hukuk Fakültesi Dergisi*, 62(4), 1063-1086.

¹⁰²İbid

¹⁰³ Peker, Sancar, s.46-47. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/1882/19732.pdf>

statüsünün koşullarından olmadığı ve bu sürenin geçmesinin, kişinin yetkili makamlarca sığınmacı olarak kabulüne engel teşkil etmediği yönündeki gerekçe ile verilen iptal kararları gündeme gelmiştir¹⁰⁴. Özellikle, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AIHM), Jabari-Türkiye davasında verdiği 11.07.2000 tarihli ihlal Kararı, ulusal mevzuatta değişikliğe gidilmesi zorunluluğunu bir kez daha hatırlatmıştır¹⁰⁵. Zira Mahkeme'ye göre, sığınma başvurusunda bulunmak için tanınan bu kısa sürenin resen işlemeye başlaması, 1951 Sözleşmesi ile güvence altına alınan temel haklar ve başvurucunun sınır dışı edilmesi halinde karşı karşıya kalacağı riskler ile birlikte değerlendirilmelidir. Yerel mahkemenin yaptığı değerlendirme, bu anlamda AIHM'yi tatmin etmemiş ve neticede etkin başvuruya ilişkin 13. maddenin ihlal edildiğine karar verilmiştir¹⁰⁶.

1994 Yönetmeliği'nin söz konusu eksiklikleri nedeniyle, 16.01.2006 tarihinde, 9938 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile "Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkametİzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" kabul edilmiştir. 2006 Yönetmeliği ile öncelikle, on günlük başvuru süresi yerine, "geçikmeden" ve "makul olan en kısa süre içerisinde" ibareleri getirilmiş¹⁰⁷; aynı zamanda, usul ekonomisine ilişkin değişikliklere de gidilmiştir. İçişleri Bakanlığı'nın sahip olduğu mülakat yapma yetkisinin valiliklere devredilebilmesi ve karar verme aşamasında diğer Bakanlıklardan görüş alma zorunluluğunun kaldırılması, bu yönde değişikliklerdir. Sığınma talebi kabul edilmeyenlerin on beş gün içerisinde ilgili valiliklere itiraz hakkını düzenleyen hükme, gerekli durumlarda bu sürenin İçişleri Bakanlığı tarafından daha kısa olarak belirlenmesine ilişkin getirilen istisna ise, 2006 Yönetmeliği'nin olumsuz yönünü oluşturmaktadır¹⁰⁸. Zira Bakanlığa verilen bu yetki, itiraz hakkını tamamen ortadan kaldırabilecek niteliktedir. Mülteci hukuku ile ilgili bir diğer iç hukuk düzenlemesi, 1994

¹⁰⁴Ankara 4. İdare Mahkemesi, E. 1997/286, K. 1997/824; Ankara 8. İdare Mahkemesi, E. 1997/276, K. 1997/967, İlgili Karar metinleri için bkz. Tansu AKIN (Ed.) (2001), Sığınmacı, Mülteci ve Göç Konularına İlişkin Türkiye'deki Yargı Kararları, Ankara, BMMYK, s.117-121.

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/1882/19732.pdf>

¹⁰⁵ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi , J. JABARİ / TÜRKİYE DAVASI, 40035/98, 11 TEMMUZ 2000.

¹⁰⁶<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/1882/19732.pdf> , s.1027

¹⁰⁷A.g.e., s. 1027

¹⁰⁸A.g.e., s. 1027

Yönetmeliği'nin uygulanmasına yönelik olan, 22 Haziran 2006 tarihli ve 57 sayılı Emniyet Genel Müdürlüğü Genelgesi'dir.

Genelge, 1994 Yönetmeliği'nin etkin bir şekilde uygulanması için, insan hakları, uluslararası koruma ve mülteci hukuku konularında eğitilmiş personelin istihdamı, tercüman hizmetinin tesisi, başvuru sahiplerinin, özellikle Avrupa haricinden gelen başvuru sahiplerinin, BMMYK'ya kaydolmaları yönünde yazılı ve sözlü bilgilendirilmeleri, ön görüşme ve mülakat aşamaları, olumsuz karara karşı dilekçe veya ek mülakat ile itiraz hakkının kullanılması; ayrıca, sivil toplum kuruluşlarıyla etkin işbirliği gibi olumlu düzenlemeler içermektedir. 1994 Yönetmeliği'nin hükümleri kapsamında, sığınma arayan kişilerin, kendileri ile yapılan mülakatın İçişleri Bakanlığı tarafından değerlendirilmesi sürecinde, uygun görülecek merkez veya misafirhanede barındırılmaları düzenlemiştir. Bunun ayrıntıları, Mülteci Misafirhaneleri Yönetmeliği'nde yer almaktadır.

Sığınma arayan kişilerin gözetim altına alınmasıyla ilgili standartlar, Türk Hukuku'nda belirlenmemiştir. Aynı zamanda, idari tasarruflarla yürütülen gözlem altına alma işlemleri ile ilgili herhangi bir düzenleme de bulunmamaktadır. İdari ya da adli karar olmaksızın uzun süreler alıkonmanın sığınma arayan kişiler üzerlerindeki etkileri¹⁰⁹, bu kişilerin misafirhanelerde bulundukları sürelerde uluslararası hukuk ve iç hukukun onlara sağladığı hakları kullanmada zorluk yaşamaları ve misafirhane koşullarının uygunsuzluğu, acilen adım atılması gereken konular olarak her zaman önemini korumuştur. Misafirhanelerde kalanların, idari gözetim işlemleri hakkında bilgiye ulaşamamaları, gözetim altında kalacakları sürenin ve idari gözetim kararına karşı başvuru yollarının kendilerine bildirilmemesi, sığınma arayan kişilerin haklarını ihlal eden durumlara örnek verilebilir. Misafirhane koşullarının ise, Mülteci Misafirhaneleri Yönetmeliği'nde öngörülenden bir hayli uzak olduğu ileri sürülmektedir. Yetişkinlerin ve çocukların aynı yerde tutulmaları, aşırı kalabalık, banyolar ve koğuşlarda olumsuz hijyen koşulları, içme suyuna ulaşamama, egzersiz yapma olanağının yokluğu, sağlık hizmetlerinin yetersizliği, dışarıyla iletişimin sağlanamaması ve kötü muamele iddialarının doğruluğu halinde; uluslararası hukuk ve iç hukuk hükümlerinin ihlal edildiği konusunda herhangi bir tartışma olmayacaktır. İç hukukumuzla ilgili, hem günümüzde hem de uzun vadede önem taşıyan gelişme, Avrupa Birliği'ne (AB) katılım süreci çerçevesinde, üye devletlerin mevzuat yükümlülüğüne

¹⁰⁹ Ergüven, N. S., ve Özturanlı, B. (2013). Uluslararası mülteci hukuku ve Türkiye. *AÜ Hukuk Fakültesi Dergisi*, 62(4), s.1028

cevaben, 2001 yılında Katılım Ortaklığı Belgesi'nin imzalanması ve 19.05.2003 tarihinde yenilenmesi ile AB Topluluk Müktesebatının Benimsenmesine İlişkin Ulusal Programın takip edilmeye başlanmasıdır¹¹⁰.

Aynı zamanda, Türkiye, iltica ve göç işlemlerinin AB müktesebatına uyumlulaştırılması amacıyla, Danimarka-İngiltere Konsorsiyumu ile TR02-JH-03 İltica-Göç Twinning Projesini, 08.03.2004 tarihinde uygulamaya geçirmiştir. Ulusal Eylem Planı hazırlanması amacıyla, İltica-Göç Eylem Planı Görev Gücü tarafından hazırlanan Taslak, İçişleri Bakanlığı tarafından tamamlanarak, Sığınma ve Göç Alanındaki AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Eylem Planı adıyla, Bakanlar Kurulu'nda kabul edilip, 25.03.2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Bu temel düzenlemeler dışında, 2644 Sayılı Tapu Kanunu, 5543 Sayılı İskan Kanunu¹¹¹, Bu kanun Müglâ¹¹², yeni kanunun adı “ Uluslararası İşgücü Kanunu ”¹¹³, 5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu, 5682 Sayılı Pasaport Kanunu¹¹⁴, 5683 Sayılı Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun ve muhtelif başka düzenlemelerde, sığınmacı ve mültecilere ilişkin hükümler yer almaktadır. Uluslararası alanda ise, Türkiye, 1951 Sözleşmesi ve 1967 Protokolü’ne¹¹⁵, coğrafi sınırlama ile taraf olmuştur. Mülteci statüsünü sadece Avrupa’da meydana gelen olaylar sonucunda sığınma talep eden kişilere tanıyacağını beyan etmiş ve 1967 Protokolü’ne katılırken de söz konusu beyanını muhafaza etmiştir. Bu çerçevede Türkiye, Avrupa Konseyi üyesi Devletler, Rusya ve Eski Sovyetler Birliği Devletlerinden gelen sığınmacıları mülteci olarak kabul etmekte; ancak Türkiye’ye sığınma talebinde bulunanların büyük çoğunluğu, Avrupa dışındaki devletlerden gelmektedir. Coğrafi sınırlama nedeniyle Türkiye’nin uyguladığı sistem, Avrupa dışından sığınma talebiyle gelenlere “geçici sığınma” statüsünün tanınması şeklindedir. Ulusal mevzuat çerçevesinde Avrupa dışından gelen sığınmacılar, “şartlı mülteci statüsü” için Türkiye’ye başvurmakta ve BMMYK’nın yardımından faydalanmaktadır. Bu durumda,

¹¹⁰ Ergüven ve Özturanlı, a.g.e., s.1029

¹¹¹ İskan Yerini Terk E.65/1946, K.66/517

¹¹² 30.06.2012 tarihinde 28339 sayılı Gazete’de yayımlanmıştır.

¹¹³ 1 3 Ağustos 2016 Tarihli Resmi Gazete Sayı: 29800. Kanun No. 6735. Kabul Tarihi: 28/7/2016.

¹¹⁴ Ergüven ve Özturanlı, a.g.e., s.1030

¹¹⁵ A.g.e., s.1031

BMMYK, Avrupa dışından gelenler için geçici statünün belirlenmesi ve sığınmacıların yeni bir ülkeye mülteci olarak yerleştirilmesi sürecine, sınırlı biçimde dahil olabilmektedir¹¹⁶.

Yürürlükteki en temel düzenleme olan 1994 Yönetmeliği'nin esas amacı yabancıların Türkiye'ye taşınması ile ilgili esas ve usulleri belirlemektir. Bu yönetmelik, yabancıların oturma izni almalarını ve Türkiye'de geçici sığınma hakkı kazanmalarını sağlamaktadır¹¹⁷. 1994 Yönetmeliği ve diğer düzenlemelerin, mülteci hukuku konusunda yeterli ve kapsamlı bir hukuki sistemin eksikliğini gideremediği, gerek son dönemde yaşanan Avrupa dışı kaynaklı kitlesel akınlarda, gerek, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AIHM) mülteci hukuku konusunda Türkiye aleyhinde verdiği kararlarda görülmektedir. Tüm bu sorunları gidermek amacıyla, İçişleri Bakanlığı bünyesinde 2009 yılında çalışmalarına başlayan İltica ve Göç Bürosu, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Tasarısı Taslağı'nı hazırlamıştır. 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK), 11.04.2013 tarihinde, Resmi Gazete'de yayınlanmış olup, yürürlük hükmüne göre, yayım tarihinden itibaren bir yıl sonra yürürlüğe girdi¹¹⁸.

Mevcut sistemin eksikliklerini gidermek için, Türkiye büyük oranda Avrupa modellerine dayanmaktadır. Bu uyum çabası, Türkiye'den Avrupa'ya transit göç akımları ve sınır ötesi işbirliği konusunda Türkiye ve Avrupa Birliği arasında devam eden Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girme görüşmelerinin bir parçasıdır. Bu reform 11 Nisan 2013 Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kabulü ile gerçekleşir. Bu yeni yasa Avrupa Birliği'nin "göçmen yüklerin" bir kısmını hafifletmek istediğini bir kez daha ortaya çıkarıyor. Bu Reform yeni bir tanım, yeni kriterler ve yeni bir İltica prosedürü getiriyor. Bir başka büyük adım da ordu yerine geçen, Avrupa sınır yönetimi sistemine entegre etmeye amaçlayan bir sivil sınır denetimi ajansın kurulmasıdır. Ayrıca bu reformda mülteci entegrasyonu kavramı ilk kez tanınmıştır. Aynı zamanda ücretsiz sağlık hizmetine ve iş sektörüne erişmelerini sağlar. Türkiye 650 kişilik kapasitesine sahip olan 6 karşılama merkez yapımını planlamıştır, ama bugünlerde merkez sayısı 20'nin üzerine çıktığını görülmektedir.

Son olarak ana yenilik, göç işlemlerinin tümünün Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nde toplanmasıdır. Bu kurum (Göç İdaresi), mültecilerin korunması için Birleşmiş Milletler

¹¹⁶A.g.e., s.1031

¹¹⁷Abdolkhani and Karimnia v. Turkey, parag. 107-117.

¹¹⁸Ergüven ve Özturanlı, a.g.e., s.1031-1032

Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) ile çalışmaktadır. Bu sayede, Avrupalı olmayan mülteciler uluslararası koruma için BMMYK'ya başvurmadan önce Göç İdaresi aracılığıyla yetkili makamlara başvurabilirler. Türk yetkililerininBMMYK'daki sonuçları beklerken onlara geçici sığınma hakkı tanımaları gerekir.

Mülteci yönetimi ve korunmasından sorumlu olan iki (2) ana organdır. Görevlerinde bazı sivil toplum kuruluşlarının onlara yardımcı olduğu unutulmamalıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK HUKUKNDA SIĞINMA BAŞVURSU KONUSUNDA YETKİLİ ORGANLAR

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü olmak üzere, Türkiye’de geçici sığınma başvurusunun işlemleri için iki (2) yetkili temel organ bulunur.

2.1. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK)

BMMYK'nın görevleri tanımlamadan önce, tarihini bilmek önemlidir.

2.1.1. Tarihçesi

BMMYK dünyanın en etkili insani yardım kuruluşlarından biridir. Uluslararası toplumun güvenlik garantisi sağlaması ile mültecilere ilişkin krizlere çözüm arar. Çatışmadan ve ülkelerindeki zulümden kaçan insanlara uluslararası koruma sağlamak, mülteci statüsüne ilişkin 1951 Sözleşmesinin uygulanması ve diğer uluslararası mülteci anlaşmaları takip etmek ile görevi bulunmaktadır¹¹⁹.

2015 yılın sonlarına bakıldığında BMMYK’nın 116 ülkede yaklaşık 60 milyon kişiye yardım sağlayan 6100’den fazla görevlileri bulunmaktadır¹²⁰.BMMYK’nın programları ve koruma sistemi ve diğer geniş politikaları Cenevre’de yılda bir kez toplanan ve 66 BM üyesi devletleri temsil eden bir Yönetim Kurulu tarafından takip edilir.Ancak BMMYK ile yıl boyunca görüşme içerisinde olmak için, Daimi Komite koruma sorunları, yönetim ve maliye ile ilgili konuları her üç veya dört ayda Cenevre’de toplanırlar. Mülteciler Yüksek Komiserliği Birleşmiş Milletler Genel Kuruluna yıllık yazılı rapor sunar¹²¹.

BMMYK görevini yerine getirirken her biri metot ve kabiliyetlerine göre bilgi ve hukuki destek sağlayan, bir danışma rolü oynayan, önemli bir sosyal destek sağlayan Sivil

¹¹⁹ Galı, B. (1994). Pour la paix et le développement. New York: United Nations, p.16.

¹²⁰ <http://www.franceinfo.fr/actu/monde/article/2015-annee-record-pour-le-nombre-de-refugies-752865>.

¹²¹ Internet <http://www.unhcr.org/turkey/home.php?page=56>

Toplum Örgütler ile işbirliği yapar. BMMYK'nın mali kaynakları ağırlıklı olarak BM üye devletlerin yardımlarından ve gelişmiş devletlerin bağışlarından gelir. Bu mali kaynaklar büyük ölçüde Üçüncü Dünya ülkeleri için tahsis edilmiştir.

BMMYK İkinci Dünya Savaşı sonrasında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından oluşturulan bir organdır. Mülteci trajik vizyon akımları, 1951 yılında Ekonomik ve Sosyal Konseyi Mültecilerin Statüsüne genel bir tanımını vermesine sebep olmuştur. Onun girişimi Uluslararası Konvansiyon mülteciler için bir tasarı yapmıştır. Bu da 2 ile 25 Temmuz 1951 yılında Cenevre'de düzenlenen Tam Yetkili Temsilciler Konferansı sırasında somutlaştırılmıştır. Üç gün sonra 28 Temmuz'da Birleşmiş Milletler onunla ilgili resmi metni benimsemiştir. O gün BM kendi etkililiği ve ortada olan bir sorunun çözümünden yana olduklarını belirtmiştir¹²².

BMMYK'nın merkezi İsviçre Cenevre'de bulunmaktadır; görevi ise mültecileri korumak ve onların sorunlarına kalıcı çözümler bulmaktır. Görevine başlar başlamaz şiddetten kaçan bir milyondan fazla Avrupalının yardımına koşmak zorunda kalmıştır. UNHCR'ı kuran 1951 Mültecilerin Statüsüne İlişkin Sözleşmesi, bir mülteciyi, *“ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen her şahıs”* olarak tanımlar.

Kuruluşundan bu yana, BMMYK yaklaşık 60 milyon mülteciye yardımcı olmuştur. Bu büyük iş ona iki kez (1954 ve 1981) Nobel Barış ödülünü kazandırmıştır. Ama mülteci sorunları genişlemeye devam etmiştir. 70'li yılların başında yaklaşık iki milyon mülteci varken, 1995'te 27 milyon mülteci kaydedilmiştir. 2000'de 22 milyondan fazla mülteci olduğunu görülmüştür. 2015'te Ortadoğu krizi özellikle Suriye krizi ve dünyada birçok çatışma yüzünden mülteci sayısı yaklaşık 60 milyona çıkmıştır. Bu sayının 2016 yılının sonuna kadar artacağı öngörülmektedir¹²³.

Cenevre BMMYK'nın merkezi olması bir tesadüf değildir. İnsani sıkıntılara hassas bir metine değeri veren, Sözleşme'nin nihai noktaları koyma kapasitesine sahip bir ortam

¹²²HCR, Historique et action du HCR, in Document d'information, Genève, 1994, p.16

¹²³<http://www.franceinfo.fr/actu/monde/article/2015-annee-record-pour-le-nombre-de-refugies-752865>

gerekirdi. Cenevre insani yardım konusunda güçlü bir yerdir, 16. yüzyıldan beri, her zaman savaş ve zulüm mağdurlarını ağırlamak için kapılarını açık tutmuştur. Himayesinde Avrupalı ve tüm dünya mülteciler sığınak bulmuştur ve yeni hayat kurmayı başarmışlardır. Kendi tecrübeleri ile Cenevre'nin sosyal, ekonomik, kültürel, dini ve bilimsel hayatına katkı sağlamışlardır. Bugün Cenevre 22 Uluslararası Örgüt'e ve 145 ülkenin kalıcı diplomatik misyonlarına ev sahipliği yapmaktadır¹²⁴.

Federal Konsey ve Cenevre yetkilileri, şehrin Uluslararası kuruluşlara, özellikle insani yardım kuruluşlarına ev sahipliği için tercih edilen yer olmasına ve bunun devamlılığına büyük önem verirler.

Türk iltica sisteminde BMMYK'nın rolünün tarihsel gelişimini anlamak için 1951 Sözleşmesinde Türkiye'nin "coğrafi sınırlama" politikası ve Türkiye'de BMMYK'nın mülteci statüsünün belirlenmesi referans olarak alınmalıdır. Nitekim, Türkiye, 1951 Sözleşmesinin ilk imzalayan arasındaydı, ama Sözleşmenin "coğrafi sınırlama" maddesini ayırmıştır, Sözleşmenin 1-B maddesi imzalayan devletlere Avrupa'dan gelen mülteciler üzerinde sınır koyma hakkı tanımıştır.

Bununla birlikte 1967 yılında New York'ta imzalanan protokolü "coğrafi sınırlama" maddesini sorgulamıştır. Coğrafi sınırlamayı koruyan ülkelerden, sınırlamanın kaldırılmasını istenmiştir.

Bugün, Avrupa Konseyi üyesi olup ve hâlâ "coğrafi sınırlama" politikasını izleyen tek devlet Türkiye'dir. Sonuç olarak, 1951 Sözleşmesi'ne uyarak Türkiye'nin Avrupa'dan gelen tüm sığınmacılara sığınma hakkı tanıma yükümlülüğü vardır. Avrupalı olmayan mülteciler Türkiye'de sığınma hakkı sahip değiller. Çünkü, 1951 Sözleşmesinin yükümlülüğü ile bağlı değiller. İstisnai olarak, Avrupalı olmayan mültecilerin durumunda 35.madde uyarınca Türkiye BMMYK ile işbirliği içinde olur ve Türkiye garanti altına alması gerekir, geri göndermemelidir. Bir de belirtilmelidir ki "coğrafi sınırlama" politikası Avrupalı olmayan mültecilere kaşı Türkiye'nin hiçbir yasal yükümlülüğü olmadığı anlamına gelmez. Bu sadece, Türkiye 1951 Sözleşmesi ile yalnızca Avrupalı mülteciler konusunda yükümlülüklerin kendisini bağladığını kabul ettiğini gösterir; yani Türkiye sadece Avrupa vatandaşlarına sığınma hakkı tanır. Avrupalı olmayan sığınmacılara gelince BMMYK

¹²⁴HCR, Historiqueop.cit

temsilciliklere başvurmaları gerekmektedir ve prosedürde Türkiye ile işbirliği yapmaları gerekir.

Bu nedenle, Türkiye'nin mevcut ulusal mevzuatı, geldikleri ülke neresi olursa olsun sığınmacılara bir koruma sistemi kurmuştur. Bu, “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu” Nisan 2013 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilmiştir. Bu yeni mevzuatta BMMYK Avrupa’dan gelmeyen mültecilere sığınmak için başvurulması gereken yer olarak kalır; çünkü Türkiye hâlâ "coğrafi sınırlama" politikası izlenmektedir. Bu mekanizmayı anlamak için, BMMYK’nın görevlerini bilmekte fayda vardır.

2.1.2. BMMYK’nın görevleri

BMMYK’nın ana görevi mültecilerin haklarını savunmak ve onlara refah sağlamaktır. BMMYK herkesin başka bir ülkede iltica hakkını ve mültecinin kendi isteği ile ülkesine dönmesini sağlar. Mültecileri kendi ülkelerine yerleştirerek veya başka ülkelerde yerleştirerek onların sorunlarına kalıcı çözüm bulmaya çalışır.

BMMYK çalışmalarını Mültecilerin Statüsüne ilişkin BM 1951 Sözleşmesi ve 1962’de Protokolü rehber alarak yapmaktadır. Mültecilerin Uluslararası hakları BMMYK’nın faaliyetlerine önemli bir çerçeve sağlar. Yüksek Komiserliğin Yürütme Komite Programı ve BM’nin Genel Kurulunda BMMYK’ya başka grupların yararına müdahale yetkisini tanımıştır. Bunlar, vatansız kişilerden, uyrukları tartışmalı olan kişilerden ve bazı durumlarda kendi ülkeleri içerisinde yerleşik yerleri terk edip başka yerlere yerleşen kişilerden oluşur.

Ayrıca BMMYK zorla bir yerin terkedilmesini önlemeye çalışır, devletlerin ve diğer kurumların insan hakları için elverişli çalışma yapmalarını ve uyuşmazlıkların barışçıl yollardan çözmelerini teşvik eder. Aynı şekilde, yeni ilticalaryaratacak istikrarsızlık durumlarını engellemek için BMMYK göçmenleri ülkelere geri dönmelerini teşvik eder.

BMMYK ırk, cinsiyet, din veya siyasi görüşü bakmaksızın muhtaçlara tarafsızca koruma ve yardım sağlar. Faaliyetlerinin bir parçası da çocuk ihtiyaçlarına özel olarak dikkat etmek ve kadın haklarının eşitliğini teşvik etmektir. Mültecileri korumak ve onların sorunlarına çözüm bulma çabasında olan BMMYK devletlerle, bölgesel örgütlerle ve sivil

toplumlarla yakın işbirliği içinde olur. Mültecilerin kendi hayatlarını etkileyen kararlara katılmaları BMMYK'nın çalışmalarının önemli bir ilkesidir. Ne yazık ki Türkiye'de BMMYK bu görevini yerine getirmemektedir.

Mülteciler ve göçmenler için çalışmakta olan BMMYK Birleşmiş Milletlerin hedeflerini gerçekleştirmesini sağlamak ve Antlaşma ilkelerini yerine getirmelidir ki; bunlar, barış ve uluslararası güvenliğin korunması, milletler arasında dostça ilişkiler geliştirmek, insan hakları ve temel özgürlükleri teşvik etmektir.

Mültecilerin durumunu yönetmekte, BMMYK'nın iki temel fonksiyonu vardır:¹²⁵

- Mültecilerin uluslararası korunmasını sağlamak: Devletlerin özellikle inceleme ve sığınma başvurusu sırasında mültecilerle ilgili uluslararası ve bölgesel anlaşmalarını onaylamalarını teşvik etmek, mültecilerin uluslararası kabul görmüş standartlara göre ilgi görüp görmediklerini takip etmek, haklarında yasal statü sağlandığına bakmak, eğer mümkün ise oldukları ülkelerin vatandaşları ile aynı sosyal ve ekonomik haklara sahip olmak, mültecileri özellikle askeri saldırılardan ve diğer şiddet eylemlerden korumak;

- Mülteci sorunlarına kalıcı çözümler bulmak: BMMYK ülkelere dönmek isteyen gönüllü mültecilere yardım sağlamak veya mümkün ise oldukları ülkede vatandaşlık almalarını kolaylaştırmak, ülkelere dönmeleri için yetkili makamlarla işbirliği içinde olmak, genel af konusunu izlemek, dönüşlerine yol açan teminat ve güvence sağlamak, mülteciler tekrar aileleri ile birleşmeleri için araç olmak.

Yukarıda zikredilen çalışmaları yaparken BMMYK üç çözüm hedeflemektedir: mültecilerin gönüllü ve serbest olarak yurtlarına dönmeleri, yerel topluma tekrar entegre olmaları, başka ülkede tekrar yerleşmeleri. Nitekim BMMYK bir mülteciyi yardım ederek şiddete uğratmadan ülkesine dönmesini sağladığında amacına ulaşmış olur¹²⁶. O zaman zulümden kaçan kişinin koruma işini yapmış olur, ona iyi şartlar sağlamış olur ve onun mülteci statüsüne son vermiş olur. Her zaman geri dönüş veya gönüllü olarak ülkeye

¹²⁵ Jacques, A. (1985). Les déracinés: réfugiés et migrants dans le monde. Paris: La Découverte, p. 219.

¹²⁶ Les Réfugiés dans le monde, HautCommissariat pour les Réfugiés, Paris, La Découverte, 1995, p.263.

dönüşün güvenlik içerisinde olması için mültecilerin iltica sebepleri tamamen bitmiş olmalıdır veya iltica nedeni olan şartların temelden bitmiş olması gerekir¹²⁷.

Ülkelerine geri dönme yardımı başarısız kalırsa, BMMYK mültecinin yerel toplumuna entegrasyonu için çalışmalıdır. Bunu başardığında koruduğu kişinin zorluklarını hafifletmiş olur. Sosyal entegrasyonun sonucu mutluluk vericidir: bazen vatandaşlığa yol açabilir. Yaklaşık 2,75 milyon kayıtlı mülteci ile Türkiye’de bu durum karmaşıktır¹²⁸.

1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi'nin imzalanmasından sonra, Türkiye kendi topraklarında BMMYK varlığını kabul etmiştir. Avrupa'yı sarsan iki (2) Dünya Savaşı'nın yol açtığı krizler ve Ortadoğu'daki çatışmalar, BMMYK'nın koruma, güvenlik ve sosyal entegrasyonu rollerini oynamasını Türkiye’de kurulumunu teşvik edilmiştir. Ayrıca, Türkiye’de BMMYK varlığı Avrupa’dan gelmeyen mültecilerin sığınma istemelerine sorun yaratan "coğrafi sınırlama" sorunun üstesinden gelir ve çözüm verir.

Bu kurum(BMMYK) Uluslararası Göç Örgütü (UGÖ)¹²⁹ ve Uluslararası Kızılhaç Komitesi¹³⁰ tarafından desteklenmektedir. İnsani yardım alanında BMMYK’yı destekleyen çeşitli kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşları bulunmaktadır. Türkiye’de sivil toplum kuruluşları Türk iltica politikası ve uygulamaları üzerinde büyük bir etkisi olmamasına rağmen yöneticilerle görüşülmesi bağlamında yararlı katkıları olmuş ve olumlu sonuç almışlardır.

¹²⁷Revue le Traitd'Union N°7 de décembre 2004, page 33.

¹²⁸http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/turkey_syrian_crisis_fr.pdf

¹²⁹Uluslararası Göç Örgütü (İngilizce: *International Organization for Migration - IOM*) acil durumlarda yardım, mültecilerin yeni bir ülkeye yerleştirilmesi, gönüllü geri dönüşlere yardım, göçmen sağlığı, para gönderme ve yasal göç seçeneklerinin desteklenmesi gibi alanlarda faaliyet gösteren uluslararası bir örgüttür. Merkezi İsviçre’nin Cenevre şehrinde bulunan, hükümetler arası bir kuruluş olan IOM, gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerden toplam 132 üye devletten oluşmaktadır. 1951 yılında *Intergovernmental Committee for European Migration (ICEM)* adıyla II. Dünya Savaşı’ndan etkilenerek göç eden insanlara yardım etmek amacıyla kurulan örgüt daha sonra isim değiştirerek bugünkü halini aldı. Örgütün resmi dilleri İngilizce, Fransızca ve İspanyolcadır. Genel sekreterliğini ABD’li William Lacy Swing (d. 1934) yapmaktadır.

¹³⁰Uluslararası Kızılhaç Komitesi (İngilizce: *International Committee of the Red Cross; ICRC*), Cenevre, İsviçre merkezli bir insani yardım kuruluşu. 1949 yılındaki Cenevre Sözleşmeleri ve 1977 tarihli Ek Protokoller (I. Protokol, II. Protokol) ve 2005 yılındaki III. Protokol ile ve taraf devletlerin imzası ile ICRC uluslararası ve iç çatışmalarda kurbanları korumak için yetki almıştır. Kurbanlar savaş yaralıları, esirler, mülteciler, siviller ve diğer muharebe dışı zarar görenler olarak sayılabilir. Kurum üç kez Nobel Barış Ödülü (1917, 1944, 1963) kazanmıştır.

Örnek olarak:

- **Uluslararası Katolik Muhacerat Komisyonu (İCMC)** yeniden yerleştirme konusunda BMMYK ve Türkiye ile işbirliği uzun bir geçmişe sahiptir. ICMC, 1951 Yılında Katolik Kilisesinin mülteci, göçmen ve yerinden edilmişlere yardım amacıyla kurduğu bir örgüttür. ICMC, Amerika ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğiyle uyumlu bir şekilde çalışmaktadır. ICMC, Türkiye’de mültecilik statüsü kazanan ve Amerika’ya yerleşecek olan mültecilerin yerleştirilme işlemlerini yürütmektedir.

- **Sığınmacı ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (SGDD)**

22 Aralık 1995'te kurulan Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (SGDD), mültecilerin ve sığınmacıların sorunlarının çözümüne dönük çalışmalar yürütmektedir. SGDD, mültecilerle ve sığınmacılarla ilgili çalışmalarına son yıllarda hız vermiştir. SGDD, mülteciler ve sığınmacılar konusunda bilgilendirici çalışmalar yürütmekte ve sığınmacılara, mültecilere sosyal, eğitsel hizmetler vermektedir. SGDD, Kayseri ilinde Mültecilere ve Sığınmacılara Yönelik Psikososyal Destek projesini yürütmektedir. Söz konusu projede 1 psikolog, 2 sosyal çalışmacı ve 2 tercüman (Arapça ve Farsça) çalışmaktadır. Aynı zamanda SGDD, Nevşehir, Kırşehir, Aksara ve Niğde illerinde mültecilere ve sığınmacılara yönelik çalışmalar yürütmektedir. SGDD’nin Umuda Doğru adında bir yayını bulunmaktadır.

- **İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı (İKGV)**

İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı (İKGV); 1988 yılında kurulan, kâr amacı gütmeyen bir sivil toplum örgütüdür. Vakıf, özellikle kadın ve çocukların, yetkinleştirilmesi ve desteğe ihtiyacı olan gruplara yardım edilmesine dönük çalışmalar yapmaktadır. Mülteci ve sığınmacılara yönelik çalışmalarını yıllardır sürdürmektedir. Vakıf, 2002 yılından beri İstanbul’da sığınmacılara, mültecilere yönelik psikososyal destek çalışmasını yürütmektedir. İstanbul’da yürütülen çalışmanın başarısı üzerine mültecilere yönelik psikososyal destek çalışması Ankara’da 2003 Kasım Ayında başlatılmıştır. Her iki projenin amacı sığınmacılara, gerek kendi ülkelerinde gerekse Türkiye’de karşılaştıkları psikososyal sorunlarla baş etmeleri konusunda yardımcı olmaktır. Projelerde 2 sosyal çalışmacı, yetişkin psikologu, Arapça ve Farsça tercüman 1 çocuk psikologu çalışmaktadır. Vakıf, Eskişehir,

Kütahya ve Bilecik illerinde de sığınmacılara, mültecilere yönelik destek çalışması başlatmıştır.

- Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi (UAÖ-Türkiye)

Uluslararası Af Örgütü 1961 yılında İngiliz avukat Peter Benenson tarafından kurulan dünya çapında faaliyet gösteren ve günümüzün en büyük insan hakları örgütüdür. Örgüt, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesindeki ve diğer uluslararası standartlardaki hakların hayata geçirilmesi için çaba göstermektedir. UAÖ, titiz araştırmalar yapmakta, uluslararası topluluğun üzerinde anlaştığı standartları temel alarak tüm hükümetlerden, siyasi görüşten ve dini inançtan bağımsız olarak çalışmalarını yürütmektedir. UAÖ'nün ülkelerle ilgili hazırladığı raporlar ülkelerin insan hakları durumunu açıkça ortaya koymaktadır. Bu raporlar bir anlamda devletlerin insan hakları karneleri niteliğindedir. UAÖ, gönüllülük temelli bir örgüttür. Örgütün mali kaynağını çoğunlukla gönüllülerin desteği ve halkın bağışı oluşturur. UAÖ, raporları ve kampanyaları için hiçbir hükümetten mali destek kabul etmemektedir. UAÖ sadece insan hakları eğitimi çalışması için hükümetlerden yardım almaktadır.

UAÖ, sığınmacıların haklarını korumak için çeşitli çalışmalar yapmaktadır. UAÖ üyelerinin güvenliğini korumak ve tarafsızlığı sağlamak amacıyla üyelerinin, ülkelerindeki hak ihlalleriyle ilgili çalışmasına izin vermemektedir. Ancak UAÖ, mültecilik ve insan hakları eğitimi konusunda üyelerin kendi ülkesinde çalışmasına imkan tanımaktadır. UAÖ Türkiye Şubesi, Van İlinde açtığı Mülteci, Sığınmacı Danışma Ofisiyle örgütün sığınmacılarla ilgili ilk saha çalışmasını başlatmış durumdadır. Bu çalışmanın amacı sığınmacıların iltica mekanizmalarından etkin bir şekilde faydalanmasına imkân tanımadır. Ofiste 2 çalışan bulunmaktadır. Sığınmacılar hukuki yardım ve uluslararası korumadan etkin bir şekilde faydalanmak için UAÖ'den destek alabilmektedir. Sığınmacıların özellikle sınır dışı edilme riskiyle karşı karşıya kalmaları durumunda UAÖ'yü bilgilendirilmeleri büyük bir önem taşımaktadır.

- Helsinki Yurttaşlar Derneği (HYD)

Helsinki Yurttaşlar Derneği; siyasi parti, hükümet ve devletlerden bağımsız olarak insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğü konularında çalışmalar yürüten bir sivil toplum örgütüdür. HYD, ismini Helsinki Nihai Senedinden almaktadır. Söz konusu senedin

önemi insan haklarına bütün toplumların saygı göstermesinin gerekliliğini vurgulamasıdır. HYD, temel çalışma ilkesini sorunların karşılıklı anlayış ve diyalog yoluyla çözülmesi olarak gösterir.

HYD, 2006'da mültecilere yönelik hukuki destek çalışmasını başlatmıştır. Bu çalışma Mülteci Destek Programı (MDP) olarak bilinmektedir. Mülteci Destek Programıyla HYD, sığınmacılara, BMMYK'daki mültecilik başvuruları konusunda hukuki danışmanlık hizmeti vermekte ve kişilerin dosyalarını takip edilebilmektedir. Bu çalışmayla Türkiye'de ilk defa sığınmacılara sığınma başvuru sürecinde ücretsiz hukuki danışmanlık hizmeti verilmeye başlanmıştır.

- Van Kadın Derneği (VAKAD)

VAKAD, kadına karşı şiddetle mücadele etmek için 2004 yılında kurulan feminist ve devletten bağımsız bir örgüttür. 2005 yılından beri mülteci kadınlara barınma desteği vermektedir. Ayrıca mülteci kadınların da faydalanabileceği bir kadın danışma merkez bulunmaktadır. Bu merkezde hukuksal ve psikolojik destek verilmektedir. Ayrıca kadınların eğitim ve sağlık hizmetleri ile ayni-nakdi yardım olanaklarından faydalanmalarında kolaylaştırıcı olmaya çalışıyor.

VAKAD mülteci kadınların hakları için de mücadele eden bir kuruluştur. Ulusal ve uluslararası hak örgütlerinin rapor hazırlama süreçlerine de katkı sunabilmektedir. 2007 yılından beridir Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi, İnsan Hakları Derneği Van Şubesi ile birlikte "İçişleri Bakanlığı'nın Uygulama Talimatının Van'da uygulanışı" ile ilgili de rapor hazırlamaktadır.

- Deniz Feneri Derneği

1996 yılında yardım amaçlı bir televizyon programının fazla ilgi ve destek görmesi üzerine Deniz Feneri Derneğinin kurulması fikri ortaya çıkmıştır. Deniz Feneri Derneği 1998 yılında kurulmuş olmasına rağmen Türkiye'nin en büyük sivil yardım örgütlerinin başında gelmektedir. Deniz Feneri Derneği ihtiyaç içerisinde olan ve ikamet yerlerinde bulunan sığınmacılara ve mültecilere yardım yapmaktadır. Bunun için sığınmacıların ikamet belgelerinin fotokopisiyle, yazılı bir başvuru yapması gerekmektedir.

BMMYK ve STK'lar arasındaki bu ortak çalışma, mülteci sayısının artmasıyla vazgeçilmez hale geldi. STK'ların rolü BMMYK'nın çalışmaları için temel oluşturmaktadır. Bu farklı STK'lar mültecileri destekleme görevine sahiptir. Bazıları, ASAM gibi doğrudan BMMYK ile çalışmaktadır.

BMMYK beş (5) yıllık görev süresiyle bir Yüksek Komiserlik tarafından yönetilmektedir. Her yıl, Yüksek Komiserlik, Ekonomik ve Sosyal Konseyi aracılığıyla, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'na BMMYK faaliyetleri hakkında rapor verir. 1 Ocak 2016 Filippo Grandi(İtalyalı) BM'nin 11. Mülteci Yüksek Komiseri oldu. Beş(5) yıl görev süresi ile Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından seçilmiştir, görevi de 31 Aralık 2020'de son bulacaktır. Yüksek Komiser olarak dünyanın en büyük insani yardım kuruluşlarından birini yönetmektedir. BMMYK iki kez Nobel Barış Ödülü'ne layık görüldü. Yaklaşık 60 milyon mültecilere koruma ve yardım sağlamasında, geri dönme konusunda, ülke içinde göç etme konusunda ve uyruksuzlar konusunda 126 ülkede 9700 personeli çalışmaktadır. BMMYK personellerin yaklaşık % 88'i alan personellerdir yani mültecilerin bulundukları yerlerde olur bazen zor ve tehlikeli yerlerde. 2016 yılı için ihtiyaç konusunda ayrılan örgüt bütçesi 6,5 milyar dolar tutarındadır¹³¹.

BMMYK içerisinde İnsani İşler Koordinasyonu (İİK) diye adlandırılan bir kısım bulunmaktadır. Zor ve felaketli krizler sırasında Birleşmiş Milletlerinsani yardım ajansları arasında kordinasyonu güçlendirmek için oluşturulmuştur. Aynı zamanda çatışma ya da doğal afetlerden etkilenen devletlere bilgi paylaşımında ve önermede bulunur.

İnsani İşler Koordinasyonu görevini üç ana yoldan getirmektedir: Uluslararası insani yardım düzenlemek, insani yardım kuruluşları politika geliştirmelerinde ve insani sorunlarına yan olmaları için yardımcı olmak.

1991'de Birleşmiş Milletler Sekreterliği içinde kurulan Birleşmiş Milletler İnsanı Yardım Kordinasyon Ofisi insani yardım konusunda kamu hareketlendirmede, acil durumlarda ve doğal afetler yaşandığı durumlarda mali ve insani yardım kordinasyonu kolaylaştırır.

¹³¹<http://www.unhcr.fr/pages/4aae621ec5.html>

BM İnsani İşler Koordinasyon Ofisi başkanlığında Sir John Holmes¹³² bulunmaktadır. Acil durumlarda ve doğal afetlerde BM'nin insani yardım koordinasyonu denetler. Acil Yardım Koordinatörü aynı zamanda devletler, devletlerarası ve sivil toplum örgütlerin insani faaliyetleri için iletişim merkezi olarak görülür.

BMMYK ile BMİİK(Birleşmiş Milletler İnsani İşleri Kordinasyon Ofisi) arasındaki ilişkileri 90'lı yılların başına kadar uzanır ve geniş faaliyetler kapsamaktadır. BMMYK'nın görevi kısaca mültecilere koruma ve yardım sağlamak. Bu da Birleşmiş Milletler bir yan organı olarak, mülteci korunmasını garanti altına alan uluslararası sözleşmeleri uygulamak, özellikle mültecilere mülteci karşılayan ülkenin vatandaşları ile aynı sosyal ve ekonomik hakları sağlamakla yükümlüdür. Ama coğrafi sınırlamayı koruyan Türkiye'de durum öyle değildir."Coğrafi sınırlama" politikasından dolayı Türkiye mültecilere karşı yükümlülüklerini kısıtlar, sadece Avrupa'dan gelen mültecilerle ilgilenir. Böylece Avrupa'dan gelmeyen ve uluslararası korunmak isteyen mültecilerin tespit görevi BMMYK Türkiye temsilciliklerine düşmektedir.1950'li yıllardan bu yana, BMMYK temsilciliği çalışmasının gereğinde mülteci statüsünün belirlenmesini yapmıştır. Bu çalışma Türk ulusal iltica kanunları ile çalışmaktadır. Ancak, Türkiye ile BMMYK arasında bir işbirliği anlaşması imzalanması sonucunda birtakım gelişmeler görülmektedir. Buişbirlik anlaşması ile Türkiye BMMYK'nın sığınmacılar kaydetme çalışmaları ve onlara başka bir ülke bulana kadar kendi topraklarında barındırmayı kabul etmektedir. Yukarıda belirttiğimiz gibi, 1994 Türk yasaları Avrupalı olmayan sığınmacılar için yasal bir çerçeve veren ilk ulusal yasalar olmuştur. Türkiye'de bu yasalar 2013 yılında yeni yasanın kabulüne kadar en önemli iltica yasalar olarak kalmıştır. 1994 iltica düzenlemelerine göre Emniyet Yabancı Şubesi(göç bölümü) Avrupa'dan gelmeyen tüm sığınmacıları BMMYK'nın yardımıyla başka ülkeye yerleşme sürecine kadar "şartlı mülteci" olarak kabul eden ilkeye dayanarak sığınma işlemleri ile sorumludur. Nisan 2013'te yeni göç yasanın kabulü ile beraber yetkililer tarafından reformlar yapılmıştır,göç ve iltica yönetimi ile sorumlu olan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü oluşturulmuştur.

2.2. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinde, TBMM Göç konusunda Avrupa Standardı çözümleyen yeni bir yasa düzenledi. Bu Kanu 6458 sayılı "Yabancılar Kanunu ve

¹³²[https://fr.wikipedia.org/wiki/John_Holmes_\(diplomate\)](https://fr.wikipedia.org/wiki/John_Holmes_(diplomate))

Uluslararası Koruma" olarak geçmektedir. Bu Yasa 11 Nisan 2013 yılında Resmi Gazetede yayınlanmıştır. Metni, "Yabancılar", "Uluslararası Koruma" ve "Göç Yönetimi" olmak üzere üç ana bölümden oluşmaktadır. Bu görev genel olarak Göç idaresi genel müdürlüğü'ne düşmektedir.

Bu kurum İçişleri Bakanlığı'na bağlıdır, göç konusunda politika ve stratejilerin uygulanmasındaki çalışmalarını denetler, kuruluşlar arasında işbirlik sağlar, Türkiye'ye girişleri, kalma süreleri, çıkışları, sınır dışı işlemleri, uluslararası korunma, geçici korunma ve insan kaçaklığından mağdurları korunmasını denetler. Nisan 2013 kanunu yürürlüğe girmeden önce Emniyet Genel Müdürlüğü göç sorunundan sorumluydu. Siviller tarafından işletilen bu yeni yapı, göç yönetiminde bir yenilik getirmektedir. Göç idaresinin hizmetleri nasıl organize edildiğine ve yetkilerine bakalım.

Türk Anayasanın 123.maddesine göre , “ İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir. İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır. Kamu tüzelkişiliği, ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur.”

Nitekim Türk Devleti yönetimi merkezileştirme ve yerinden yönetim ilkelerine göre düzenlemektedir. Dolayısıyla yönetim, merkezi düzeyde ve yerel makamlardan oluşan iki seviyeli bir yapı ile çalışır. Merkezi idare merkezi organlar (bakanlıklar, ajanslar) ile bölünmüş şubeleri arasında bölünmüştür.

Ademi merkeziyet sürecine rağmen, idari denetim yoluyla merkezi idarenin yerel yönetimler üzerindeki üstünlüğü Anayasanın 127. maddesi ile teyit edilmektedir: “ ... Merkezî idare, mahallî idareler üzerinde, mahallî hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahallî ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idarî vesayet yetkisine sahiptir...”

Merkezî idare, yerel yönetimler üzerinde, yerel hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve yerel ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde “ idarî vesayet” yetkisine sahiptir. İdari vesayet, “kanunla öngörölmüş

durumlarda merkezi idarenin yerinden yönetim kuruluşlarının eylem ve işlemleri üzerinde sahip olduğu sınırlı bir denetim yetkisidir”¹³³. Böylece, aşağıdaki şekilde Göç İdaresi Genel Müdürlüğü düzenlenmiştir: Genel Müdürlük ve İl Müdürlük.

2.2.1. Genel Müdürlük

2.2.1.1. Kuruluş

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 04/04/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile kurulmuştur. 6458 sayılı Kanunun 103 üncü maddesi Genel Müdürlüğün kuruluşunu düzenlemektedir.

103. Maddesine göre, “*Göç alanına ilişkin politika ve stratejileri uygulamak, bu konularla ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak, yabancıların Türkiye’ye giriş ve Türkiye’de kalışları, Türkiye’den çıkışları ve sınır dışı edilmeleri, uluslararası koruma, geçici koruma ve insan ticareti mağdurlarının korunmasıyla ilgili iş ve işlemleri yürütmek üzere İçişleri Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur.*” Söz konusu Kanun, 11/04/2013 tarihli ve 28615 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış ve aynı gün Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

2.2.1.2. Genel Müdürlüğün Görevleri ve Yetkileri

Genel Müdürlüğün görev ve yetkileri şunlardır:

- Göç alanına ilişkin, mevzuatın ve idari kapasitenin geliştirilmesi, politika ve stratejilerin belirlenmesi konularında çalışmalar yürütmek ve Bakanlar Kurulunca belirlenen politika ve stratejilerin uygulanmasını izlemek ve koordine etmek;
- Göç Politikaları Kurulunun sekretarya hizmetlerini yürütmek, Kurul kararlarının uygulanmasını takip etmek;
- Göçle ilgili iş ve işlemleri yürütmek;

¹³³ Özkal Sayan, İ. (2013). Türkiye’de idari sistem ve örgütlenme, s.8. URL: http://www.kas.de/wf/doc/kas_34517-1522-12-30.pdf?130529081937. Son Erişim Tarihi: 17.10.2016.

- 19/9/2006 tarihli ve 5543 sayılı İskân Kanununda Bakanlığa verilen görevleri yürütmek;
- İnsan ticareti mağdurlarının korunmasına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek;
- Türkiye’de bulunan vatansız kişileri tespit etmek ve bu kişilerle ilgili iş ve işlemleri yürütmek;
- Uyum süreçlerine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek;
- Geçici korumaya ilişkin iş ve işlemleri yürütmek;
- Düzensiz göçle mücadele edilebilmesi amacıyla kolluk birimleri ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonu sağlamak, tedbirler geliştirmek, alınan tedbirlerin uygulanmasını takip etmek;
- Kamu kurum ve kuruluşlarının göç alanına yönelik faaliyetlerinin programlanmasına ve projelendirilmesine yardımcı olmak, proje tekliflerini değerlendirmek ve onaylamak, yürütülen çalışma ve projeleri izlemek, bu çalışma ve projelerin uluslararası standartlara uygun şekilde yürütülmesine destek vermek;
- Mevzuatla verilen diğer görevleri yürütmek;
- Genel Müdürlük, görevleriyle ilgili konularda kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği ve koordinasyonu sağlamakla yetkilidir;
- Genel Müdürlüğün bu Kanun kapsamındaki her tür bilgi ve belge talebi, ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından geciktirilmeden yerine getirilir (YUKK m.104).

2.2.2. İl Müdürlükleri

2.2.2.1. Kuruluş

28821 Sayılı Resmi Gazete de yayımlanan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Taşra Teşkilatı Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği'nin 4'üncü ve 5'inci maddelerine göre İl Müdürlüklerinin kuruluş ve görevleri aşağıdaki gibidir; Kanunun 109'uncu maddesi uyarınca her ilde il müdürlüğü ve ilçelerde ilgili mevzuat uyarınca ilçe müdürlüğü kurulur (Madde 4-1).

Genel Müdürlük ihtiyaç duyulan il ve ilçelerde il müdürlüklerine bağlı olarak hizmet vermek üzere geri gönderme merkezi, kabul ve barınma merkezi ile insan ticareti mağdurları sığınma evi kurar, işletir veya işlettirir(Madde 4-2).

Kanun ve ilgili diğer mevzuatın öngördüğü iş ve işlemler; illerde, Genel Müdürlüğün taşra teşkilatı olarak kurulan ve valiliğe bağlı olarak görev yapan il müdürlüğü ile bu müdürlüğe bağlı geri gönderme merkezi, kabul ve barınma merkezi ile insan ticareti mağdurları sığınma evi; ilçelerde ise kaymakamlığa bağlı olarak görev yapan ilçe müdürlüğü tarafından yürütülür (Madde 4-3).

İl ve ilçe müdürlüklerinin çalışma usul ve esasları çıkarılacak yönergeyle belirlenir (Madde 4-4).

2.2.2.2. İl Müdürlüğünün Görevleri

Kanun ve ilgili diğer mevzuat çerçevesinde il müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- Düzenli ve düzensiz göçle ilgili iş ve işlemleri yürütmek;
- Uluslararası korumaya ilişkin iş ve işlemleri yürütmek;
- Geçici korumaya ilişkin iş ve işlemleri yürütmek;
- 19/9/2006 tarihli ve 5543 sayılı İskân Kanunu kapsamında Genel Müdürlükçe belirlenen görevleri yürütmek;

- İnsan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunmasına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek;
- Vatansız kişilerle ilgili iş ve işlemleri yürütmek;
- Uyum süreçlerine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek;
- Düzensiz göçle mücadele edilebilmesi amacıyla kolluk birimleri ve ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği yaparak bu alanda koordinasyonu sağlamak;
- Yabancılar, uluslararası koruma başvuru veya statü sahipleri ile vatansızlar ve insan ticareti mağdurlarının kendilerine mevzuat kapsamında tanınan haklara erişimini sağlamak amacıyla ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği yapmak;
- Kanunda öngörülen kurul ve komisyonların aldığı kararların uygulanması amacıyla çalışmalar yapmak;
- Kamu kurum ve kuruluşlarının göç alanına yönelik faaliyetlerine destek vermek ve bu faaliyetlerin sonuçlarını takip etmek, proje tekliflerini Genel Müdürlüğe sunmak;
- Görev alanlarıyla ilgili konularda üniversiteler, mahalli idareler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektörle iş birliği yapmak;
- Genel Müdürlük göç araştırmalarına destek vermek;
- Kanun kapsamında işlem görenlerin kişisel verilerini ilgili mevzuata ve taraf olunan uluslararası anlaşmalara uygun olarak almak, korumak, saklamak ve kullanmak;
- Kanun ve diğer mevzuatla il müdürlüğüne verilen görev alanıyla ilgili verileri toplamak ve analiz etmek;

- İlde bulunan insan ticareti mağdurları sığınma evi, geri gönderme ile kabul ve barınma merkezlerinin iş ve işleyişine ilişkin Genel Müdürlükçe verilecek görevleri yapmak;
- İl müdürlüğünün işleyişi ve personeliyle ilgili düzenleyici tedbirleri almak ve uygulamak;
- Genel Müdürlüğün görev alanıyla ilgili iş ve işlemlerden dolayı Genel Müdürlük veya taşra birimleri husumetiyle açılan ve il müdürlüklerine intikal eden yargı mercilerindeki davaları ikame, takip ve müdafaa ile icra dosyalarını takip etmek;
- Geri gönderme merkezleriyle ilgili olarak; düzensiz göçmenlerin geri gönderme merkezine giriş işlemlerini yapmak, geri gönderme merkezinin kurallara uygun şekilde işleyişini sağlamak, geri gönderme merkezlerindeki sınır dışı edilecek yabancılarla ilgili iş ve işlemleri yürütmek, yabancı tarafından bedeli karşılanamayan acil ve temel sağlık hizmetlerinin ücretsiz verilmesini sağlamak, yabancıya; yakınlarına, notere, yasal temsilciye ve avukata erişme ve bunlarla görüşme yapabilme, telefon hizmetlerine erişme imkânını sağlamak, yabancıya; ziyaretçileri, vatandaşı olduğu ülke konsolosluk yetkilisi, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği görevlisiyle görüşebilme imkânını sağlamak, çocukların yüksek yararını gözetmek, aileler ve refakatsiz çocukların imkânlar ölçüsünde ayrı yerlerde kalmaları için uygun ortam hazırlamak, çocukların eğitim ve öğretimi konularında ilgili birimle işbirliği yapmak, geri gönderme merkezini ziyaret etme izni verilen kurum veya kuruluşların ziyaretlerini sağlamak;
- Kabul ve barınma merkezleriyle ilgili olarak; uluslararası koruma başvuru veya statü sahipleriyle ilgili iş ve işlemleri yürütmek, bu kişilerin merkezlerin kapasitesine bağlı olarak barınma, iâşe, sağlık, sosyal ve diğer ihtiyaçlarını karşılamak, merkezde barınanlarla ilgili sevk/takip ve merkezler arası koordinasyonu sağlamak, merkezin iyileştirilmesine yönelik gerekli çalışmaları koordine etmek;
- İnsan ticareti mağdurları sığınma evleriyle ilgili olarak; insan ticareti mağdurlarının sığınma evine giriş işlemlerini koordine etmek, insan ticareti

mağdurlarının sığınma evinde barınmasını sağlamak, sağlık hizmetlerine, psikolojik desteğe, sosyal hizmet ve yardımlara, hukuki yardıma, eğitim ve öğretime, mesleki eğitim ve işgücü piyasasına ve diğer uygun görülen hizmetlere erişimini temin etmek, insan ticareti mağdurlarının bu alanda faaliyet gösteren ilgili sivil toplum kuruluşları ile uluslararası kuruluşlar tarafından sağlanabilecek danışmanlık hizmetlerine erişimini temin etmek, insan ticareti mağduru çocuk ise 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun yetkili ve görevli kıldığı makam veya merciiler ile iletişime geçmek, insan ticareti mağduru yabancı ise tercüme hizmeti sağlanması, vatandaşı olduğu ülkenin büyükelçiliği veya konsoloslukuna, rızası halinde bilgi verilmesi, vatandaşı olduğu ülke büyükelçilik veya konsolosluk yetkilileriyle görüşme imkânı tanınmasına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek, vatandaşı olduğu veya ikamet ettiği ülkeye gönüllü olarak geri dönmek isteyenlerin güvenli geri dönüşlerinin yapılmasına ilişkin iş ve işlemleri kolluk ve ilgili makamlarla koordine içinde yürütmek;

- Genel Müdürlükçe verilecek diğer görevleri yapmak(YUKK m.5).

2.2.3. Göç Politikaları Kurulu

2.2.3.1. Kuruluş

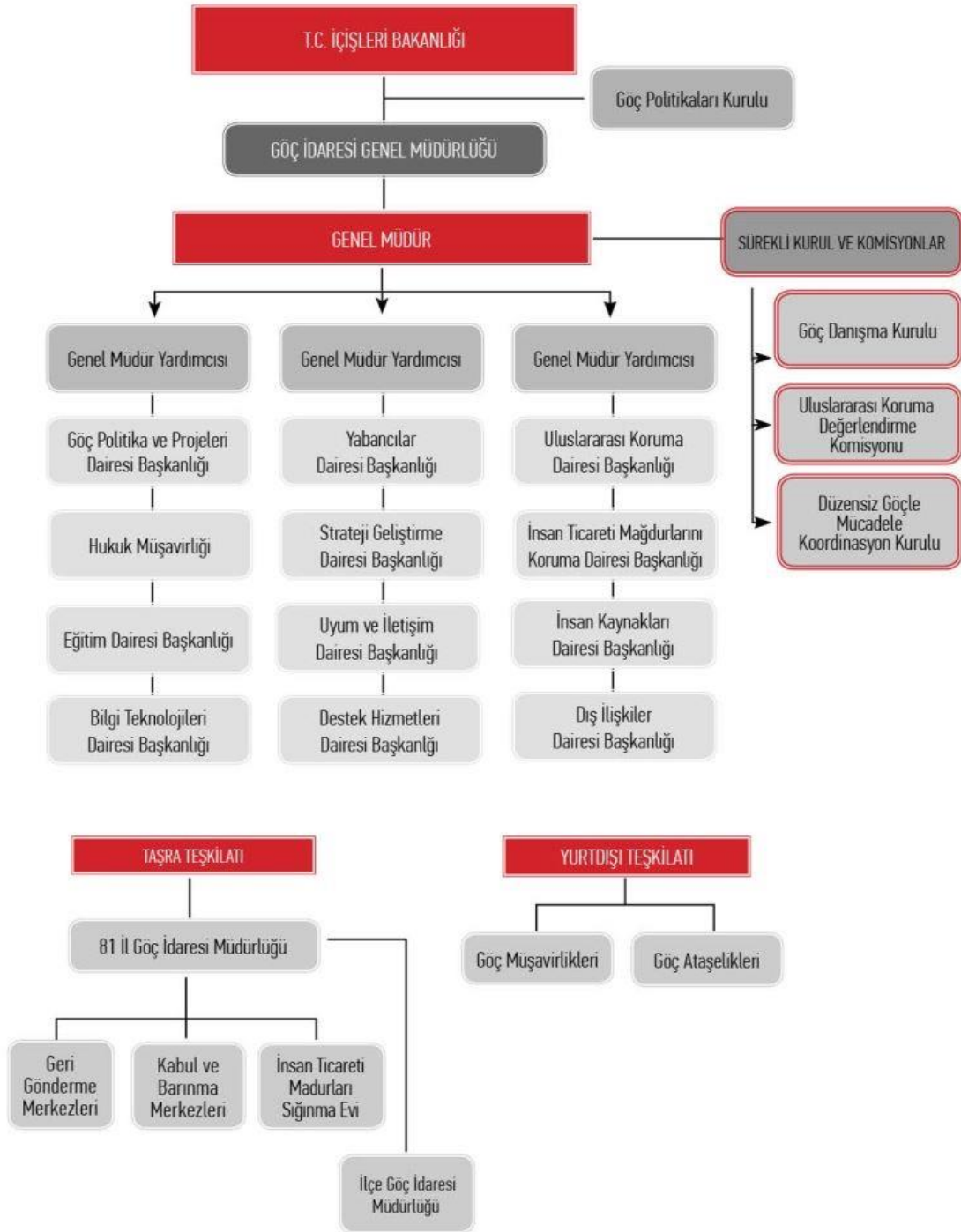
6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu 105-1. maddesine göre Göç Politikaları Kurulu, İçişleri Bakanının başkanlığında, Aile ve Sosyal Politikalar, Avrupa Birliği, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Dışişleri, İçişleri, Kültür ve Turizm, Maliye, Millî Eğitim, Sağlık ve Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme bakanlıkları müsteşarları ile Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanı ve Göç İdaresi Genel Müdüründen oluşur. Toplantı gündemine göre, konuyla ilgili bakanlık, ulusal veya uluslararası diğer kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri toplantıya davet edilebilir. Kanunun 105-2. maddesine göre Kurul, Kurul Başkanının çağrısı üzerine her yıl en az bir kez toplanır. Gerekli görüldüğü hâllerde Kurul Başkanının çağrısıyla olağanüstü toplanabilir. Toplantı gündemi, üyelerin görüşü alınarak Başkan tarafından belirlenir. Kurulun sekretarya hizmetleri, Genel Müdürlük tarafından yerine getirilir.

2.2.3.2. Kurulun Görevleri

Kurulun görevleri şunlardır:

- Türkiye'nin göç politika ve stratejilerini belirlemek, uygulanmasını takip etmek;
- Göç alanında strateji belgeleri ile program ve uygulama belgelerini hazırlamak;
- Kitlemel akın durumunda uygulanacak yöntem ve tedbirleri belirlemek;
- İnsani mülahazalarla toplu hâlde Türkiye'ye kabul edilecek yabancılar ile bu yabancıların ülkeye giriş ve ülkede kalışlarıyla ilgili usul ve esasları belirlemek;
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının önerileri çerçevesinde, Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu yabancı iş gücü ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının da görüşleri doğrultusunda tarım alanlarındaki mevsimlik işler için gelecek yabancılara ilişkin esasları belirlemek;
- Yabancılara verilecek uzun dönem ikamet iznine ilişkin şartları belirlemek;
- Göç alanında yabancı ülkeler ve uluslararası kuruluşlarla etkin iş birliği ve bu alandaki çalışmaların çerçevesini belirlemek;
- Göç alanında görev yapan kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonun sağlanmasına yönelik kararlar almak (YUKK m.105/3).

TEŞKİLAT ŞEMASI

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ŞARTLI MÜLTECİLERİN Sığınma BAŞVURUSUNUN USULÜ VE SONUÇLARI

Şartlı mülteciler için sığınma prosedürünü düşünmeden önce, farklı mülteci türlerini uluslararası koruma altında Türkiye’de tanımlamak önemlidir.

3.1. 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’ndaki Uluslararası Koruma Türleri

YUKK'un üçüncü kısmı, “Uluslararası Koruma” başlığını tasımakta ve böylelikle uluslararası koruma çerçevesinde; mülteci, şartlı mülteci ve ikincil koruma statüleri oluşturulmaktadır. Suriyeli mültecilere geçici koruma prosedürü de bulunmaktadır. Böylece yeni Kanun mültecileri aşağıdaki şekilde sınıflandırmıştır.

3.1.1. Mülteci

Uluslararası hukukta ve Türk hukukunda ‘mülteci’ statüsü farklı şekillerde tanımlanabilmektedir. Cenevre Sözleşmesinin yürürlüğe girmesinden önce, Türk hukukunda mülga 2510 sayılı İskân Kanunu31 m.3/3. uyarınca mülteci, ‘Türkiye’de yerleşmek amacıyla olmayıp, bir zorunlulukla geçici oturmak için sığınanlar’ olarak tanımlanmaktaydı. Cenevre Sözleşmesini ve 1967 tarihli Protokol esas alınarak Türkiye’ye iltica ve sığınma işlemlerini düzenlemek için hazırlanan İltica Yönetmeliği de mülteciyi coğrafi kısıtlamayı esas olarak tanımlamıştı. YUKK maddelerinin yürürlüğe girmesi, başka bir mülteci tanımını ortaya koymuştur.

Yeni Kanun’un 61. maddesinde mülteci tanımı şu şekilde yer almıştır:

“Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tâbiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan,

oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirlene işlemleri sonrasında mülteci statüsü verilir.”

Hem mültecilere ilişkin Sözleşme hem de YUKK’da açık olarak ifade edildiği gibi, Türkiye ancak Avrupa ülkelerinden, zulme uğrama korkusu sebebi ile zorla yerinden edilmiş ve Türkiye’ye gelmek zorunda kalmış kişileri mülteci olarak kabul edilebilecektir¹³⁴.

3.1.2. İkincil Koruma

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun “İkincil Koruma” başlıklı 63. Maddesinde “*Mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde;*
a) Ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek,
b) İşkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak,
c) Uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak,
olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirlene işlemleri sonrasında ikincil koruma statüsü verilir.” Hükmü yer almaktadır. İkincil koruma statüsü mülteci statüsüyle birlikte yabancılara en geniş haklar sağlayan uluslararası koruma çeşitlerinden biridir.¹³⁵

Abdolkhani ve Karimnia/Türkiye (Bingöllü Kılıcı, 2012, s.10-12) davasında ise en önemli husus ülkelere geri gönderilmeleri halinde idam edileceklerini ve sığınma talebinde bulunmak istediklerini belirten ancak yasadışı yollardan Türkiye’ye girdikleri için sınır dışı edilen başvuruçuların özgürlük ve güvenlik haklarının ihlal edildiğini, çünkü tutulmalarının iç hukukta bir temeli olmadığını, sulh ceza mahkemesi önüne çıkarıldıktan sonraki süreç içinde neden tutulduklarının kendilerine bildirilmediğini ve bu tutulma haline karşı bir hukuk yolu da bulunmadığını iddia etmeleridir. AİHM bu konuda, başvuruçuların çok ciddi görünen iddialarının ulusal makamlar tarafından değerlendirmeye alınmadığını, sınır dışı edilmelerine dair karar başvuruçulara bildirilmediği için itiraz edemediklerini, tutuldukları süre içerisinde açıkça talep etmelerine rağmen kendilerine hukuki yardım sağlanmadığını

¹³⁴ Doğan, a.g.e., s.90.

¹³⁵ http://www.calismamevzuati.com/onur_kocak_multeci_ve_ikincil_koruma_yazi36.html.

belirterek ilgili maddenin ihlal edildiğine karar vermiş, sınır dışı edilmelerinin de insan haklarına aykırı olduğunu söyleyerek Türkiye aleyhine tazminata hükmetmiştir.¹³⁶

3.1.3. Şartlı Mülteci

Yeni Kanun'un getirdiği önemli bir değişiklik ise, 1994 tarihli İltica ve Sığınma Yönetmeliği'nin 3. maddesinde yer alan *Sığınmacı* kavramını artık *Şartlı Mülteci* olarak isimlendiriyor oluşudur. Yeni Kanun'un *Şartlı Mülteci* başlığını taşıyan 62. Maddesi metni şu şekildedir: “*Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tâbiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışındabulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilir. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye’de kalmasına izin verilir.*” Türk hukukunda, Avrupa ülkeleri dışında, zulme uğrama korkusu sebebi ile zorla yerinden edildiği için Türkiye’ye gelmek zorunda kalan kişiler, şartlı mülteci olarak kabul edilmektedir.

Şartlı mülteci olarak kabul edilenler, güvenli üçüncü ülkeye yerleştirilmek üzere kabul edilmektedir. Ancak uygulamada güvenli üçüncü ülkeye yerleştirilen şartlı mültecilerin sayısı oldukça azdır. Dolayısıyla Türkiye’de şartlı mülteci statüsü verilen kişiler, Türkiye’de kalıcı olmaktadır demek de yanlış olmayacaktır¹³⁷.

Bu şekilde, işlem her koruma rejimine göre farklılık gösterir. Avrupa’dan gelmeyen sığınmacılar (şartlı mülteciler) Türkiye’de kalmamaya ilişkin ilke gereğince onlara başka ülke bulanana kadar ki süreçte Türkiye’de bulunmaları söz konusudur. Konumuz ile ilgili olarak, sadece şartlı mültecilere değinilecektir. Avrupa’dan gelmeyen mülteciler arasında, iki (2) nüfus grubu bulunmaktadır yani "Geçici Koruma"dan¹³⁸ yararlanan Suriye’liler grubu

¹³⁶Eda Bozbeyoğlu, Mülteciler ve İnsan Hakları, s.73; Bingöllü Kılıcı, 2012, s.10-12
Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi 2015, 2(1): 60-80 ISSN: 2148-970X.
DOI: <http://dx.doi.org/10.17572/mj2015.1.6080>

¹³⁷ Doğan, a.g.e., s.91.

¹³⁸ Geçici Koruma Yönetmeliği 22/10/2014 Tarihli 29153 sayılı Resmi Gazette Yayımlanmıştır.

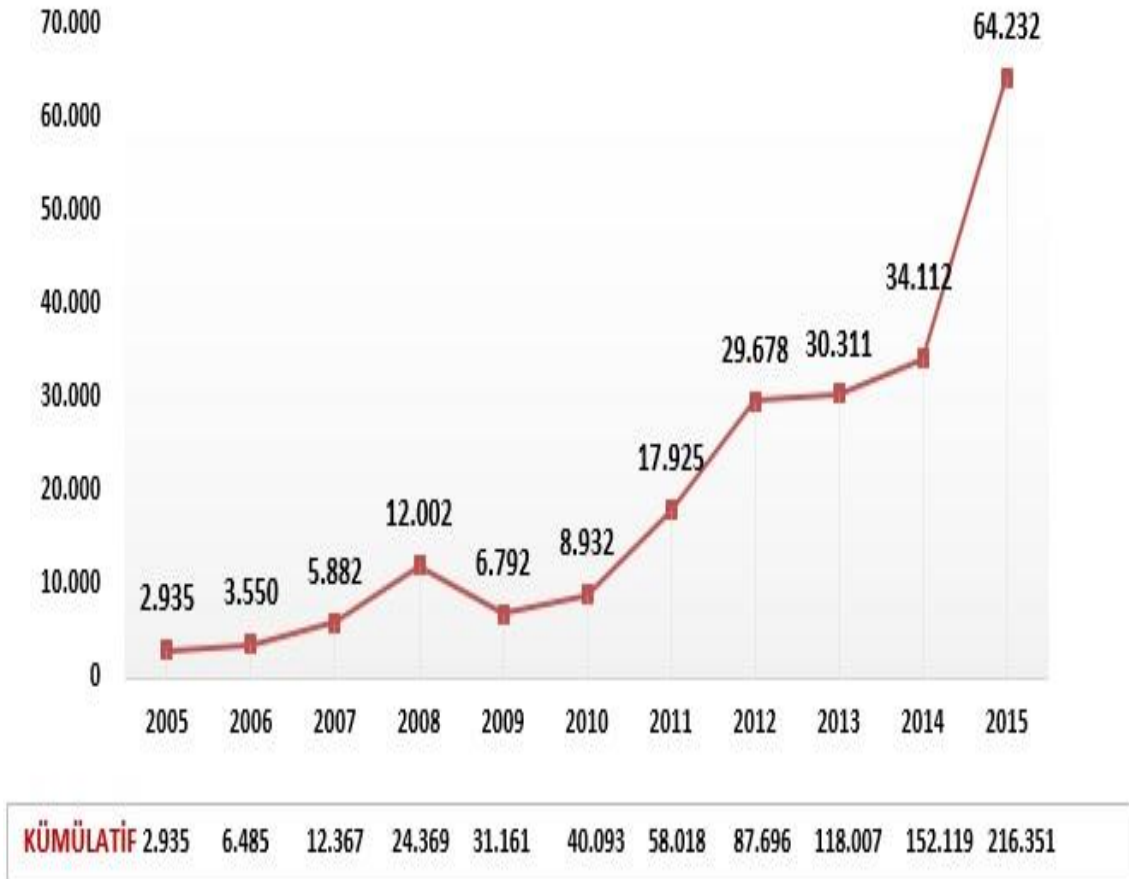
ve şartlı mülteci statüsünden yararlanan diğer grup (Iraklılar, Afganlar, Somalililer, İranlılar vb ..).

Kanunda yapılan tanımdan da anlaşıldığı gibi, şartlı mülteci statüsü de, mülteci statüsü gibi bireysel hüküm ve sonuç doğurmaktadır. Kitlel olarak ülkeye gelen kişilere şartlı mülteci statüsünün verilmesi söz konusu olamaz. Bu bağlamda, aşağıda da kapsamlı olarak açıklanacağı gibi, Suriye’den Türkiye’ye sığınmış olan kişiler, şartlı mülteci olarak kabul edilemez¹³⁹.

Ayrıca konumuz Türk makamlar tarafından tanınan Avrupa’dan gelmeyen sığınmacıların (Şartlı Mülteciler) uluslararası koruma altına geçici sığınma başvurularının süreci üzerinde odaklanmıştır. Bu nedenle, bu bölümde "şartlı mülteciler" ile ilgili uluslararası koruma altına geçici sığınma prosedürleri ve bundan kaynaklanan hukuki etkileri sunacağız.

¹³⁹ Doğan, a.g.e., s.91.

YILLARA GÖRE ULUSLARARASI KORUMA BAŞVURUSU

140

3.2. Şartlı Mültecilere İlişkin Sığınma Başvurusunun Usulü

Uluslararası korunmasına ilişkin 2013 yılında kabul edilen yasa Avrupa'dan gelmeyenler sığınmacılara (Şartlı Mültecilere) iki paralel prosedür imkanı vermiştir: biri BMMYK'ya karşı diğeri ise Türk yetkililere karşı. Bu prosedür STK'lar ve Uluslararası

¹⁴⁰Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'ne göre 2015 yılında uluslararası koruma başvuru sayısı 2014 yılına göre % 64'lük bir artış ile 64.232'ye yükselmiştir. 2005 yılından 2015 yılı sonuna kadar yapılan uluslararası koruma başvuru sayısı ise 216.351'dir.

kuruluşlar tarafından yoğun eleştiri konusu olmuştur. Çünkü bu prosedür etkili olarak sığınmacıları korumamaktadır.

Bu yeni mevzuat ile beraber bu prosedürü uyumlu hale getirmek için çaba harcanmıştır. Böylece, Türkiye’de, Avrupa’dan gelmeyenler sığınmacıların mülteci statüsünü elde etmek için iki (2) farklı yöntemler vardır: birincisi Türk yetkililerden geçici sığınma elde etmek için Uluslararası koruma prosedürü, ikincisi BMMYK mülteci statüsü belirleme prosedürü. Türk yetkililere karşı olan prosedür, Cenevre Sözleşmesi ve 1994 İltica Yönetmeliği uyarınca geçici ilticaları belirler. BMMYK, 1950 İltica ile ilişkin BM Yüksek Komiserliği Tüzüğü ve BM Genel Kurulu tarafından kabul edildiği çözünürlükler uyarınca mülteci statüsü başvuruları denetler.

3.2.1. Şartlı Mültecilerin Statüsünün Belirlenmesine İlişkin koşullar

Yabancı olma koşulu, mülteci statüsü kazanmak için gerekli olan temel koşuldur. Kişilerin mülteci statüsünü kazanabilmeleri için vatandaşı oldukları ülkenin dışında olmaları gerekmektedir.

Türkiye kanunlarına göre eğer bir kişi ırk, din, milliyet, belirli bir toplumsal gruba üyelik veya siyasi görüş sebebiyle zulüm gördükten sonra ülkesinden ayrılmaya zorlanırsa, o kişi geri dönme ihtimalinden korkuyordu. Aynı sebeplerden dolayı zulüm gördü.

Savaş, iç silahlı çatışma veya ayırım gözetmeksizin şiddet nedeniyle ülkesini terk etmek zorunda kalan bir ülke, ülkesini özellikle herhangi bir kişi için tehlikeli hale getirir.

Bir kişi ölüm cezasına çarptırılma tehlikesi ile karşı karşıya kalırsa veya bir kişi ölüm cezası uygulamakla tehdit ediyorsa, aynı kişi işkence ve diğer aşağılayıcı muameleye tabi tutulmaktan korkar; ve bu sebeplerden dolayı ülkesine geri dönemez, Türkiye'deki uluslararası korumadan yararlanabilir. Sığınmacının onun kaydını kolaylaştırılması için en az bir kimlik kağıt olmalıdır (YUKK m.62).

3.2.2. Şartlı Mültecilerin Statüsünün Belirlenmesine İlişkin Prosedür

Türk yasalarına göre, Avrupa’dan gelmeyen sığınmacılar Türkiye’de mülteci olamaz, ancak BMMYK’da başka ülkede yerleşim yeri başvuru yapma sürecine kadar geçici

sığınmadan yararlanabilirler. Bu kişiler kendi mülteci statülerini denetleyen BMMYK'nın sorumluluğu altındalar. 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi'nde Türkiye'nin çekince koyduğunu hatırla tutulmalıdır. Bu çekince Avrupa'dan gelmeyen sığınmacılar Türk makamlara sığınma başvuru olanağı mümkün kılmamaktadır. Buna karşın sadece Avrupa'dan gelen mülteciler Türkiye'de sığınma hakkına sahiptir. Ancak daha önce belirtildiği gibi Türk hükmeti Avrupa'dan gelmeyen mültecilere "Şartlı Mülteci"(YUKKm.62) denilen geçici sığınma hakkı tanımıştır. Böylece,"Şartlı" olarak adlandırılan bu mülteciler uluslararası korumaya başvururken paralel olarak iki prosedüre uymaları gerekir: bir oturma izni almak için Türk makamlara karşı yapılan prosedür, ikinci mülteci statüsü belirtmek için BMMYK'ya karşı yapılan prosedür. Ama bu iki prosedür ilgilerince karıştırılmaktadır.

Nitekim, Türk İçişleri Bakanlığı'na bağlı olan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, sığınma başvurularını incelemeye yetkili makamdır. Türk ulusal mevzuatına göre, Türkiye'ye yasal yollardan girmiş olan her kimse dilediği ilde İl Göç İdaresi Müdürlüğü'ne başvurusunu yapabilir. Buna karşın yasadışı yollardan girenler ise ancak girdiği ilden İl Göç İdaresi Müdürlüğü'ne başvurabilir.

Uluslararası koruma talebinde bulunmak isteyen kişi İl Göç İdaresi Müdürlüğü'ne başvurmaldır. İl Göç İdaresi Müdürlüğü (İGİM) illerde Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'(GİGM)nü temsil eder ve her ilde temsilici konumdadır. Türkiye'de uluslararası koruma başvuruları tesciline ilişkin önceden belirlenmiş herhangi bir süre bulunmamaktadır. Ancak uluslararası korumaya başvuruda bulunmak isteyen kişi uluslararası koruma başvuru sürecine ilişkin ülkeye girdikten sonra mümkün olduğunca en kısa sürede başlaması gerekir.

Uygulamada, ayrı olarak Suriye'den gelen sığınmacılar, uluslararası korumaya başvurmadan önce Ankara'da veya Van'da bulunan BMMYK merkezlerine kendilerini kayıt ettirmeleri gerekir. Bu merkezde BMMYK memurları Sığınmacılar ve Mülteciler Dayanışma Derneği adında bir sivil toplum ile işbirliği yaparak ilk gelen sığınmacı kayıtları tescil ederler.

Kayıt merkezindeki BMMYK yetkilileri, mülteciye Türk yetkililere uluslararası koruma başvurusunu hangi ilde (Uydu kent)¹⁴¹ yapacağını gösterir. Uluslararası korumaya başvurmak isteyenler BMMYK kaydından sonra 15 gün süre ile BMMYK'nın belirlediği il'e gidip İl Göç İdaresi Müdürlüğü'ne başvurmaları gerekir.

BMMYK kaydı yapıldıktan sonra, BMMYK tarafından belirlenecek bir tarih ile mülteci statüsü belirleme mülakatı ilgili kişiye bildirilecektir. BMMYK karşı olan prosedür 3 yıl veya daha fazla sürebildiği unutulmamalıdır. Bu süreçte aday olan kişi işbirlik ve sabırlı olmalıdır. Çünkü bu prosedür yeni yerleşecek ülkelere(ABD, Kanada, İsveç, Norveç, Avustralya, vb....) bağlıdır, ailesinin tüm üyelerini bildirmelidir. Bu prosedür bazen Emniyet prosedürü ile aynı zamanda gerçekleşir. Genellikle aday olan kişioturma izni aldıktan sonra gerçekleşir.

Başvuru sahibi olan kişi önerildiği İlde uluslararası koruma için İl Göç İdaresi Müdürlüğü(İGİM)'ne başvuru yaptığında, İGİM görevliler kişi ile kayıt mülakatı yapar. İGİM'nin işleri yoğun olması nedeniyle kişinin kayıt mülakatı uluslararası koruma başvuru yaptığı günde olmayabilir. Böyle durumda İGİM görevliler tarafınca kayıt mülakatı tarihi ve saati belirlenir.

Kayıt mülakatı sırasında İGİM görevliler kişiye kimlik bilgilerini, ülkesini terk etme nedenlerini, Türkiye'ye gelmek için izlediği yolu sorar. Aynı zamanda gerekirse kişi, pasaportunu, kimlik yerine geçebilen belgelerini, ülkesinde karşılaştığı sorunları ile ilgili belgelerini sunmalıdır. İGİM görevliler kimlik ve diğer belgelerin fotokopisini alır orijinal belgeler kişiye iade edilir.

Sahte belge teslim etme veya kimlik üzerinde yalan söyleme bu prosedürü tehlikeye atabilir. Türk yetkililer, bu işlemi iptal edebilir ve kişi sınır dışı etme ile cezalandırılabilir (YUKK m. 86/1(a)).

¹⁴¹Türkiye iltica sistemine göre, sığınma talebinde bulunan kişiler, başvurularının ardından, sığınma prosedürü süresince ikamet edeceği bir şehre yönlendirilir. Yönlendirilen bu şehir Uydu kent olarak adlandırılmaktadır. Uydu kentler: Afyon, Ağrı, Aksaray, Amasya, Bilecik, Burdur, Çankırı, Çorum, Eskişehir, Hakkâri, Hatay, Isparta, İzmir, Karaman, Kastamonu, Kayseri, Kırıkkale, Kırşehir, Konya, Kütahya, Nevşehir, Niğde, Silopi, Sivas, Tokat, Van ve Yozgat.<http://multeci.info/wp-content/uploads/2016/03/Turkiye-de-Multeci-Olmak-Uydu-kentler-Izleme-ve-Raporlama-Projesi-Kapanis-Toplantisi-Notlari-Ankara.pdf>

Gerekli görülürse İGİM görevlileri kişinin kişisel eşyalarını inceleyebilir. Kayıt yaparken, parmak izi ve bir biyometrik kimlik fotoğrafı alınacaktır. Gerekli görüldüğü takdirde İGİM görevlileri tıbbi muayene için aday kişiyi hastaneye yönlendirebilir. Beraberindeki ailesi üyeleri aynı kayıt gereksinimlerine tabi olacaktır. Kayıt mülakatı sırasında uluslararası koruma başvurusunun incelenmesi ve değerlendirilmesi ile ilgili sözlü ve yazılı olarak kişiye bildirilecek, uluslararası koruma başvurusu olarak hak ve yükümlülükleri ve kişilerin erişebileceği bazı hizmetler, olumsuz karar durumunda mevcut hukuki yollardır.

Kayıt işlemleri bittikten sonra adaya gerekirse ailesinin üyelerine "Uluslararası Koruma Başvuru Kayıt Belgesi" verilecektir. Bu belge ikamet değerindedir ve 30 gün süre ile geçerlidir. Bu belge elde edildiği takdirde kişinin uluslararası koruma başvuruda bulunmuş anlamına gelmektedir. Bu belge ücretsiz verilir ve gerekirse İGİM tarafından geçerlilik süresi uzatılabilir. Kayıttan sonra, uluslararası koruma başvurusu hakkında kişinin ayrıntılı bilgi sunacak bir bireysel mülakatının tarihi ve saati İGİM görevlileri tarafınca adaya bildirilir¹⁴².

Şartlı mülteci statüsü isteyenler, bireysel görüşmelerden sonra, kendilerine ve gerekirse ailelerin üyelerine bir vesikalık fotoğrafı olan "Uluslararası Koruma Başvuru Kimliği" verilecektir. Bu belge ücretsiz verilir. Geçerlilik süresi 6 aydır ve yenilebilir bir belgedir. "Uluslararası Koruma Başvuru Kimliği" sahip olan kimse uluslararası koruma başvuru yaptığını ve değerlendirme aşamasında olduğunu gösterir. Böylece, bu belge kişiye Türkiye’de yasal olarak kalma hakkı vermektedir. Kayıt sırasında şartlı mülteci "kabul olunamaz" olarak kabul edilirse veya İGİM görevlileri talebini "hızlandırılmış prosedür"e göndermeye karar alırsa "Uluslararası Koruma Başvuru Kimliği" kişiye verilmeyecektir¹⁴³.

Kayıt veya bireysel görüşme sırasında GİGM/İGİM görevleri ile kişi arasında iletişim sağlamak için bir tercüman bulunacaktır. Tercümanlık masrafları GİGM/İGİM tarafından karşılanır hiçbir şekilde kişi tarafından talep edilemez.

GİGM ve BMMYK prosedürleri iki ayrı prosedür olduğu unutulmamalıdır. Her iki prosedürün fonksiyonu aynıdır ama farklı sonuçlar doğurur. Uluslararası koruma talep eden

¹⁴² http://www.unhcr.org/turkey/uploads/root/leaflet_and_adresses_en_francais.pdf

¹⁴³ Çelikel, A., ve Gelgel, G. Ö. (2014). *Yabancılar hukuku* (Yenilenmiş 21. Bası). İstanbul: Beta.

sıfatıyla Türkiye’de kalma, kişinin zorunlu olarak uyması gereken makam ve talebini inceledikten sonra Türkiye’de kalıp kalmayacağına karar veren tek makam GİGM’dir. Uluslararası koruma başvurusu hakkında karar veren tek yetkili organ GİGM’dir. Ayrıca, BMMYK prosedürün amacı sığınma arayan ya da Türkiye’de uluslararası korumaya ihtiyaç duyan insanların varlığı hakkında bilgi almaktır. BMMYK, GİGM tarafından yapılan değerlendirme bakılmaksızın uluslararası hukuk kriterlerine göre mülteci statüsünün belirlenmesi için kendi işlemlerini yapar. BMMYK, GİGM’den bağımsız olarak kişinin talebini inceler.

3.2.3. Başvuru Sahiplerinin İdari Gözetimi

Uluslararası koruma başvurusunda bulunan kişiler başvuruları değerlendirilip karar verilene kadar kendi imkanları dahilinde, Türkiye’de istedikleri yerde kalabileceklerdir. Bu kişiler özel durumları gereği, kalacakları yerlerin belirli olmaması ve imkanlarının yeterli olmaması ihtimali oldukça yüksektir. Ayrıca bu kişilerin durumlarından kaynaklanan bazı belirsizlik ve sakıncaların var olması, koruma başvurusu değerlendirilinceye kadar bu kişilerin idari gözetim altına alınmaları neticesini doğurabilir.

Netice itibarıyla, koruma talebi başvurusu değerlendirilen her yabancı kural olarak idari gözetim altına alınmamakla birlikte, bazı istisnai hallerde uluslararası korunma başvurusu, idari gözetim altına alınma neticesini doğurabilir¹⁴⁴.

3.3. Karşılaşılan Zorluklar

"Coğrafi sınırlama" geçici sığınmacıların karşı karşıya kalabileceği en büyük sorundur. BMMYK’ya karşı veya Emniyete karşı prosedürler de diğer sorunları oluşturur.

3.3.1. BMMYK önündeki Prosedürde Karşılaşılan Sorunlar

Birkaç geçici sığınmacılarla yaptığımız görüşmelerden, bu işlem sırasında acelesizlik, eşitsizlik ve belirsizlikten şikayet ettikleri tespit edilmiştir.

¹⁴⁴ Çelikel ve Gelgel, a.g.e., s.128-129.

Nitekim, Türkiye'de BMMYK çalışmaları kesinlikle Türk İçişleri Bakanlığı'nın kararları ve aynı zamanda üçüncü ülkelerin kararları ile sınırlıdır. Bakanlık ile ilgili olarak, genellikle mülteci statüsünün belirlenmesi konusunda BMMYK'nın kararlarını onaylar. En iyi durumlarda kayıttan sonra 4-8 ay arasında birinci görüşme yapılır, 4-6 ay arasında karar çıkar. Olumsuz karar verildiği takdirde cevap yaklaşık 8 ay sonra gelir. Türkiye'de mültecilerin fazla olması nedeniyle bu prosedür daha fazla zaman alarak 3 veya 4 yıla kadar sürebilir.

Gene mültecilere göre BMMYK kayıtları eşitsiz şekilde işler. Uyruk ülke, eğitim düzeyi, uluslararası sosyal medya üyeliği, yapılan zulmun boyutu prosedür sırasında ve kararında önemli etki yapar. Bu ev sahibi ülkeler belirli türdeki mültecileri almaktan kaçınırlar. Örneğin bazı ev sahibi ülkeler Afgan mülteciler almaktan kaçınırlar. Bu durum onların işlemlerini uzatır.

Dosya incelemeyi etkileyen lobiler de ekleyelim buna, İslam lobisi, Pers lobisi, Arap lobisi, Hristiyan lobisi vb.

Birçok kişi özellikle Afgan ya da bazı Afrika ülkeleri, iki (2) yıl sonra ilk karara kavuşurlar. 25 Haziran 2011 yılında Türkiye'deki BMMYK'ya gönderilen açık mektupta Afgan sığınmacı ve mülteciler sığınma başvurusunda ve yeniden yerleştirmede BMMYK'nın onlara yaptığı ayrımcılığı ve kızgınlıklarını dile getirmiştir¹⁴⁵. BMMYK'nın onlara karşı görevini yapmadığını, taleplerinden dönmelerine ittiğini, hayatlarını tehlikeye atarak Avrupa'ya kaçak yolla girmelerine ittiğini de dile getirdiler. Türkiye'den kaçmaya çalışırken gözaltına alınanlar ise geldikleri ülkelere kusurlu olarak gönderilmektedir. Bu geri göndermeme ilkesine aykırıdır.

Şartlı Mülteciler BMMYK'nın tercümanlarının dillerini az bildiklerinden şikayetlidirler. Tercümanların sabırlı şekilde sığınmacıları dinlemediklerini söylemektedirler. Türkiye'deki BMMYK uluslararası hukuk kuralları dönüştürerek böylece sığınma taleplerini eşitsiz, beceriksiz ve nezakatsız olarak işler. Sorumluluklarını da düzgünce yerine getirmemektedir.

¹⁴⁵An open letter from Afghan refugees in Turkey to UNHCR, 25 juin 2011. <http://www.kabulpress.org/my/spip.php?article71113>

İltica sistemi ile Türk yetkililer arasındaki karşılık bağımlılık arkasında gizlenerek Avrupa'dan gelmeyen mültecilerin haklarını ihlal eder.

3.3.2. Türk Makamlar önündeki Prosedürde Karşılaşılan Sorunlar

1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi'nin onaylanması sırasında Türkiye tarafından çıkarılan coğrafi sınırlama Türkiye'nin geçici sığınma sorumluluğu yükümden kurtulduğunu anlamına gelmektedir. Ancak, Türk yetkililer başka ev sahibi ülkeye yerleşmek kararını çıkana kadar bu tür geçici sığınmacılara oturma izni vermektedir. İşlem sırasında, sığınma arayanlar birtakım zorluklarla karşı karşıya gelmektedirler.

Emniyet denetiminde BMMYK mektubu aldıktan sonra, aday geçici sığınma işlemine başlatmak için uydu şehirlerindenona belirtilene gitmesi gerekir.

Yasada “kabul edilmez başvuru, ilk iltica ülkesi, güvenli üçüncü ülke, hızlandırılmış prosedür, başvurunun çekilmiş sayılması gibi bizim mevzuatımıza ilk defa giren kavramlar var ve uygulamada sıkıntı oluşturabilir. Mesela, Afganlar için ilk iltica ülkesi genellikle İran. İran üzerinden Türkiye'ye ulaşmış bir Afgan mülteciye “ilk iltica ülken İran, orada koruma araman gerekiyordu” denebilecek.

Kişiler ikamet kimliği çıkartmak için ikametgah adresleri olması gerekir. Türk yasalarına göre, uluslararası koruma başvuranların konaklama hakları yoktur. Adaylar GİGM tarafından belirtilen ilde kendilerince ev bulmaları gerekir, ev kiralama imkanları olmadığı halde bu masrafları kendiler tarafından karşılanması gerekmektedir. Ancak hassas sığınmacılar, Yozgat ve Erzurum illerinde bulunan Karşılama ve Konaklama Merkezlerinden birinde ücretsiz olarak yerleştirilebilir.

Sivil toplum kuruluşlarının kabul ve barınma merkezlerine erişimi sıkıntılı. Bir de bu yasa resmi gazetede yayımlandıktan sonra kısmen, sadece teşkilatla ilgili kısım yürürlüğe girecek. Geri kalan bütün bu düzenlemeler bir sene sonra yürürlüğe girecek. Bir sene daha eski mevzuat ve uygulamalar geçerli olacak.

En sıkıntılı alanın sağlık hizmetlerine erişim olduğunu gördük. Biliyorsunuz, genel sağlık sigortası kapsamında olmadıkları için sağlık hizmetleri ile ilgili masraflar ya SYDV tarafından ya da kendilerince ödenmek zorunda. Buna ek olarak ikamet tezkeresi

edinemeyenler hastanelere kayıt olamamakta ve dolayısıyla tedavi görememekte. Aynı şehirdeki farklı hastaneler farklı uygulamalar izliyor olabiliyor. Kimi hastanelerde muayene için ücret alınmazken, kimilerinde alınıyor. Yine kimi hastanelerde kayıt olmada dahi sıkıntılar yaşanabiliyor. Ayrıca sağlık alanında ilaçları edinmede de ciddi sıkıntılar yaşandığını gözlemledik.

Bu durum geçici sığınmacılar karşısına çıkan bir engeldir. Bazıların maddi desteği olmadığı için kendilerine önerilen uydu kentine gitmeyi reddeder. Bu karşı olarak Suriyeli mülteciler geçici koruma nedeniyle bunlardan daha iyi durumdalar. Suriyeli mülteciler kamplara yerleştirilmiştir. Sağlık hizmetinden ücretsiz olarak yararlanırlar. Yemek çeki alma ve çocuklarını okula gönderme hakkına sahiptirler. Mamafih geçici sığınmacılar bu haklara sahip değildirler.

Kişi uydu kentinde yerleştikten sonra, prosedür boyunca her hafta mevcudiyetini bildirmek için emniyete gitmek zorundadır. Aday kişi haftada mevcudiyetini bildirmediği takdirde ceza ödemek zorunda kalır. Aday emniyetten izinsiz şehir dışına çıkmamalıdır. Bazı adaylar bu uygulamayı sıkıcı buluyorlar. Onlardan birinin ifadesiyle "Hapisteymişiz gibi". Bazı adaylar Suriyelilere göre daha az sağlık sigortaları olduğunu söylemektedirler. Ayrıca uluslararası koruma başvurunun geri çekilmiş sayılması da çok muğlak ibareler içeriyor. Örneğin mülteci ikamet şehrini izinsiz terk ederse başvurusunu geri çekmiş sayılıyor, hızlandırılmış prosedüre alınıyor. Bu prosedür başvurunun layıkıyla ve adilane bir şekilde değerlendirilmesini çok zorlaştıracak bir prosedür.

Bazılar dil sorunları ile karşı karşıyalar. Bazı uydu kentlerde belirli dillerin tercümanları bulunmamaktadır. Bu iletişimde büyük bir soruna neden olur.

İş sorunu da not etmek gerekir. Çünkü uydu kentlerin çoğunda iş olanağı bulunmamaktadır. Bu nedenle bazı adaylar prosedür boyunca hayatlarını sürdürebilme amacıyla İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük şehirlerde yasadışı olarak kalmaya karar verdiler.

Genel olarak, geçici sığınma arayanların çoğu prosedürden dönme kararı alırlar. Bazılar hayat pahasına yasadışı olarak Avrupa'ya gitmeye karar aldılar. Bazılar da ülkelerinde durumlar iyi olması beklene kadar yasadışı çalışmak için İstanbul'da kaldılar.

Durum bu şekildeyken, bu geçici sığınma prosedürü geliştirmek için hangi perspektifler ele alacağız?

3.3.3. Çözüm Önerileri

Yukarıda bahsedilen birkaç zorluk göz önüne alındığında, geçici sığınma talebi için bu prosedürün iyileştirilmesi için bazı umutları göz önüne almak zorunludur. Türk makamları şunları yapmalıdır:

- 1951 Cenevre Sözleşmesinden "Coğrafi Sınırlamayı" kaldırmaktır;
- Avrupa Birliği üye ülkeleri gibi sığınmacıları ayırım yapılmaksızın mülteci statüsü vermek;
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü için daha fazla hukuki ve mali kaynak sağlanmalıdır;
- Avrupa dışındaki sığınmacıların uluslararası korunmasına ilişkin ulusal mevzuat güçlendirilmelidir;
- Avrupa dışındaki mültecilerin korunması için BMMYK ile işbirliğini güçlendirmek;
- Avrupa dışındaki mülteciler için uydu şehirlerinde odakları kurmak;
- Mesleki eğitim ve dil öğrenimi yoluyla yerel entegrasyon programını güçlendirmek;
- Geçici sığınmacıların Türkiye'nin ekonomik kalkınmasına katılmasına izin verecek bir istihdam entegrasyon programı oluşturmak;
- Yerel göç memurlarının mülteci ve sığınmacıların nedenleri üzerindeki kapasitelerini güçlendirmek;
- Tercümanların sayısı fazlalaşmak;
- Sığınmacılar için bir salgın önlemek için sağlık sigortası sistemini güçlendirmek;
- Sığınmacıların çocuklarını okula hazırlama prosedürlerini kolaylaştırmak.

BMMYK şunları yapmalıdır:

- Geçici bir sığınma başvurusunun usulünü kolaylaştırmak;

- Sığınmacılara yardımcı olmak için tüm Uydular şehirlerinde BMMYK temsilciliği yapmak;
- Türkiye'nin mülteci yasasını teşvik etmesine yardımcı olmak;
- Yerel STK'ların kurumsal ve operasyonel kapasitesinin güçlendirilmek;
- Yerel mülteciler arasında farkındalık yaratmak için kampanyalara devam etmek;
- Sığınmacılara maddi ve mali destek artırmak.

3.4. Şartlı Mültecilere İlişkin Sığınma Başvurusunu Sonuçları

3.4.1. Şartlı Mülteci Kararının Sonuçları

Şartlı mülteci başvuruları valiliklerce kaydedilecektir (YUKK m.69/1). Etkin ve adil karar verebilmek amacıyla, başvuru sahibi ile kayıt tarihinden itibaren 30 gün içinde bireysel mülakat yapılacaktır (YUKK m.75/1). Mülakatı tamamlanan başvuru sahibine ve varsa birlikte geldiği aile üyelerine, uluslararası koruma talebinde bulunduğunu belirten ve yabancı kimlik numarasını içeren 6 ay süreli “Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Kimlik Belgesi” düzenlenir. Başvurusu sonuçlandırılmayanların kimlik belgeleri, 6 aylık sürelerle uzatılır.

Başvuru sahibi, kayıt tarihinden itibaren en geç altı(6) ay içinde Genel Müdürlükçe sonuçlandırılır (YUKK m.78/1). Kararlar bireysel olarak verilir; uluslararası korumanın haricinde tutulanlar dışında, aile adına yapılan başvurular bütün olarak değerlendirilir ve verilen karar tüm aileyi kapsar (YUKK m. 78/2).

Şartlı mülteci statüsü verilenlere; yabancı kimlik numarasını içeren 1'er yıl süreli “Uluslararası Koruma Statüsü Sahibi Kimlik Belgesi” düzenlenecektir(YUKK m. 83/2). Ayrıca şartlı mültecilere statüsü sahiplerine, Passaport Kanunu'nun 18. maddesi çerçevesinde, yabancılara mahsus damgalı pasaport verilir (YUKK m.82/2). Şartlı mülteci statüsü sahibi kişiye, genel Müdürlükçe, kamu düzeni veya kamu güvenliği nedeniyle belirli bir ilde ikamet etme, belirlenen süre ve usullerde bildirimde bulunma yükümlülüğü getirilebilir (YUKK m.82/1)¹⁴⁶.

¹⁴⁶ Çelikel ve Gelgel, a.g.e., s.131.

3.4.2. Şartlı Mülteci Statüsünün İptali

Şartlı mülteci statüsü verilen kişilerin bu statüleri bazı hallerde iptal edilebilir. YUKK'un 86(1). maddesine göre, şartlı mülteci statüsü sahibi kişiler;

- Sahte belge kullanma, hile, aldatma yoluyla veya beyan etmediği gerçeklerle statü verilmesine neden olanların,
- Statü verildikten sonra, 64 üncü madde çerçevesinde hariçte tutulması gerektiği anlaşılanların, statüsü iptal edilir.

Yabancıнын iptal kararına karşı itiraz ve dava yoluna başvurma hakkı vardır (YUKK m.86/2).

3.5. Şartlı Mültecilere İlişkin Kararlara Karşı İtiraz ve Yargı Yolu

Prosedür başlarsa takibinde hukuki sonuçları(etkileri) olacaktır: Başvuru sahibiye da kabul edilir ya reddedilir.1982 Anayasasının 138/son maddesindeki, “Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez” şeklindeki düzenleme, gerek kararla ilgili olarak idari merciinin mahkemenin yorum yetkisini engelleyememesi ve gerekse idarenin mahkeme kararının uygulanmasında takdir yetkisinin bulunmaması nedenleriyle AIHM kararlarıyla uyumludur¹⁴⁷.

YUKK'un 80. maddesine göre, şartlı mültecilere ilişkin kararlara karşı idari itiraz ve yargı yoluna başvurulabilir. Bu maddede ayrıca itiraz edilmesine ve yargı yoluna başvurulmasına ilişkin esaslar öngörülmüştür.

3.5.1. Şartlı mültecilere İlişkin Kararlara Karşı İtiraz

Başvuru sahibi Türk yetkilier tarafından reddedilirse kişi, idari itiraz yoluylabu kararın gözden geçirilmesini talebinde bulunabileceğini hatırlamak gerekir. Haber aldıktan

¹⁴⁷İbrahim Şahbaz, *AIHM Kararlarında Yargı Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı*, s.243; http://www.anayasa.gov.tr/files/pdf/anayasa_yargisi/ibrahim_sahbaz.pdf

15 gün içinde aday bizzat olarak veya avukatı tarafından Uluslararası Koruma Değerlendirme Kurulu'ya karşı itirazde bulunabilir(YUKK m.80-1a).

İdari itiraz sonucu alınan karar, ilgiliye veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Kararın olumsuz olması hâlinde, ilgili kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında kendisi veya yasal temsilcisi bilgilendirilir(YUKK m.80-1b).

Yasada sınırdışı, idari gözetim kararlarının hangi kriterlere göre alınacağı düzenleniyor, mevzuat boşluğuna yönelik kısmi bir iyileşme var. Yeterli mi? Bu kriterler içinde ciddi eksiklikler ve sorunlar var. Mesela, geri gönderme merkezinde olan birinin sınırdışı kararına 15 gün içinde itiraz etmesi, yargı yoluna başvurusu gerekiyor. Geri gönderme merkezinde olan birinin hukuk sistemini bilmezken bunu yapması zor. 15 gün gerçekçi değil. Ayrıca sınırdışı idari gözetimde uluslararası koruma talebi reddedilen kişilerin bu kısa sürelerde yargıya başvurma hakları var, ancak yargının kararı üst denetime açık değil. Bu da ciddi bir sorun. Bu konularda belirlenen standartlar iyileştirmeye muhtaç.

3.5.2. Şartlı Mültecilere İlişkin Kararlara Karşı Yargı Yolu¹⁴⁸

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 125. maddesine göre, İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açık olup, İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2/1-b maddesine göre, idari eylem işlemlerden dolayı hakları muhtel olanlar tarafından açılacak tam yargı davalarının, idari dava türlerinden olduğu¹⁴⁹.

Başvurunun kabul edilemez olduğuna ve hızlandırılmış değerlendirmeye ilişkin kararlara karşı, kararın tebliğinden itibaren onbeş(15) gün; diğer idari karar ve işlemlere karşı kararın tebliğinden itibaren otuz(30) gün içinde, ilgili kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı tarafından yetkili idare mahkemesine başvurulabilir. Başvurunun kabul edilemez olduğuna ve hızlandırılmış değerlendirmeye ilişkin kararlara karşı idare mahkemesinde açılan davalar onbeş gün içerisinde sonuçlandırılır. İdare mahkemesinin bu konuda vermiş

¹⁴⁸Danıştay 10. Dairesi'nin 20. 01. 2000 tarihli , E. 98/ 1481. K . 2000/131.

<http://www.ankarabaru.org.tr/Siteler/1940-2010/Kitaplar/pdf/untit2007/multeci.pdf> s.99

¹⁴⁹ İdari Yargılama Usulü kanunu 20/1/1982 tarihli 17580 sayılı Resmi Gazette Yayınlanmıştır. http://www.sirabasi.av.tr/2577-sayili-idari-yargilama-usulu-kanunu_69_tr.html
<http://www.resmigazete.gov.tr/default.aspx>

olduğu karar kesindir. İtiraz veya yargılama süreci sonuçlanıncaya kadar ilgili kişinin ülkede kalışına izin verilir(YUKK m.80)¹⁵⁰.

Mahkeme temyizi bu on beş (15) günlük süre içerisinde değerlendirir ve nihai bir karar verilir. Bununla birlikte, kişiye temyiz veya yargılama usulü sonuçlanıncaya kadar geçici oturma izni verilir.

İdare Mahkemesinin kararında, İran vatandası olan davacıya ikamet izni verilmemesine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davada, Ankara 10. İdare mahkemesi'nce verilen 19.4.2000 gün ve E: 2000-40 sayılı yürütmenin durdurulması kararının kaldırılması istenilmektedir¹⁵¹.

3.6. Başvurusun Kabulü Halinde Başvurucunun Hukuki Statüsü ve Hakları

Türk makamlar Avrupa'dan gelmeyen sığınma arayanlara geçici sığınma hakkı tanımaktadır. Bu başvuru sahibi kişiler için bu statüyü elde ettiklerinde bazı haklar ve yükümlükler doğar. Şartlı mülteci statüsü sahibi kişiler, karşılıklılık şartından muaftır. Başvuru sahibine, başvurusu reddedilen veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilere sağlanan hak ve imkanlar, Türk vatandaşlarına sağlanan hak ve imkanlardan fazla olacak şekilde yorumlanamaz(YUKK m.88).

3.6.1. Ulusal Prosedür Boyunca Türkiye'deki Şartlı Mültecilerin Hakları:¹⁵²

- Prosedür sırasında hak ve yükümlülükler ile ilgili, ilgili kişinin anadilinde veya başka bildiği dilde bilgilendirme hakkı;
- Geçici sığınma arayanlara ve mültecilere verilen ücretsiz hizmet ve yardımdan yararlanmak için ilgili makamlara başvurma hakkı (YUKK m. 89/2). Ayrıca prosedür sırasında BMMYK'ya başvurulabilir;
- Nihai karar verilene kadar Türkiye'de ikamet etme hakkı;

¹⁵⁰ Ekşi, N. (2015). Yabancılar ve uluslararası koruma hukuku (3. Baskı). İstanbul: Beta, s.206.

¹⁵¹ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Y.D İtiraz N°2000/1190
<http://www.memurlar.net/common/news/documents/562360/ek-18-ankara-bim-yd-itaraz.pdf>

¹⁵² http://www.unhcr.org/turkey/uploads/root/leaflet_and_adresses_en_francais.pdf

- İlgili kişi Türk okullara çocuklarını kayıt ettirme hakkı. 6 ve 14 yaş arası çocuklar için, eğitim bir haktır ve ücretsiz. Türkçedeki becerileri okul notlarını belirler (YUKK m. 89/1);
- Yasal olarak iş bulma ve çalışma hakkı. İşvereni bulup, çalışma izni alındıktan sonra bu haktan yararlanır. Şartlı mülteci, uluslararası koruma başvurusu tarihinden 6 ay sonra çalışma izni almak için başvurabilirler (YUKK m.89/4(a)). Ancak iş veren maaşları ödemek ve il yetkililere karşı yabancı birinin istihdamı doğrulamak zorundadır. Bu süreç zordur ve istihdam fırsatları oldukça sınırlıdır;
- Maddi ve tıbbi yardım için Sosyal Yardımlaşma'ya ve Dayanışma Vakfına (DY) başvurma hakkı. Yabancılar dairesi tarafından Dayanışma Vakfına gönderilmek gerekir (YUKK m. 89/3);
- Kötü muamele veya hak ihlali durumunda mahkemeye başvurma hakkı. İkamet edildiği ilde Barolar Birliği(avukatlar)'nden ücretsiz hukuki yardım talebinde bulunabilir.

3.6.2. Türkiye'de Yasal Prosedür Boyunca Şartlı Mültecilerin Yükümlülükleri.

Şartlı mülteci statüsü sahibi, bu korumadan yararlanabilmek için yerine getirmesi gereken yükümlülöklere ek olarak;

- Çalışma durumlarına ait güncel bilgileri ve
- Gelirlerini ve varsa taşınır ve taşınmazlarını

30 gün içinde bildirmekle yükümlüdürler (YUKK m.90/1(a)(b)).

Bu kişiler ayrıca;

- Adres, kimlik ve medeni hal değışikliklerini 20 iş günü içinde bildirmekle ve
- Kendilerine sağlanan hizmet, yardım ve imkanlardan haksız olarak yararlandıklarının tespit edilmesi halinde, bedellerini kısmen veya tamamem ödemekle yükümlüdürler (YUKK m.90/1(c)(ç)).

Bunun dışında, bu kişiler, bulundukları statü ile ilgili kanunda belirtilen tüm yükümlülükleri yerine getirmekle mükelleftirle. Daha önce anlattığımız kayıt için gerekli bilgileri vermek, valilikleri belirtilen zamanlarda bilgilendirmek, ikamet bilgilerini ve adreslerini bildirmek gibi kanunda söz edilen tüm yükümlülükleri yerine getirmek zorundadırlar¹⁵³.

Bu Kısımda yazılı yükümlülöklere uymayanlar ile başvuruları ve uluslararası koruma statüleriyle ilgili olumsuz karar verilenlere; eğitim ve temel sağık hakları hariç, diğıer haklardan faydalanmaları bakımından sınırlama getirilebilir. Sınırlamaya ilişkin değıerlendirme bireysel yapılır. Karar, ilgili kişıye veya yasal temsilcisine ya da avukatına yazılı olarak tebliğı edilir. İlgili kişı bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında kendisi veya yasal temsilcisi bilgilendirilir (YUKK m.90/2).

¹⁵³ Çelikel ve Gelgel, a.g.e., s.134.

SONUÇ

Dünyada terör olaylarının yükselişi ve özellikle Suriye krizinin patlak vermesi ile mülteci hakları giderek ihlal edilmekte ve insan hakları unutulmaktadır. Tezimizde incelenen Türkiye'deki şartlı mültecilerin durumu endişe verici olmaya devam etmektedir. Türkiye, 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1967 protokolünü onaylamıştır. Ama coğrafi bir sınır koymuştur. Böylece, tüm Avrupa'dan gelen sığınmacılara Türkiye'de mülteci statüsü tanınabilmektedir. 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanuna göre, Avrupa'dan gelmeyen sığınmacılara şartlı mülteci statüsü verilebilmektedir. Bu şartlı mülteci statüsü, BMMYK tarafından üçüncü bir ülkede yeniden yerleşimine kadar Türkiye'de ikamet etmelerini sağlanacaktır.

Suriye'nin krizi milyonlarca Suriyelilerin Türkiye'ye kaçmasına neden olmuştur. Türkiye sığınan Suriyeliler Geçici Koruma statüsüne sahiptirler. "Geçici koruma", 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 91. maddesine istinaden 22 Ekim 2014 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Geçici Koruma Yönetmeliği" ile tesis edilen koruma rejimine verilen isimdir. Geçici Koruma Yönetmeliğine göre bu rejim, ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen ve bireysel ya da kitlesel olarak Türkiye sınırlarına gelen ya da Türkiye sınırlarından geçen ve koruma başvuruları bireysel olarak değerlendirmeye alınmayan yabancılara uygulanmaktadır. Suriye'den bireysel ya da kitlesel olarak gelen Suriye vatandaşları ile yine Suriye'den gelen vatansızlar ve mülteciler "geçici koruma" uygulamasından yararlanabilirler. Dolayısıyla yalnızca Suriye vatandaşları değil; aynı zamanda Suriye'den gelen ve vatansız konumunda olan kişiler ile Filistinliler de dâhil olmak üzere Suriye'den Türkiye'ye gelen mülteciler de "geçici koruma" rejimine tabidirler.

Bununla birlikte, Suriyeli mültecilerin durumu şartlı mültecilerin durumunu unutturmuştur. Bu hukuki karmaşıklık şartlı mültecilerin durumunu zorlaştırmaktadır. Uluslararası toplumun ve Türkiye'nin tüm çabaları sağlık, eğitim, barınma vb alanında yardım sağlayarak Suriyelilere odaklanmıştır. Avrupa Birliği, mültecilerin korunması için Türkiye'ye 6 milyar avro ödeme sözü vermiştir. Bunun 6 milyarı sadece Suriyeli mültecilere ayrılması anlamına gelmektedir. Şartlı mülteciler de dâhil olmamaktadırlar. Burada olan soru AB bu sözünü yerine getirecek midir, çünkü gittikçe süpheler artmaktadır. Türkiye'nin güvenini çökertmek için AB, Türkiye AB'ye girme süreci üzerine hareket edebilir. Buna

karşı olarak Türkiye AB'nin güvenliğini kazanmak için Cenevre sözleşmesi uygulanmasını engelleyen coğrafi sınırlama'yı kaldırmalı ve mülteciler arasında ayırım yapmamalıdır. Karşımıza çıkan sorulardan biri de Türkiye bu sorunları nasıl çözeceğidir.

Kanımızca şartlı mülteci statüsü belirleme sisteminin geliştirilmesi, verimli şekilde uygulanması ve BMMYK gibi uluslararası kuruluşlarla işbirliğine gidilmesi ile Türkiye fazla yük altına girmeden bu sorunlarını çözebileceği düşünülmektedir.

Mülteci konusu ele alındığında bu sorunun önemli bir insan hakları sorunu olduğu görülmektedir. Etnik kökenleri, dilleri, dinleri, renkleri, cinsiyetleri, sosyal statüleri ya da politik görüşleri nedeni ile insanların, devletler ya da diğer gruplar tarafından ayrımcılığa, işkenceye, baskı ve zulüme, asimilasyonamamuz kalması, sürgüne mahkûm edilmesi ya da öldürülmesi büyük bir insanlık dramı ve ayıbıdır. Ülkelerinde bu tip eziyetlere uğrayan kişiler, başka bir ülkenin koruması altına girerek sığınma haklarından faydalanma hakkına sahiptir. Sığınma hakkı, bir diğer yanıyla hayatta kalma hakkıyla aynı anlama gelmektedir. Bu nedenle bugün hala dünyada önemli bir sorun olan, büyük krizlere neden olan mülteciler içindüzenlemelerin yapılması, insan onuruna yakışır hayat sürmelerinin sağlanması gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen sorunlar göz önüne alındığında, Türkiye'nin mültecilerle ilgilenen yerel ve uluslararası sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içinde açık ve hızlı bir şekilde çalışmalar yaparak ülkelerinden kaçan bu milyonlarca insanlara hukuki ve insani sorunlarına yanıt vermesi gerektiği anlaşılmaktadır. Mülteci sorunu hepimizi ilgilennmektedir, çünkü biz de potansiyel mülteciyiz.

KAYNAKÇA

KITAPLAR

- Acer, Y., İbrahim, K., ve Gümüş, M. (2010). *Küresel ve bölgesel perspektiften Türkiye'nin iltica stratejisi*. Ankara: Usak Yayınevi.
- Al Husseini, J., and Signoles, A. (2011). *Les Palestiniens, entre État et diaspora: le temps des incertitudes*. Paris: KARTHALA Editions.
- Atay, E. E. (2016). *İdare hukuku* (5. Bası). Ankara: Turhan Kitabevi.
- Bozarslan, H. (2004). *Histoire de la Turquie contemporaine*. Paris: La Découverte.
- Çelikel, A., ve Gelgel, G. Ö. (2014). *Yabancılar hukuku* (Yenilenmiş 21.Bası). İstanbul: Beta.
- Çiçekli, B. (2009). *Uluslararası hukukta mülteciler ve sığınmacılar*. Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Çiçekli, B. (2014). *Yabancılar ve mülteci hukuku* (5.Güncellenmiş Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Doğan, V. (2016, Ekim). *Türk vatandaşlık hukuku* (Güncellenmiş 13.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Doğan, V. (2016, Ekim). *Türk yabancılar hukuku* (1. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ekşi, N. (2015). *Yabancılar ve uluslararası koruma hukuku* (3. Baskı). İstanbul: Beta.
- Ergun Hiçyılmaz, Meral Altındal, “Büyük Sığınak: Türk Yahudilerinin 500 Yıllık Serüveninden Sayfalar”, 1992, s. 14-16; bkz. Naim Güleriyüz, “Türkiye’ye Yahudi Göçleri”, 8-11 Aralık 2005, Uluslararası Göç Sempozyumu Tebliği.
- Ergüven, N. S., ve Özturanlı, B. (2013). Uluslararası mülteci hukuku ve Türkiye. *AÜ Hukuk Fakültesi Dergisi*, 62(4), 1063-1086.
- Erhan, Ç. (2001). *Yunan toplumunda yahudi düşmanlığı*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Galı, B. (1994). *Pour la paix et le développement*. New York: United Nations.
- Güngör, G. (2015). *Tabiiyet hukuku* (3.Bası). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Hiçyılmaz, E., & Altındal, M. (1992). *Büyük sığınak: Türk Yahudilerinin 500 yıllık serüveninden sayfalar*, s. 14-16; bkz. Güleriyüz, N. (2005, 8-11 Aralık). Türkiye’ye Yahudi Göçleri. Uluslararası Göç Sempozyumu Tebliği.
- Hilberg, R. (2006). *La destruction des Juifs d’Europe*, 1 Tomes, Paris: Gallimard, Coll.
- Hirsch, E.E. ve Suphi, F. (1997). *Anılarım: Kayzer Dönemi Weimar Cumhuriyeti Atatürk Ülkesi*. Ankara: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu.

- Jacques, A. (1985). *Les d racin s: r fugi s et migrants dans le monde*. Paris: La D couverte.
- Jaeger, G. (2001). On the history of the international protection of refugees. *International Review of the Red Cross*, 83(843), 727-738.
- Jastram, K. and Achiron, M. (2001). *Protection des réfugiés: Guide sur le droit international relatif aux réfugiés*, ABD: HCR.
- Kılıç, T. (2005, 8-11 Aralık). *Bir insan hakkı olarak iltica*. Uluslararası G   Sempozyumunda sunuldu, İstanbul.
- Kılıç, T. (2008). “Bir İnsan Hakkı Olarak İltica”, Mülteci  alıştayları (2004 – 2005) Ankara: Uluslararası Af  rg t  Türkiye şubesi. 2008. URL: <http://www.unhcr.org/fr/publications/legal/4ad2f807e/protection-refugies-guide-droit-international-relatif-refugies.html>, Son Erişim Tarihi: 17.10.2016.
- Kiriş i, K. (2000). *Migration and Turkey, in the collection of Turkish jurisprudence on asylum, refugees and migration*. İstanbul: Boğazi i  niversitesi Vakfı.
- L vitan, R. *La Protection des Réfugiés en Turquie*, s.56 URL: <http://www.fmreview.org/sites/fmr/files/FMRdownloads/fr/pdf/MFR32/27.pdf>, Son Erişim Tarihi: 17.10.2016.
- Minassian, T. T. (1999). *La neutralit  de la turquie: Pendant la Seconde Guerre mondiale*. Guerres mondiales et conflits contemporains, 117-148.
-  zkal Sayan, İ. (2013). *Türkiye’de idari sistem ve  rg tlenme*. URL: http://www.kas.de/wf/doc/kas_34517-1522-12-30.pdf?130529081937. Son Erişim Tarihi: 17.10.2016.
-  zkan, I. (2013). *G  , iltica ve sığınma hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Sirkeci, İ., ve Pusch, B. (2016). *Turkish Migration Policy*. London: TPLondon, 9-22.
- Terzioğlu, M. (2005, 8-11 Aralık). *Göçmen  lkesi olarak Türkiye: Hukuksal yapı ve uygulamalar*. Uluslararası G   Sempozyumunda sunuldu, İstanbul.
- Tunç, A. ř. (2015). Mülteci davranışı ve toplumsal etkileri: Türkiye’deki Suriyelilere ilişkin bir değerlendirme. *TESAM Akademi Dergisi*, 2(2).
-  nal, ř. (2003). *Devletler hukukuna giriş*. Ankara: Yetkin Yayınevi.
- Vernant, J. (1953). *The refugee in the post-war world*. London: Yale University Press, at Kirişçi, “Migration and Turkey”.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER BELGELERİ

Afrika Birliği Örgütü, Afrika'daki Mültecilerin Sorunlarının Özel Yönlerini Düzenleyen Sözleşme (Convention de l'OUA), 10 Eylül 1969, 1001 U.N.T.S.

BMMYK :Mültecilere Yardım BMMYK'ne bir Giriş. <http://www.sahafvekitap.com/kd-171>.

Cartagena Mülteciler Bildirisi, Orta Amerika'da Mültecilerin Uluslararası Korunması Sempozyumu, Meksika'dan Panama'ya, 22 Kasım 1984.

Dictionnaire de l'Académie Française, Tome 1, 9ème Edition, Julliard 1994

HCR, Historique et Action du HCR, in Document d'information, Genève, 1994.

HCR APPEL GLOBAL 2015, Turquie. <http://www.unhcr.org/fr/publications/>

Fundraising/52bhead647/appeal-global-2014-2015-hcr-turquie.html?query=sant

%C3%A9%20mentale%20et%20soutien

League of Nations, Convention Relating to the International Status of Refugees, 28 October 1933, League of Nations, Treaty Series Vol. CLIX No. 3663.

Les Réfugiés dans le monde, Haut Commissariat pour les Réfugiés, Paris, La Découverte, 1995.

Nations Unies, Recueil des Traités, vol.189, n°150 ve Nations Unies, Recueil des Traités, vol. 606, N° 267

Sığınma ve Mülteci Konularındaki Uluslararası Belgeler ve Hukuki Metinler, BMMYK Türkiye Temsilciliği (1998): Ankara <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/1882/19732.pdf>

MAHKEME KARARLARI

Abdolkhani and Karimnia v. Turkey, Appl. No. 30471/08, Council of Europe: European Court of Human Rights, 22 September 2009.

Ankara 4. İdare Mahkemesi, E. 1997/286, K. 1997/824.

Ankara 8. İdare Mahkemesi, E. 1997/276, K. 1997/967, İlgili Karar metinleri için bkz. Tansu AKIN (Ed.) (2001), Sığınmacı, Mülteci ve Göç Konularına İlişkin Türkiye'deki Yargı Kararları, Ankara, BMMYK, s.117-121.

Ankara Bölge İdare Mahkemesi Y.D İtiraz N°2000/1190.

Danıştay 10. Daire, E. 98/ 1481. K . 2000/131.

İskan Yerini Terk, İdare Mahkemesi: E.65/1946, K.66/517.

İskan Yerini İzinsiz Terk, İdare Mahkemesi: E. 65/403, K. 67/1007.

ECHR, Case of A.G. and Others v. Turkey, 15.06.1999, Application no. 40229/98.

ECHR, Case of Jabari v. Turkey, 11.07.2000, Application no. 40035/98.

ECHR, Case of G.H.H. and Others v. Turkey, 31.08.1999, Application no. 43258/98

TEZLER

Eriş, N. (2007). *Avrupa Birliği'nde mültecilerin hukuki durumu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Gaston Berger de Saint Louis. (2012). *Asile et Réfugiés en Droit International*. Memoire de Maitrise.

Şahin, Y. S. (2013). *Avrupa birliği mülteci hukukunda üye devletlerin iltica başvurusunu değerlendirme yetkisinin çerçevesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

DIĞER BELGELERİ

An open letter from Afghan refugees in Turkey to UNHCR, 25 juin 2011. <http://www.kabulpress.org/my/spip.php?article71113>.

Ayrıntılı bilgi için bkz. Bayram Nazır (2006), “Macar ve Polonyalı Mülteciler, Osmanlı'ya Sığınanlar”, İstanbul, Yeditepe Yayınevi.

12 Ağustos 1949 Savaş Zamanında Sivillerin Korunmasına ilişkin Cenevre Sözleşmesi, 21 Ekim 1950'de yürürlüğe girmiştir.

Eda Bozbeyoğlu, Mülteciler ve İnsan Hakları; Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi 2015, 2(1): 60-80 ISSN: 2148-970X. DOI: <http://dx.doi.org/10.17572/mj2015.1.6080>.

Güven Şeker - İbrahim Sirkeci- Çetin Arslan, “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Hakkında Genel Bir Değerlendirme”, İnsan Hakları Yıllığı 2014. http://www.todaie.edu.tr/resimler/ekler/5319a75333c022d_ek.pdf?dergi=Insan%20Haklari%20Yilligi.

Hatice Biçer, Göç Nedir? Nedenleri, Çeşitleri ve Sonuçları Nelerdir?

<http://bilgihanem.com/goc-nedir/>.

İbrahim Şahbaz, “AİHM Kararlarında Yargı Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı”, s.243; http://www.anayasa.gov.tr/files/pdf/anayasa_yargisi/ibrahim_sahbaz.pdf.

İbrahim Kaya ve Esra Yılmaz Eren, “Türkiye’deki Suriyelilerin Hukuki Durumu”, Rapor SETA.

KerimanYıldız , Emirhan Ünlü ve Metin Şener, “Mülteci Sığınmacı Cinnnetleri ve Toplum”,...Kmü Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi(Özel Sayı 1) 2014.

Koruma Gündemi, Üçüncü Baskı, Ekim 2003http://www.unhcr.org/turkey/uploads/root/koruma_gundemi.pdf

Mültecilerle Dayanışma Derneği (MÜLTECİ-DER) <http://www.multeci.org.tr/mevzuat/>

Revue le Traitd'Union N°7 de décembre 2004.

2010 Yılı Türkiye İltica ve Sığınma, Hakki İzleme Raporu.
<https://amnesty.org.tr/icerik/37/583/ihad-2011-yili-turkiye-iltica-ve-siginma-hakki-izleme-raporu>

Uluslararası Göç Sempozyumu Tebliği, Temmuz 2006, Zeytinburnu Belediyesi.

İNTERNET

<https://tr.wikipedia.org/Uluslararası-Mülteci-Örgütü>

<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3b04.html>

<http://www.unhcr.fr/4b30a58ce.html>

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/1882/19732.pdf>

<http://www.goc.gov.tr>

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : MAGBA, Merly Hurcyl
 Uyuğu : Orta Afrika Cumhuriyeti
 Doğum tarihi ve yeri : 16 Juin 1984, Bangui(Orta Afrika Cumhuriyeti)
 Medeni hali : Evli
 Telefon : 05535747013
 e-mail : merlymagba@yahoo.fr

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü	Devam Ediyor
Lisans	Kamu Hukuku Anabilim Dalı Université de Bangui(Bangui Üniversitesi)	2010
Lise	Seminaire Saint Paul	2005

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2011-2013	Bangui	İdare

Yabancı Dil

Fransızca, İngilizce, Türkçe

Yayınlar

Magba, M.H. (2017). Réfugiés: Quand l'Europe se delecte sur la Turquie. *Revue Projet*, 358, 38-43

Hobiler

Gitar çalmak, Spor (Basketbol), Kitap Okumak.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR...

